

KRAJINA

LANDSCAPE

Autor bakalářské práce:

/Autor of the Bachelor thesis/

Monika Kuchynková

Sušilova 716, Valašské Meziříčí, 757 01

obor Vv, 3. ročník

prezenční studium

Měsíc a rok dokončení práce:

duben 2012

Vedoucí bakalářské práce:

/Thesis Advisor/

doc. akad. mal. Jiří Kornatovský

Konzultant/i:

Mgr. Karla Cikánová

PhDr. Jan Šmíd, Ph.D.

Korektura textu:

Anna Jurková

Tato bakalářská práce byla kontrolována v programu na detekci plagiátorství.

(<http://www.odevzdej.cz/>)

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji panu doc. akad. mal. Jiřímu Kornatovskému, panu PhDr. Janu Šmídovi Ph.D. a paní Mgr. Karle Cikánové za velmi obohacující konzultace a jejich užitečné rady.

Děkuji své rodině za veškerou podporu.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem KRAJINA vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a poskytnutých konzultací.

V Praze dne 5. 4. 2012

Podpis: .....

ANOTACE

KUCHYNKOVÁ, Monika: *Krajina*. /Bakalářská práce/ Praha 2012, Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy, s. 134.

POPIS OBSAHU

Tato práce se zabývá tématem krajiny vnitřní a vnější ve výtvarném umění z hlediska pedagogického, historického a teoretického. Současně je doplněná o výtvarnou tvorbu autorky bakalářské práce, motiv horizontu, Valašska a krajiny vnitřní a vnější.

KLÍČOVÁ SLOVA

Krajina, horizont, kulturní krajina, přirozená krajina, vnitřní krajina, vnější krajina, výtvarná výchova, výtvarné umění, Valašsko.

ABSTRACT

KUCHYNKOVÁ, Monika: *Landscape*. / the bachelor thesis/ Prague 2012, Charles University of Prague, Faculty of Education, Department of Art Education, p. 134.

CONTENT

This work deals with theme landscape the inner and outer in fine art aspect pedagogic, historical abstractedly in the visual arts in terms of educational, historical and theoretical. Simultaneously, it is complemented by the motive creation, motive backdrop, Wallachia, and landscape inner and outer, author of the bachelor thesis.

KEY WORDS

Landscape, horizon, cultural landscape, natural landscape, inner landscape, outer landscape, art, art education, Walachia.

Obsah

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 MOCNÉ PŘÍRODNÍ SÍLY V KRAJINĚ.....	12
1.1 Atmosféra.....	13
1.2 Sopečná činnost	14
1.3 Voda	16
1.4 Led.....	18
2 KRAJINA OKOLO NÁS (KRAJINA VNĚJŠÍ)	20
2.1 Krajinné prvky.....	21
2.1.1 Krajina kulturní	22
2.2 Krajinná složka.....	24
2.2.1 Krajina přirozená	24
2.3 Horizont.....	25
3 KRAJINA DUŠE (KRAJINA VNITŘNÍ)	29
3.1 Krajina mé duše	31
3.1.1 Příloha: Reflexe z procházky na přehradu Bystřičku	36
3.2 Valašská krajina aneb místa, kde jsem doma.....	37
4 VZNIK A PROMĚNY ZOBRAZENÍ KRAJINY VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ	45
4.1 Krajinomalba, vznik a proměny jejího zobrazení po současnost.....	48
4.2 Myšlenková mapa.....	50
II. VÝTVARNÁ ČÁST	69
5 HORIZONT VALAŠSKÉ KRAJINY	70
5.1 HORIZONTY VALAŠSKA	72
5.2 SVĚTLO ZA OBZOREM VALAŠSKÝCH VRCHŮ	77
5.3 HORIZONTY BESKYD	83
5.4 CYKLUS FOTOGRAFIÍ „KRAJINA VNITŘNÍ“.....	84
III. Myšlenková mapa – téma „Krajiny v pedagogické praxi z výtvarné výchovy“	85
IV. PEDAGOGICKÁ ČÁST	86
6 Příprava na jednotku výuky výtvarné výchovy v zájmovém kroužku:	87
6.1 Přílohy k námětu „Krajiny polí, zahrad, luk a lesů“	93
6.2 Fotodokumentace k námětu „Krajiny polí, zahrad, luk a lesů“	96

7	Příprava na jednotku výuky výtvarné výchovy v zájmovém kroužku:	98
7.1	Přílohy k námětu „Krajina z mého snu“	102
7.2	Fotodokumentace k námětu „Krajina z mého snu“	104
8	Příprava na jednotku výuky výtvarné výchovy v zájmovém kroužku:	106
8.1	Přílohy k námětu „Jak vytvořit různý typ krajiny“	111
8.2	Nástěnka k námětu „Jak vytvořit různý typ krajiny“	114
8.3	Fotodokumentace k námětu „Jak vytvořit různý typ krajiny“	115
9	Příprava na jednotku výuky výtvarné výchovy v zájmovém kroužku:	116
9.1	Přílohy k námětu „Kam doputuje voda naší Bečvy?“	121
9.2	Nástěnka k námětu „Kam doputuje voda naší Bečvy?“	124
9.3	Fotodokumentace k námětu „Kam doputuje voda naší Bečvy?“	125
ZÁVĚR	.....	127
Seznam použité literatury	.....	128

ÚVOD

„Ta zem byla naše, ještě před tím, než jsme ji spatřili. Byla naší zemí dlouho před tím, než jsme byli jejími lidmi. Vlastnila nás, ale my jsme ji ještě nevlastnili. Něco, co jsme skrývali, nás oslabovalo a pak jsme přišli na to, že je to v nás samých. Odtahovali jsme se od země našeho žití, a pak jsme našli spásu v tom, že jsme se jí podvolili. Dali jsme se jí takoví, jací jsme byli. Čin daru byl podmíněn mnoha činy války. Zem neurčitě přicházela k sobě, stále ještě bez příběhů, bez umění a nezvýrazněná. Taková, jaká byla, a taková, jakou se měla stát.“

Z básně, kterou Robert Frost přednesl při inauguraci prezidenta J. F. Kennedyho¹

Smyslem mé bakalářské práce s názvem „Krajina“ bylo seznámit se s malbou, kombinovanou technikou, fotografií, prostorovou koláží složenou z médií, webovou stránkou na toto téma a s výukou výtvarného kroužku, ve kterém jsem se snažila rozvíjet vnímání pomocí smyslových zážitků dětí přímo v krajině. Cílem mé práce byla snaha přiblížit krajinu jako důležitou součást našeho života. Prohloubit a rozvíjet pozitivní vztah dětí s okolní přírodou, její ochranou coby důležitého zdroje existence na naší planetě.

V teoretické části bakalářské práce jsem se zabývala jedinečným fenoménem krajinou, která nám umožňuje spatřit ty nejkrásnější scenérie. Tyto neuvěřitelné letecké záběry na krajinu připomínají umělecká díla, která se dají přirovnat k jednotlivým směrům či umělcům.

Krajina je velmi široké téma, jež by se dalo rozebírat z mnoha hledisek. Přemýšlela jsem, jak tento námět alespoň zčásti uchopit. Při zhlédnutí dokumentů *Domov aneb kam směřuje naše cesta*, *Mocné síly planety Země*, které byly pro mě inspirací, se mi odkryl celý tento motiv. Viděla jsem vznik naší planety Země, přírodní, prvotní panenské krajiny, kterou tyto mocné síly neustále přeměňují. Pro počáteční kapitolu se mi zdálo důležité a působivé to, jak jednotlivé živly ovlivňují a přeměňují krajinu rozdílným způsobem.

---

¹ CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2005, s. 114. ISBN 80-7363-042-7.

Tyto přírodní síly však krásné obrazce v krajině nejenom tvoří, ale také je ničí. Samozřejmě s postupem času do této krajiny začal zasahovat i člověk, jehož činností vznikly nové typy krajin. Zaměřila jsem se na horizonty v krajině, které jsou hraniční linií mezi oblohou a povrchem země. Rádi se díváme a kloužeme pohledem po této linii, která v nás vyvolává klid, nebo naopak napětí. Tyto pocity záleží na typu horizontu a postoji člověka. Další kapitola je věnovaná krajině vnitřní, tudíž pocitům, myšlenkám, náladám, představám, fantaziím, snům, kterých by chtěl člověk dosáhnout. Do této krajiny si málokdy někoho pustíme, možná jen ty nejbližší, a to jen na její okraj. Pro její křehkost ji úzkostlivě chráníme. O mém postoji, mé vnitřní krajině hovořím v podkapitole, již doplňuji o reflexi z procházky k přehradě Bystřičce.

Problematiku vzniku krajiny a její proměny v krajinomalbu do současnosti jsem krátce nastínila v páté kapitole. Na úvod popisuji změny ve vývoji vyobrazení krajiny od starověku po renesanci, protože již tam se tento prvek v obrazech objevuje. Poté jsem se věnovala samostatnému žánru krajinomalbě, která se vyvíjela od období baroka po současnost a pomocí myšlenkové mapy jsem se zaměřila na dva přístupy, tedy krajinu vnitřní a vnější. V následujícím textu nastiňuji tyto změny ve vývoji krajinomalby.

Výtvarná část bakalářské práce představuje cyklus obrazů, ve kterých se prolíná vnitřní a vnější krajina. Zvolila jsem valašskou krajinu, protože mám k této zemi velmi silný citový vztah. Tato krajina mě fascinuje, je velmi členitá, rozmanitá a krásná. Ve své práci jsem se zaměřila převážně na horizonty ve valašské krajině, které si v běžném životě mnohdy ani neuvědomujeme.

V didaktické části jsem ve výtvarném kroužku, s dětmi ve věku 7–12 let, vypracovala čtyři výtvarné řady na téma „Krajina“. Jejich cílem bylo prohloubit vztah dětí s okolím a tím přispět k jejich environmentální výchově. Tyto výtvarné řady obeznámily děti s problematikou zadaných témat a výtvarných technik. Zároveň pomocí smyslového vnímání rozvíjely tvořivost, fantazii, představivost, estetické vnímání, vztah k přírodnímu okolí, ke světu, a to pomocí výtvarných vyjadřovacích prostředků a komunikativnosti nad jeho sdělením.

I. TEORETICKÁ ČÁST

„Příroda – věčný zdroj inspirace, potěšení, krásy, barev a tvarů – to je to, co mě pokaždé znovu oslovuje, uchvacuje a motivuje. Je kolem nás, je v nás, jsme její součástí. Život v ní začíná i končí. Zuzana Schweinerová*)

Krajina je velmi rozmanitá a krásná. Je to úchvatný, neustále se měnící svět plný zázraků. Nejsou to však pouze krásy, které činí krajinu tak podivuhodnou, ale také na ni působí přírodní mocné síly, které umožnily vznik života na naší jedinečné planetě sluneční soustavy. Na každé krajině je něco zajímavého.

Velkou inspirací byl pro mě dokument s názvem *Zázračná planeta: Domov aneb Kam směřuje naše cesta*², jehož režisérem je Yann--Arthus Bertrand. V tomto dokumentu, natočeném roku 2009, se autor zamýšlí nad budoucností našeho domova, planety Země. *„Film totiž není jenom oslavou krásy a jemnosti planety Země, ale také tvrdou obžalobou lidí, kteří z chamtivosti nebo nerozvážnosti tento klenot ničí.“*³

Ovšem nejsou to pouze lidé, kteří tuto krajinu ničí,

---

*) z vlastních sbíraných zdrojů citací

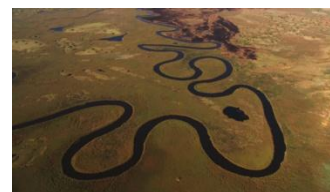
² Tento dokument můžete zhlédnout na stránkách: DOMOV: aneb kam směřuje naše cesta. In: [Http://www.youtube.com/](http://www.youtube.com/) [on-line]. 12.05.2009 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=jqxENMKaeCU&feature=watch-now-button&wide=1>

³HOME – úchvatný ekologický dokument promítáme 30. září. In: *Krokodýl.org: Studentský klub při CB Vinohrady* [on-line]. 01.09.2009 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.krokodyl.org/news/home-uchvatny-ekologicky-dokument-promitame-30-zari/>

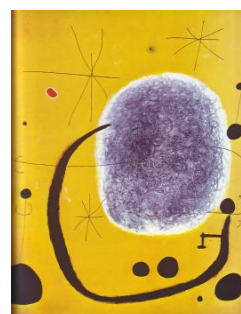
jsou to také přírodní živly. Film obsahuje mnoho leteckých záběrů na krajinu, která je velmi rozmanitá. Je až neuvěřitelné, jaké obrazy vytváří.

Pohledy na krajinu z ptačí perspektivy vypadají jako skutečná umělecká díla. Záběry na Mokřady⁴ připomínají abstraktní obrazy, kdy do zeleného pozadí uvolněným rukopisem malíř namaloval linii, jako by Joán Miró vytvořil své dílo Zlato na azuru oblohy.⁵ Kdy z důvěrně známých, převážně organických tvarů vycházejí jeho volně vznášející se znaky. Z jeho celkové atmosféry obrazu cítíme něhu, veselost, hravost.

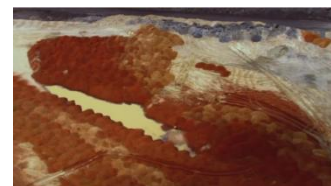
Když se podívám na záběr těžby rudy⁶, vypadá, jako by ho vytvořil František Kupka⁷, který byl jedním z průkopníků uměleckého směru orfismu. Maloval barvy, tvary, ale také světla, zvuky a dojmy, které v něm vyobrazené scénérie zanechávaly. Jeho uvolněný námět s barevnou kompozicí a liniemi, jednotlivé členění čistých barev a tvary jsou právě jako z fotografie těžby rudy.

Mokřady: jsou velmi důležité pro život na Zemi⁴

Joán Miró: Zlato na azuru oblohy (1967)⁵

Těžba rudy⁶

František Kupka, Orfismus⁷

^{4, 6} BERTRAND, Yann Arthus. *HOME*. Francie, 2009, 120 minut.

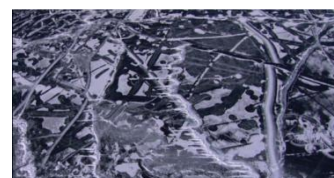
⁵ J. M. Zlato na azuru oblohy, DU 10, s. 29. jpg. In: *ProjektModerniUmeni/Surrealismus obrázky* [on-line]. 25. 4. 2009 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://82.114.195.35:90/ProjektModerniUmeni/Surrealismus%20obr%C3%A1zky/>

⁷ František Kupka. In: *Cardboard Cutout Sundown* [on-line]. 31. 3. 2010 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.krokodyl.org/news/home-uchvatny-ekologicky-dokument-promitame-30-zari/>

Pohled na zamrzlé bajkalské jezero⁸ připomíná černobílou akční malbu Jacksona Pollocka s názvem Autumn Rhythm z roku 1950⁹. Rozpraskaný led ukazují kontrolované, ale zároveň náhodné prudké pohyby rukou s bílou barvou, která vytváří na šedém pozadí síť linií, křivek, ale také skvrn o různých velikostech, které se do sebe různě proplétají. Přesně takové, jakými tvořil svá díla umělec, který se snažil vyjádřit svůj vnitřní vztah pomocí gesta. Také však pomocí náhody, která má vždy v sobě skrytý řád, toužil objevit zákonitost přírody, jejíž jsme součástí.

Také ledovce na Islandu¹⁰, které jsou pokryty sopečným prachem, připomínají studie uhlem na papíře. Když se podíváme na snímek, vidíme tam propracované kontury i stíny. Je to jeden z nejoblíbenějších filmařských objektů autora.

Letecký pohled na upravená pole¹¹ nebo také rýžová pole, která mají čtvercovitý půdorys, připomíná obraz od Paula Kleea Ancient Sound, Abstract on Black¹². I barevnost tohoto obrazu se shoduje právě se záběry těchto polí.

*Zamrzlé jezero Bajkal,
Sibiř: nejstarší
a nejhlubší jezero
na světě⁸*

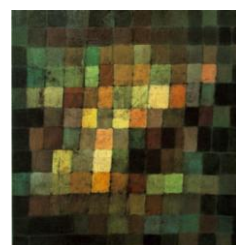
*Jackson Pollock: Autumn
Rhythm, 1950⁹*

*Islandské ledovce
pokryté sopečným
prachem¹⁰*

Upravená pole¹¹

*Paul Klee:
Ancient Sound, Abstract
on Black (1925)¹²*

^{8, 10} BERTRAND, Yann Arthus. *HOME*. Francie, 2009, 120 minut.

⁹ MARTINS, Ricardo. Jackson Pollock – Autumn Rhythm. In: *Fotopedia* [on-line]. 29. 12. 2009 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://www.fotopedia.com/items/flickr-215447253>

¹¹ MIKLÍN, Jan. Altiplano – krajina jiného světa. In: *Jan Miklín* [on-line]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.janmiklin.cz/clanek-altiplano-krajina-jineho-sveta/>

¹² Klee Ancient sound, abstract on black, 1925, Kunstsammlung. In: *Artmight.com* [on-line]. 12. 2. 2011 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://artmight.com/Artists/Klee-Paul/Klee-Ancient-sound-abstract-on-black-1925-Kunstsammlung-231345p.html>

Většinu těchto krásných pohledů stvořily přírodní živly, ovšem dnes do této krajiny zasahuje i člověk. Můžeme to vidět například na záběru těžby rudy nebo upraveného pole.

1 MOCNÉ PŘÍRODNÍ SÍLY V KRAJINĚ

Jak stará je naše krajina? Krajina byla na planetě Zemi odpradávná, daleko dříve před stvořením živých organismů. U jejího zrodu a také u zrodu planety Země stály přírodní mocné síly, mezi které patří sopka – láva, oceány – voda, led a atmosféra. Tyto živly však také umožnily vznik života na této planetě. Působí na krajinu neustále a přeměňují ji. Je to dlouhodobý proces proměny, který trvá i několik milionů let a je tvořen pouze přírodou. Nevytváří pouze krásy krajiny, ale také se podílí na jejím zániku. Tyto změny však nejsou způsobeny pouze přírodními živly, ale rovněž lidskou aktivitou, která je velmi často považována za nežádoucí, jelikož krajinu velmi často devastuje. Patří sem například průmyslové stavby v krajině, znečišťování a také lidská sídla pronikající do krajiny.

Největší hrozbou způsobující devastaci krajiny je však neočekávaná katastrofa ve spojení přírodních živlů, jako jsou voda, led a oheň. Protože velmi často sopky a hory pokrývá ledovec, při výbuchu žhavého magmatu roztaje velké množství ledu. Tato voda si hloubí své koryto pod ledovcem a unáší vše, co jí stojí v cestě. Jakmile se pak dostane na povrch, nastávají obrovské záplavy, které mívají hrozné následky. Rok 2011 přinesl velké množství přírodních katastrof, jako jsou záplavy, tornáda, hurikány, požáry, sesuvy půdy, zemětřesení, sopečné erupce...

1.1 Atmosféra

„Nad zemskou kůrou leží plynná atmosféra Země.“¹³

Je to vzduch, který je směsí plynů, kapalných i pevných částic zvaných aerosoly. Tyto aerosoly jsou zčásti původní, např. kosmický a vulkanický prach, látky z povrchu oceánů a půd, a zčásti vytvořené dopravou a průmyslovou činností.

Atmosféru lze přirovnat k tekutině, je jako oceán, ve kterém žijeme na dně jako humři. *„Pohybující se vzduch může unášet ohromná množství materiálu... Materiál unášený větrem je sám o sobě účinným erozním činitelem, modelujícím horniny do různých tvarů.“¹⁴*

Proudící vzduch neboli vítr pracuje prakticky stále a nepřetržitě mění okolní krajinu. Dokáže tvarovat dokonce i tvrdou skálu. Například obrovské tvary reliéfu na skalách v Arizoně, na kterém se podílel plynulý pohyb – vítr. Tyto proměny, které vznikaly stovky tisíc let, jsou dlouhodobými přeměnami.¹⁵

*Zvlněná krajina:
skalní útvar v Arizoně¹⁵*

„Reliéf. Základní paměť krajiny je dána jejím reliéfem, který určuje zejména směr vodních toků a hydrobiologický režim oblasti.“¹⁶

---

¹³ LUHR, James F. *ZEMĚ: počasí lesy ledovce pouště hory řeky oceány sopky*. 2. vydání. Praha: Euromédia Group, k. s., 2007, s. 59. ISBN 978-80-242-1901-1.

¹⁴ LUHR, James F. *ZEMĚ: počasí lesy ledovce pouště hory řeky oceány sopky*. 2. vydání. Praha: Euromédia Group, k. s., 2007, s. 113. ISBN 978-80-242-1901-1.

¹⁵ *Mocné síly planety Země: Atmosféra*. BBC, 2008

¹⁶ CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2010, s. 43. ISBN 80-7363-042-7.

Vítr se však nepodílí pouze na kráse v krajině, ve formě hurikánů může způsobit také velké škody a zkázu. Hurikán¹⁷ je silná a masivní bouře s velmi prudkými větry. Když dorazí k pevnině, vyvrací stromy, bourá domy. V historii tyto hurikány napáchaly mnoho ohromných katastrof. I když vědci zjistili mnohé o vzniku hurikánů, stále jsme proti nim bezmocní.

Hurikán¹⁷

1.2 Sopečná činnost

Sopečná činnost je zvláštním přírodním procesem z hlediska člověka. Je velmi různorodá.

V jádru Země, kterému se říká magmatický krb, se nacházejí horniny v tekutém stavu. Těmto horninám se říká magma. Díky němu je povrch Země neustále v pohybu – posouvají se litosférické desky, dochází k uvolnění energie prostřednictvím výbuchů sopek. Tyto gigantické vnitřní síly se podílejí na vzniku povrchu krajiny.

V důsledku obrovských bloků zemské kůry vznikla ta nejúchvatnější zemská pásma na naší planetě.

Posunem těchto litosférických desek vznikly různá pohoří, hory, ale i příkopy. Záleží na tom, jestli se litosférické desky srazily, nebo oddálily.

Pokud se však srazí pevninská deska s deskou oceánskou, vzniká zemětřesení, sopečné výbuchy a vrásnění, růst celých pohoří.

---

¹⁷ Tornáda: Tornáda jsou podle Fudžitovy stupnice rozdělena od F1 po F6. In: *Andrpeggy.blog.cz* [on-line]. 2. 6. 2008 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://andrpeggy.blog.cz/0806>

Díky tomuto vznikly Jižní Alpy na Novém Zélandu.¹⁸

Hory nebo také pohoří jsou památkami velkých pohybů zemské kůry, které se od sebe liší reliéfem, původem i tvarem.

Se sopečnou činností však souvisejí také termální prameny, vulkanická jezírka a gejzíry, na které je velmi působivý pohled. Zde bych zmínila termální prameny v Turecku, které jsou jedním z nejkrásnějších přírodních úkazů.¹⁹

Uchvacují i gejzíry Sol de Mañana v Peru, kde některá jezírka mají neuvěřitelnou barvu.²⁰

„Z tektonického zlomu zde vytéká minerální voda s vysokým obsahem vápníku. Ten se ve formě bělostného travertinu usazuje na okolní skále a tvoří tak již zdaleka viditelná bílá jezírka a kamenné krápníky a vodopády.“²¹

Nad hřebenem Jižních Alp, Nový Zéland¹⁸

Pamukkale – termální prameny¹⁹

Gejzíry Sol de Mañana²⁰

¹⁸ Nad ledovci, hřebenem Jižních Alp a Mt Cook: Nový Zéland. In: *True travel Ltd.: ...just your New Zealand* [on-line]. [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.truetravel.cz/cs/individualni-cestovani-site-na-miru-1/autopujcovny/novy-zeland-bez-nas-s-vyhodami-od-nas-individualni-cestovani/>

¹⁹ Pamukkale – Turecko – Dovolena v Turecku a informace pro turisty. In: *Minutex.cz: cestujeme po světě* [on-line]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.minutex.cz/turecko/pamukkale/>

²⁰ MIKLÍN, Jan. Altiplano – krajina jiného světa. In: *Jan Miklín* [on-line]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.janmiklin.cz/clanek-altiplano-krajina-jineho-sveta/>

²¹ Pamukkale – Turecko – Dovolena v Turecku a informace pro turisty. In: *Minutex.cz: cestujeme po světě* [on-line]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.minutex.cz/turecko/pamukkale/>

Díky tomuto přírodnímu živlu vznikají také nové ostrůvky, pokud nastane sopečná erupce pod mořskou hladinou a láva se dostane nad hladinu.²² Takto vznikl například Nový Zéland.

Jenže tato síla se nepodílí pouze na vytváření krajiny, bohužel ji, jako ostatní živly, může i ničit. Jako například výbuchy sopky na pevnině, zemětřesení... Jestliže se dostane láva na povrch země, velmi zdevastuje krajinu; vše živé, přes co láva protéká, uhoří. Zároveň však zůstane pod vrstvou tuhnoucí lávy.

*Erupce
pod mořskou hladinou²²*

1.3 Voda

„Tekoucí voda bez přestání přetváří krajinu a účinky její erozní síly jsou patrné všude kolem nás. Voda je schopna zvedat a unášet volné horninové úlomky, které potom působí abrazně na horniny a obrušují je.“²³

Tento živl je hybnou a mocnou silou. Zmínila bych například řeku Thjorsu²⁴ na Islandu, dlouhou 230 km, která se vlévá do Atlantského oceánu, kam přemísťuje organický materiál a horninové úlomky z pevniny. Tyto úlomky mohou tvořit další nové horniny.

*Řeka Thjorsa
na Islandu²⁴*

---

²²NDREI, Mihal. 4 hottest volcano events of 2009. In: *ZME science: not exactly rocket science* [on-line]. 2. 1. 2010 [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://www.zmescience.com/science/geology/4-hottest-volcano-events-of-2009/>^{22,}

²⁴LUHR, James F. *ZEMĚ: počasí lesy ledovce pouště hory řeky oceány sopky*. 2. vydání. Praha: Euromédia Group, k. s., 2007, s. 112. ISBN 978-80-242-1901-1.

„Mořská voda představuje také mocnou erozní sílu, neboť vlny neustále bít do pobřeží, přetváří je a budují nápadné skalní tvary jako jeskyně nebo izolované vysoké skály.“²⁵

Těchto skalních útvarů si můžeme všimnout na ostrově Phuket ²⁶, kde tento mocný přírodní živel vytvaroval velmi zajímavé skalní ostrůvky.

Voda však nedělá krajinu pouze krásnou, ale je velmi důležitá pro náš život, život živočichů i rostlin. Bez vody by nebyl život na Zemi.

Je ovšem také hrozbou, jestliže se zvedne hladina vody, značně devastuje krajinu. Proud je velmi silný a unáší vše, co jí stojí v cestě. Například nejhorší povodně za posledních 50 let, které proběhly roku 2011, na Queenslandu v Austrálii.²⁷

Ostrov Phuket²⁶

*Záplavy v
Queenslandu, Austrálie
(leden 2011)²⁷*

---

²⁵ ÈDMAJER, Bernhard. Album "Píseň o Zemi" Bernhard Edmayera. In: *Internetový magazín Etoday: Skutečné události, fotky, nejnovější zprávy dne ve fotografiích* [online]. 02. 06. 08 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.eto-day.ru/2008/06/bernhard-edmaier-earthsong.php>

²⁶ Phuket. In: *IGEMA: Internet Geographic Magazine* [on-line]. 04.08.2009 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.ingema.net/in2001/clanek.php?id=1097>

²⁷ Rok 2011: Extrémní výkyvy počasí, vysvětlení chybí. In: *Neuveritelná Odhalení.cz: – Zaujalo mě... – Doba konce* [on-line]. 25. 12. 2011 [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://neuveritelnadhaleni.cz/zaujalo-me/rok-2011-extremni-vykyvy-pocasi-vysvetleni-chybi.html>

1.4 Led

„Led s hojností uzavřeného kamení je jednou z nejúčinnějších abrazních sil v přírodě. Ledovec uzavírá volné horninové úlomky a včleňuje je do svého toku, který potom obrušuje, vymílá a škrábe povrchy, po nichž se sune, a výrazně tak mění krajinu.“²⁸

To, co skutečně tvoří krajinu, je led. Má takovou sílu, že dokáže obrousit i tu nejtvrďší skálu.

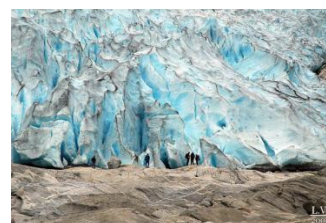
Typické pro ledovcovou erozi jsou strmé stěny, například skalní žulová stěna El Capitano v USA²⁹, kterou led obrušoval desítky tisíc let.

„Ledovce vznikají tam, kde led a sníh zůstanou zachovány po celý rok a kde se jich v zimě nahromadí více, než v létě roztaje.“³⁰

Poté, co se napadaný sníh přemění v led, začíná působit mocný přírodní živel. Při posunu ledovce se na povrch vyvíjí velký tlak a tím se obrušuje, vyhlazuje, až skoro vyleští.³¹

Strmá skalní stěna El Capitano v Yosemitejském údolí, USA²⁹

Největší evropský pevninský ledovec³¹

²⁸ LUHR, James F. *ZEMĚ: počasí lesy ledovce pouště hory řeky oceány sopky*. 2. vydání. Praha: Euromédia Group, k. s., 2007, s. 113. ISBN 978-80-242-1901-1.

²⁹ VANĚK, Jakub. Východ slunce na El Capitano. In: *Fotografování.cz* [on-line]. 22. 10. 2006 [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=109502&password=&sort=1&cat=545&page=1>

³⁰ LUHR, James F. *ZEMĚ: počasí lesy ledovce pouště hory řeky oceány sopky*. 2. vydání. Praha: Euromédia Group, k. s., 2007, 113. strana. ISBN 978-80-242-1901-1.

³¹ Největší Evropský pevninský ledovec. In: *155. Oddíl horolezců Vsetín* [on-line]. 02. 09. 2008 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.ho-vsetin.com/view.php?cislocclanku=2008090201>

Led je jednou z nejmocnějších a nejrychleji se měnících přírodních sil na Zemi, která modeluje krajinu, a je tvůrcem těch nejkrásnějších scénérií.

Dnes však tento živel prochází velikými změnami, které by v budoucnu mohly mít velké následky. Led stále rychleji ubývá a tím se zvyšuje hladina oceánů a moří. Mohla by zaniknout některá města vyskytující se poblíž pobřeží.³²

Tání ledu v Arktidě³²

---

³² HAMBLING, David. Arctic ice melted by climate change. In: *The Guardian* [on-line]. 5. 11 2010 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/news/2010/nov/05/arctic-scienceofclimatechange>

2 KRAJINA OKOLO NÁS (KRAJINA VNĚJŠÍ)

„Krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.“ (zákon č. 114/92 Sb.)

„Krajina značí část území vnímanou obyvateli, jejíž charakter je výsledkem působení přírodních, anebo lidských činitelů a jejich vzájemných vztahů.“ (NOVOTNÁ, 2001, s. 153)

Co vlastně pojem krajina znamená? Je to slovo, které běžně používáme a slýcháme. Existuje mnoho definic tohoto pojmu. Ze všech však vyplývá, že krajina je výsledkem přírodního vývoje, myšlení a zvyků obyvatel, kteří tuto krajinu obývají, a také existence a organizace společnosti. Krajina nás obklopuje, je jednotným celkem povrchu, který je vymezen horizontem lidí. Skládá se z krajinných složek a prvků, mezi kterými existují vzájemné vztahy a mají vertikální a horizontální členění. Tyto vztahy však nejsou trvalé, ale podléhají neustálým změnám. Jsou to dynamické změny. Celá krajina je dynamická, i když může být i stabilní, protože má tendenci si zachovávat rovnováhu mezi jednotlivými krajinnými prvky. Tato vlastnost se nazývá dynamická rovnováha krajiny. S příchodem člověka však vznikly nové typy krajin.

Zprvu do ní zasahoval nenápadně, ale postupem času mnohem výrazněji. S nástupem zemědělství nastaly první výrazné změny, kdy vznikají pastviny pro dobytek,

louky a pole. Druhá výrazná změna nastala s rozvojem průmyslu, kdy se objevují elektrická vedení, továrny, železnice, dálnice. Tyto změny však ovlivňují krajinu i v současnosti. Člověk přetváří krajinu pro své pohodlí, neuvědomuje si ale, že ji tímto mnohdy devastuje. Lidské zásahy přeměnu krajiny urychlují.

„Činnost člověka až do 19. století a někde až do 50. let 20. století krajinu spíš obohacovala, než ničila.“³³

Krajinu rozdělujeme na civilizační neboli kulturní a přirozenou. Existuje mnoho druhů krajin. V každé zemi, v pohořích, v nížinách, na kontinentu, v řece či pod mořskou hladinou se něčím odlišuje, a to mě přitahuje a uchvacuje.

2.1 Krajinné prvky

Krajinné prvky jsou jevy v krajině, které vznikly spolupůsobením přírodních faktorů a člověka na krajinné složky. Rozlišujeme dva typy krajinných prvků. Jsou to prvky přírodní, např. strom, pole, hora, apod., a prvky umělé, což jsou uměle vytvořené části krajiny – zásahy do krajiny lidskou rukou. Například smírčí kameny, pomníky, modlitební kaple a cesty.

Martin Braniš (1997) v knize *Základy ekologie a ochrany životního prostředí* popisuje druhy krajinných prvků, které se skládají z matrice, plošky a linie. Matrice je nosná, tedy základní složka krajiny, která je nejrozsáhlejší. Je to například jezero, mokřad, les apod.

---

³³ CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2010, s. 39. ISBN 80-7363-042-7.

Usměrňuje tok energií a látek v krajině. Od matrice se liší výrazně vzhledem plošky, které zabírají menší části krajiny a působí v ní jako stanoviště, jsou to například mýtiny v lese. Tyto jednotlivé plošky spojují tzv. koridory neboli linie, v podobě řeky, údolí...

Krajinné prvky se nemusejí vázat pouze na přírodní krajinu, můžeme je nalézt také v krajině kulturní, například v poli s obilím, ve městech...

2.1.1 Krajina kulturní

„Kulturní krajina je širším prostorem domova.“³⁴

Kulturní krajinu vytvářejí obyvatelé, jelikož je ovlivněna a upravená činností člověka. Mohou to být vesnice, města, dopravní komunikace, ale také pole. Na Zemi této krajiny stále přibývá. Ve snaze krajinu zdokonalovat ji často devastujeme. Snažíme se svět poznávat a obydlovat, ale často mu tímto pouze škodíme.

Krajina kulturní má podtypy, které rozlišujeme podle stupně ovlivnění krajiny člověkem. Dělíme je na krajinu kultivovanou a devastovanou.

V kultivované krajině je přítomnost člověka řízená tak, aby dopad jeho činnosti na krajinu byl co nejmenší. Vzorovou ukázkou žití v souladu s okolní krajinou jsou v Evropě především skandinávské země, ve střední Evropě Rakousko a Švýcarsko.

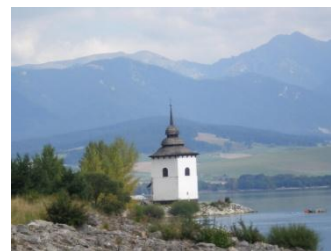
---

³⁴ KRATOCHVÍL, Zdeněk. *Filozofie živé přírody*. Praha: Hermann & synové, 1994, s. 95.

K devastaci krajiny došlo v největší míře vlivem industrializace, což je zprůmyslnění krajiny. Smutnou ukázkou této činnosti u nás jsou oblasti Mostecko (důlní činnost a elektrárny), Sokolovsko (chemický průmysl) a Ostravsko (důlní, chemický a ocelářský průmysl).

V 60. letech minulého století byl celosvětový dopad průmyslu na jednotlivé krajiny tak významný, že začal být globálním problémem. V tomto období začíná vznikat řada ekologických aktivistických organizací (nejznámější např. Greenpeace v roce 1971), které začínají poukazovat na negativní důsledky hospodářské činnosti člověka na okolí. „*Otcové zakladatelé moderní ochrany životního prostředí, Henry David Thoreau a John Muir, hlásali, že »v divokosti jest záchrana světa«.*“³⁵ Tyto ekologické aktivistické iniciativy se množí a narůstají do rozměru, kdy urbanisté – stavitelé musejí usilovat o harmonické uspořádání a ekologickou rovnováhu území a počítat ve svých projektech s vlivem výstavby na ekologický dopad krajiny. Média v posledních 50. letech ovlivnila světové myšlení lidstva v ekologických otázkách natolik, že se začaly vytvářet různé směry ve všech lidských činnostech; politické kruhy, finanční skupiny, akademické obce, umělecké směry, architektura.

V oblasti umělecké tvorby a architektury bych chtěla vyzdvihnout environmentální umění a také environmentální a ekologickou architekturu.

Kultivovaná krajina

Ostravské laguny: devastovaná krajina

---

³⁵ SCHAMA, Simon. *Krajina a paměť*. Praha: Dokořán, 2007, s. 5. ISBN 978-80-7363-071-3.

Tyto směry reagují na tuto problematiku a svou činností se snaží o co největší soulad s krajinou.

V oblasti umění můžeme jmenovat Andyho Goldsworthyho, jehož práce upevňují vztah přírody s člověkem, svá díla tvoří výhradně z přírodních materiálů. Na dílo tohoto umělce mohou být rozporné názory: zda je jeho dílo ovlivněno postojem v pohledu na krajinu, jelikož tvůrce do svých děl vkládá vnitřní energii, kterou nachází v přírodě, nebo zda je jeho přístup pro svou dekorativnost estetizující.

*Andy Goldsworthy:
Environmental Art³⁶*

2.2 Krajinná složka

Krajina je částí povrchu, která v sobě zahrnuje krajinné složky, mezi něž patří reliéfy, půda, vegetace, vodstvo a také živočichové. Tyto složky představují prvotní krajinnou strukturu krajiny, která vznikla díky přírodním živlům, které ji neustále přeměňují. Tuto krajinu nazýváme krajinou přirozenou.

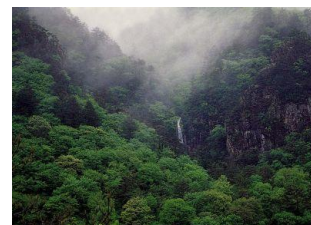
2.2.1 Krajina přirozená

Přirozená krajina je panenská příroda, příroda bez zásahu člověka. Dříve byla tato nenarušená krajina všude, ale s příchodem člověka jí začalo ubývat. V dnešní době se na Zemi vyskytuje velmi vzácně, je jí čím dál méně, můžeme

---

³⁶ Andy Goldsworthy rocks my socks!. In: *Denver Republic Library* [on-line]. 8. 11. 2008 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://denverlibrary.org/content/andy-goldsworthy-rocks-my-socks>

ji nalézt například v části velehor, pouštích, pralesích³⁷ a také v polárních oblastech. U nás se však s tímto typem Krajiny už nesetkáme. Vzniká krajinotvornými činiteli/procesy.

*Krajina panenská:
Indonéský deštný
prales³⁷*

Zdeněk Kratochvíl ve své knize *Filozofie živé přírody* hovoří o tzv. fysis. „»Fysis« je »divočina«; drsná »panenská příroda«, která budí děs i při své kráse.“³⁸

Tato krajina na nás působí dobrým estetickým dojmem.

2.3 Horizont

Horizont znamená obzor, je to optická hraniční čára mezi viditelným povrchem krajiny a oblohou.

“Horizont je sice nějak zahlédnutelný, ale sám není žádná věc. Je pouze aspektem věcí na světě, viděných nebo myšlených z určitého hlediska.”³⁹

Horizont je vlastně pozadím jevů, který běžně nevnímáme, pokud zkoumáme nějakou věc, která je v popředí. I krajina má svůj horizont, který se však při chůzi mění. Viditelnost horizontu je podmíněna optickými podmínkami, které panují v daném okamžiku a na daném místě, kde se nachází pozorovatel. Ty mohou být podobné

---

³⁷ Deštné pralesy neboli džungle. In: *Chrantezp.blog.cz* [on-line]. 6. 2. 2011 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://chrantezp.blog.cz/1102/destne-pralesy-neboli-dzungle-zdroj-nekterych-informaci-a-obou-obrazku-studovna-blog-cz>

³⁸ KRATOCHVIL, Z.: *Filozofie živé přírody*. Praha: Herrman & synove, 1994. s. 10.

³⁹ KRATOCHVIL, Z.: *Filozofie živé přírody*. Praha: Herrman & synove, 1994. s. 46.

nebo naopak velmi odlišné, ale jedno mají společné, a to vzájemnost horizontů, která zakládá spojitost světa.

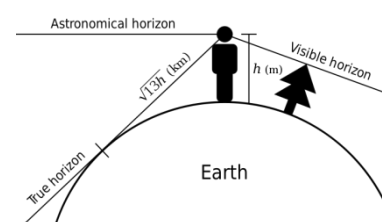
Všichni se rádi díváme na horizont v krajině, kde se nebe dotýká země. Rádi kloužeme pohledem po této linii, která v nás vyvolává klid nebo naopak napětí. Záleží na elementech, které v daném prostředí převládají. Rozlišujeme dva typy těchto elementů: horizontální a vertikální. Každý v nás vzbuzuje jiný pocit. Existují krajiny, ve kterých převažují elementy vertikální, nazývané se horizonty viditelné. Tyto krajiny jsou tvořeny lesy, horami, polem. Naopak krajiny, ve kterých převažují horizontální elementy, se nazývají pravými horizonty. Tato krajina je rozdělena vodorovnou linií, která se nachází mezi nebem a pevninou nebo mořem. Tato vodorovná linie je pramatkou, ze které mohou vyrůstat vertikály jako rostliny z půdy země. V každé z těchto krajin se pohybujeme jinak. Pravý horizont v nás vyvolává dojem klidu, volnosti, vzbuzuje v nás otevřenost krajiny. Pohybujeme se v něm velmi lehce. Kdežto horizont viditelný, který nás oblopuje, působí někdy až opačným dojmem, tedy uzavřenosti. Má velmi členitý povrch a tím je pohyb v něm daleko obtížnější. Vyvolává ve mně jakousi stísněnost. Rozeznáváme však tři typy horizontu⁴⁰ – pravý, viditelný a astronomický. Astronomický horizont je vodorovná rovina, která protíná oko pozorovatele.

Viditelný horizont

Pravý horizont

Horizont astronomický, viditelný a pravý⁴⁰

⁴⁰ Horizons. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [on-line]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Horizons.svg>

Petr Vopěnka (2004) ve své knize *Horizonty nekonečna* vysvětluje horizont jako hranici lidského poznání ve filozofickém významu, podle něhož je pojem horizont hranicí, která od sebe odděluje osvětlenou a neosvětlenou část. Zároveň však klouže po krajině podle činnosti a výskytu pozorovatele.

Bohužel v současné době nastupuje další níčení krajiny, jako jsou výstavby benzinových pump, velké sklady, obchodní domy apod.

Právě proto ve velkých městech těchto horizontů moc neuvidíme. Ovšem ubývání krajiny stále pokračuje, během poslední stovky let nastala v krajině nejrazantnější změna.

A to působí také na naši psychiku. Lidé jsou uspěchaní, stále našťvaní, nervózní i smutní. Všude jsou billboardy, vysoké budovy, panelové domy. Za horizonty se musíme vydávat za město, do přírody a do malých měst nebo vesnic. Můžeme zpozorovat rozdíl i v chování, lidé z venkova jsou daleko více otevření, usmívají se...

„Osou Moravy je měkké, široké údolí – úval, jímž vždy, a to již od mladšího paleolitu před 25 tisíci lety, putovala plemena a kulturní vlivy mezi Panonií a Polskem. Morava je více otevřená, přátelská a lineární.“⁴¹

Tomuto níčení krajiny se zatím moc nebráníme, protože jsme si krajinu rozdělili na hodnotnou a

---

⁴¹ CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2010, s. 9. ISBN 80-7363-042-7.

lhostejnou. Hodnotnou krajinu chráníme, máme k ní vztah, kdežto o lhostejnou krajinu se nestaráme, devastujeme ji.

Existují ovšem architektury, které podtrhnou tento horizont, stavby, ve kterých cítíme velikou péči a vztah. Takovými stavbami jsou starší památky, hrady, tvrze, které jsou stavěny s ohledem na okolní krajinu, tedy dotvářejí horizont krajiny tím, že jej nenarušují a jsou jejich nedílnou součástí.

Mohou to být ale také Trosky, na kterých nás dojíká „*spojení vertikály sopečného suku s horizontem krajiny, dvojítoť věží, které tak připomínají kostel, sepětí lidské činnosti a rozptýlené zeleně.*“⁴²

---

⁴² CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2010, s. 73. ISBN 80-7363-042-7.

3 KRAJINA DUŠE (KRAJINA VNITŘNÍ)

„Pozorujte přírodu bedlivě a vnímejte svědomitě: každé ukvapení znamená ztroskotání a krok zpět. Berte jen po soustech, abyste je vždy dobře strávili. Vzpomeňte jen na dnešní den. A pravdy se vždy držte – přírodu netřeba zkrášlovat ani zesilovat.

Má těchto vlastností sama dost.“⁴³

Existují dvě pojetí krajiny vnitřní. Jsou to naše sny, naděje, fantazie, nebo je to náš vztah ke krajině; pocit, který v nás vyvolává.

Pod pojmem vnitřní krajiny se rozumějí pocity, nálady, touhy, představy a fantazie jedince. Ale také sny, kterých by člověk chtěl dosáhnout. Nemáme problém lidem okolo sebe ukázat krajinu vnější. Avšak tuto krajinu si držíme v intimitě a běžně do ní nikoho nepustíme. Málokdy jen ty nejbližší pustíme dál než na okraj, dovolíme jim překonat tu skořápku, která nás chrání před světem.

Krajina vnitřní se skládá z mnoha maličkostí, mezi které patří naše nejhlubší myšlenky, city, pocity, ale i trápení, smutek a naše obavy. Tato krajina vykresluje naše sny a naděje, po nichž velmi toužíme. Je to naše duše, bez přetvářek, bez povinností, která je velmi křehká, a proto ji tak chráníme. Je jediná, která nám nelže a kterou nemůžeme oklamat.

---

⁴³ Julius Mařák radí svým žákům In: CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2010, s. 208. ISBN 80-7363-042-7.

Pokud budeme tuto krajinu ignorovat, naše touhy nám budou zobrazovány prostřednictvím snů. Jestliže se pokusíme ji vytěsnit, zobrazí se nám smutkem, depresemi a nemocí.

Vnitřní krajina se dívá pomocí duše a ne očima, vnější krajina ji sice ovlivňuje, ale může žít navzdory realitě a zachovat se čistou.

Ale ani my naši vnitřní krajinu neznáme velmi dobře, protože si občas nechceme něco přiznat a bojíme se, co v našem nitru zahlédneme.

„Je to náš vlastní svět... Je rozpolcený našimi náladami, pocity, které se každou chvíli mění, i obavami, které skrýváme hodně hluboko sami v sobě. Je to svět, který nás naplňuje nadějí, nebo nás sráží k zemi. Máme z něj strach, protože vevnitř jsou naši démoni – vlastnosti, které na sobě nemáme rádi a které se snažíme nepustit ven.“⁴⁴

Tuto vnitřní krajinu můžeme spatřit i ve výtvarném umění, například v období surrealismu. Umělci jako Salvador Dalí nebo René Magritte zobrazují svou fantazii, myšlenky prostřednictvím obrazu. Jejich záměrem bylo, aby se divák seznámil s jejich vnitřním světem, tedy fantazií.

Tento pojem ovšem znamená také vztah člověka ke krajině. Každý máme k této krajině odlišný vztah. Pohled na krajinu se lidem, kteří k ní mají určitý vztah, nikdy neomrzí. Tato krajina na nás může působit různě.

---

⁴⁴ Co je vnitřní krajina?. In: *Vnitřní a vnější krajina člověka* [on-line]. 25. 1. 2009 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://anniele.blog.cz/0901/co-je-vnitri-krajina>

Může v nás vyvolávat dobré pocity, zbavovat nás starostí, uklidňovat nás, uvolňovat naši mysl, uzdravovat nás, ale také inspirovat... Vše závisí na náladách, které vytváří naše okolí. Ty „*nám mohou v souhře s okolnostmi dodávat energii, rovnováhu a uzdravovat nás. Pokud jsou sladěny špatně, způsobují opak.*“⁴⁵

S energiemi nesouvisejí pouze okolnosti, ale i prostory nebo tvary v okolí, ve kterém se pohybujeme. Ty nás mohou oslabovat nebo naopak osvobozovat.

Na tento pojem jsem se zaměřila v následující kapitole „Krajina mé duše“, ve které se snažím zachytit svůj vztah k okolí. Tudíž se zaměřuji na svou vnitřní krajinu.

3.1 Krajina mé duše

V této části „Krajina mé duše“ jsem si položila tyto otázky: Co mi přináší pohled na krajinu? Jaký k ní mám vztah? K jaké krajině mám nejsilnější citový vztah? Jak na mě působí krajina? Můj vztah ke krajině jako takové je velmi silný.

Uchvacuje mě pohled na každou přirozenou nebo také kulturní krajinu, která je ovšem v souladu s lidmi, kteří ji obývají.

---

⁴⁵ DAY, Christopher. *Duch a místo: Uzdravování našeho prostředí. Uzdravující prostředí*. 1. vydání. Šlapanice: ERA group, spol. s.r.o., 2004, s. 20. ISBN 80-86517-95-0.

Neporušenost neboli integrita krajiny je jeden z důvodů, „*proč se divočina – zralá, divoká příroda – dotýká duše silněji než vykonstruovaný park. Rostou tu pouze rostliny, které sem patří. Tvary země i vody jsou tvořeny pouze působením živlů.*“⁴⁶ Tato krajina v nás vyvolává velice silné pocity, do kterých se promítají také stavy naší duše.

„*Všichni máme zkušenost, že existují různé krajiny, ale že rozdíly mezi nimi spíš cítíme, než abychom je uměli pojmenovat. (...) Krajinu vnímáme nějak celkově, nejenom jak vypadá, ale také jak na nás působí.*“⁴⁷

A proto jsou tyto rozdíly velmi těžko popsatelné. Někdy je to krásný pocit, jindy naopak velmi špatný a smutný, podle toho, na jakou krajinu se díváme a jak ji pozorujeme. Každý člověk má totiž odlišný vztah ke krajině.

Některým lidem krajina, ve které žijí, rostliny a živočichové, přímo vadí a bezohledně ji ničí. Naštěstí jsou i lidé, kteří k ní mají naopak dobrý vztah.

Jednoho krásného, slunečného dne jsem se vydala na procházku k přehradě s názvem Bystřička, která se nachází na Valašsku. Šla jsem přes lesy, louky, kopce...

Vzala jsem si s sebou malý bloček, kam jsem si zapisovala všechny své pocity, dojmy, ale také myšlenky

---

⁴⁶ DAY, Christopher. *Duch a místo: Uzdravování našeho prostředí. Uzdravující prostředí*. 1. vydání. Šlapanice: ERA group, spol. s r.o., 2004, s. 18. ISBN 80-86517-95-0.

⁴⁷ CÍLEK, Václav, MUDRA, Pavel, LOŽEK, Volen a kol. Co je krajina? In: *O přírodě a paměti středních Čech* [on-line]. 2004 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://krajina.kr-stredocesky.cz/article.asp?id=53>

a nápady, které se mi cestou vybavily. Tuto reflexi jsem vložila jako přílohu na konec této podkapitoly.

Krajinu jsem se snažila vnímat nejenom zrakem, ale zapojit více smyslů, jako sluch, čich, hmat, ale také to, jak na mě působí. Zjistila jsem, že má na mě veliký vliv, samozřejmě záleží na typu krajiny, každá v nás vyvolává jiné pocity. Kromě toho, že mám velmi ráda živočichy, kteří zde žijí, a velmi ráda je pozoruji, mě krajina určitým způsobem i obohacuje.

V přirozené krajině, nebo také v krajině kultivované, neboli v souladu s lidmi, si sednu do trávy a pozoruji dění okolo sebe. Pohled na ni mi ihned zvedne náladu. Působí na mě velmi pozitivně a vyvolává ve mně velmi dobrý pocit. Mohu být sama sebou, v tu chvíli se nemusím na nic a nikoho ohlížet a můžu dělat téměř cokoliv, cítím se svobodně a v bezpečí. Krajina mi pomáhá relaxovat a nabíjí mě ovšem také energií, velmi ráda hledám inspiraci pro svoji tvorbu, ale také mě uklidňuje. Když mám špatnou náladu nebo starosti, ihned přijdu na jiné myšlenky a zbavím se toho rozpoložení.

Pokud je ale krajina devastovaná, tak ve mně naopak vyvolává velice smutný pocit, až vztek. Velmi nerada vidím, jak někdo krajinu ničí a znečišťuje.

Ovšem nejhlubší citový vztah mám ke krajině valašské, na kterou mám mnoho nádherných vzpomínek z dětství.

*Na základě svých pocitů
z krajiny jsem vytvořila
sérii fotografií*

*Snová krajina –
při pohledu na nebe
mám pocit snu, je to
fantazie. Je to cesta,
která někam vede.*

*„Nebe nelze najít
nahore ani dole, vpravo
ani vlevo, nebe lze najít
přesně ve středu prsou
člověka, který má víru.“
(Salvador Dalí)⁴⁸*

*„Nebe je věčné, země
trvá.“ (Lao-c')⁴⁹*

---

⁴⁸ BROŽEK, Lubomír.
Rozhovory s nesmrtelnými.
1. vyd. Praha: Petrklíč, 1994.
ISBN 80-85243-53-9. s. 162.

⁴⁹ Chromý, Z. *Abeceda
moudrosti.* Praha: Proxima
1992. s. 229.

Už jako malá jsem většinu volného času trávila venku, kde jsem pozorovala zvířata, která pobíhala okolo. Velmi ráda jsem se procházela lesem s kočičkou a dívala se na tu krásnou krajinu. Les byl tajemný a já jsem snila o tom, co se v něm může stát a koho bych mohla potkat. Vždy když jsem vyšla na cestu, která vedla na okraji lesa, šla jsem se podívat k nedalekému rybníčku, který tady byl vybudován. Chodily jsme si tu se sestrou a sestřenicemi velmi často hrát, stavěly jsme vodní mlýny, hráze apod.

Cestou vlakem, z Prahy na Valašsko, vždy pozoruji krajinu a pokaždé poznám tu „naši“ valašskou. Když přijedu, mám hned lepší náladu. Tato krajina se od těch ostatních velmi liší. Je výrazně členitá, pestrá a zachovalá, už z toho důvodu, že zde žijí lidé s krajinou v souladu. Velice snadno se v této krajině orientuji, protože ji znám velmi dobře. V této krajině se totiž cítím být doma.

Právě Zdeněk Kratochvíl (1994) ve své knize *Filozofie živé přírody* hovoří o tomto pocitu domova. „Doma se cítíme tam, kde nemáme problém s orientací, kde jsme svým okolím začleněni do složitých vztahů světa tak samozřejmě, že si ty vztahy jdoucí mimo náš okamžitý úzký horizont vůbec nemusíme uvědomovat.“⁵⁰

Téměř vždy tuto krajinu chráníme a neradi vidíme, jak ji někdo ničí, protože k ní máme vztah. Jsme s tímto prostředím, ve kterém žijeme, nějakým způsobem spojeni.

*Les ve mně zase vyvolává
pocit strachu, je tajemný
a přitom tak krásný.*

*„Les – nebo háj
nebo hvozd nebo jak mu
chcete říkat – je magické
místo proměn, které
obzvláště milují pohádky
a sny. V husté zelené
temnotě se země tajuplně
stýká s podzemním
světem; šero ožívají tajné
zvuky a světélkují v něm
oči; světla, která sem
proniknou, se skrývají
v stržích a mezi listy
a zůstávají neviditelná
zvenčí.“⁵¹*

⁵⁰ KRATOCHVÍL, Zdeněk. *Filozofie živé přírody*. Praha: Hermann a synové, 1994. s. 94.

⁵¹ TORQUATO, Tasso. *Osvobozený Jeruzalém*. In: CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2010, s. 67. ISBN 80-7363-042-7.

I když je mnoho krásných krajin, které se nám líbí, nerespektujeme je tak jako tu, ke které máme určité citové pouto.

Souhlasím také s názorem Václava Cílka (2010), který ve své knize *Krajiny vnitřní a vnější* popisuje krajinu jako určitou jednotu mnohostí, která v nás vytváří pocit, že jsme právě tam doma a že někam patříme.⁵²

Do této krajiny se budu vždy ráda vracet.

---

⁵² CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. doplněné vydání. Praha: Dokořán, 2010, s. 39. ISBN 80-7363-042-7.

3.1.1 Příloha: Reflexe z procházky na přehradu Bystřičku

- *Ke krajině mám respekt.*
- *Nabíjí mě energií.*
- *Dodává mi sílu a dobrou náladu.*
- *Přicházím na jiné myšlenky, odreaguji se.*
- *Inspiruje mě.*
- *Mám velmi ráda zvířata, která v ní žijí.*
- *Mám ráda také rostliny.*
- *Uklidňuje mě.*
- *Vyvolává ve mně velmi dobrý pocit.*
- *Ke krajině jako takové mám velmi silný vztah.*
- *K valašské krajině mám však nejsilnější citový vztah.*
- *Vybavují se mi vzpomínky z dětství.*
- *Každá část krajiny na mě působí jiným způsobem.*
  - *Les*
Působí na mě tajemně, někdy ve mně vyvolává až pocit strachu.
  - *Pole, louka*
Mám z nich dojem otevřenosti, vyvolávají ve mně velmi dobrý pocit, uklidňují mě.
  - *Nebe*
Když se podívám na oblohu, kde je modrá obloha s obláčky, mám dojem, že tam něco ještě je.
  - *Horizont*
Viděla jsem více horizontů a každý na mě působil trochu jinak, některé byly sobě podobné.
Otevřené horizonty působí klidněji než ty uzavřené, plné hor, kopců apod.
  - *Přehrada*
Voda je v této přehradě temná a hluboká, působí na mě až dramaticky, protože nevidím na dno a nevím, co se tam odehrává a nachází. Vyvolává ve mně jakýsi pocit neklidu.
- *Některé krajinné prvky vytvořené lidmi mě až dojímají, jsou to například kapličky, kříže...*
- *Zbavuje mě starostí, které mě v tuto chvíli trápí.*
- *Cítím se bezpečně a svobodně.*
- *Příroda krásně voní, čisté ovzduší, cítím kvítí, les...*
- *Na dotek je příjemná, každá část a prvek má jinou strukturu. Většinu těchto prvků rozeznáme i se zavřenýma očima.*
  - *Strom, kámen, voda, rostlina, tráva, hlína, keř...*
- *Inspiruje mě a uchvacuje.*
- *Snadno se v krajině orientuji, protože ji velmi dobře znám.*
- *Slyším zpívat ptáky, ale slyším také ovce, které se pasou na louce, slyším vítr – stromy jak šustí a ohýbají se větvíčky, vodu, jak teče. Každé zvíře, krajinný prvek a živel vydávají charakteristické zvuky.*

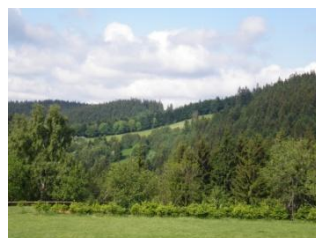
3.2 Valašská krajina aneb místa, kde jsem doma

„Valašsko bylo vždy spojováno s přívlastkem chudé. Chudé, ale s krásnou přírodou. Líbezné horami, půvabné lesy, kde člověk může mít radost z tiché a čisté, přirozené krásy.“⁵³

„Malebný kraj zaoblených horských hřbetů, rozsáhlých lesů přerušovaných světlinami luk a pastvin, který je domovem mnoha vzácných druhů rostlin a zvířat, je pro své krásy, výjimečné přírodní a historické hodnoty vzniklé soužitím člověka s tímto územím, vyhledávaným koutem naší země.“⁵⁴

Charakteristická pro Valašsko je velmi rozmanitá a pestrá krajina, která zaujme svým půvabem. Tato krajina se zalesněnými hřbety a hlubokými údolími řek vytváří pestrou mozaiku pastvin, luk, polí, sadů, ale také skal a samot, v nichž jsou roztroušena hospodářství...

Na samotách hrála velkou roli víra, proto je v krajině mnoho kapliček a křížů. Jsou zde však také zbytky hvozdů, ve kterých žijí poslední svědkové dob, kdy byla tato krajina ještě panenská. Valašská krajina byla spoluutvářena a formována člověkem.

---

⁵³ MIKULCOVÁ, Marie a GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek: Alpress, 2001, s. 340. ISBN 80-7218-649-3.

⁵⁴ Přírodní zajímavosti. In: *Valašská krajina* [on-line]. 20. 03. 2012 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.valasskakrajina.cz/prirodni-zajímavosti/>

V historii byly chovány ovce⁵⁵ na Valašsku ve velkém množství, bylo to ovšem také spojeno s výrobou sýra a žinčice. Chovaly se salašnickým způsobem, kdy k nim byl člověk upoután celý den. Ovce však poskytovaly zdroj obživy. Mají ale také krajínotvorný užitek, významný pro celou společnost. Právě díky chovu hospodářských zvířat vznikla jedinečná krajina, která je typická svou bohatostí přírody.

Dnes je tento způsob chovu téměř minulostí. Ovce se chovají v malém stádečku v rodinách, kde spásají zahrady. A proto velké louky nemá kdo spásat, tráva je vysoká, nikdo se o ni nestará, nekosí ji. Musejí se organizovat dobrovolné akce senoseče. Tito dobrovolníci však kosí tuto travu ručně, kosou, aby nerušili zvěř okolo, a také pro rozsáhlé kopce, nepřístupný terén se do krajiny se sekačkami nedostanou. Takto to dodnes chodí v některých horských oblastech Beskyd, kam si dobrovolníci lidé chodí připomenout dávné doby, popovídat si a stát se alespoň na chvíli součástí této krajiny. Samozřejmě se spí ve starých dřevěných srubech, kde je možné vyzkoušet si starý způsob života.

Kromě krásné krajiny je na Valašsku také typická architektura. Jsou to dřevěnice, které se stavěly z tehdy vykloučených lesů. Dodnes tyto budovy stojí v horách a jsou trvale obydlené. Byly vždy obklopeny sady, políčky a velkými stromy, které chránily před sluncem a bouřkou. Tyto typické valašské stavby můžeme vidět v Rožnově

Chov ovčí na Valašsku⁵⁵

---

⁵⁵ Pastva ovčí. In: *Valašská krajina* [on-line]. Pastva ovčí [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.valasskakrajina.cz/krajina-a-lide/pastva-ovci/>

pod Radhoštěm, kde je nejstarší a největší skanzen – muzeum tohoto druhu ve střední Evropě. Můžeme si zde užít atmosféru Valašska 19. století. Valašské muzeum, které bylo založeno roku 1925 a je vyhlášenou kulturní památkou, je velice známým a hojně navštěvovaným místem. V dnešní době se usiluje o oživení již zapomenutého lidového umění, tradičních technik, společenského života a také zábavy valašských předků. Muzeum má tři části: dřevěné městečko, které je nejstarší částí skanzenu, je zde historická expozice a řada roubených staveb. V další části se nachází mlýn a hamr a nedaleko od nich, ve třetí části muzea, je valašská dědina s typickou valašskou krajinou. Můžeme zde vidět tradiční chov domácích zvířat a také zavítat do hospůdky, ve které se podávají typická jídla, jako jsou brynzové halušky se špekem, valašská kyselica anebo „frgály“.

V tomto městě se také pořádá každý rok výstava fotografií s názvem Valašská krajina.

Beskydy, které se rozprostírají na ploše okresů Vsetín, Frýdek-Místek a Nový Jičín, jsou od roku 1973 chráněnou krajinnou oblastí.

Tato horská oblast, která leží na hranicích České republiky a Slovenska, má výjimečné přírodní hodnoty, kterými jsou původní lesní porosty. Nalezneme zde mnoho vzácných rostlinných i živočišných druhů, ale také pestrá luční společenstva. Pestrost tohoto typu krajiny je ojedinělá, stejně jako mimořádná estetická hodnota, která vznikla soužitím člověka a tohoto místa v historii. Vedle této čisté a nádherné přírody se v blízkosti vyskytují obce a města, jako jsou Valašské Meziříčí, Vsetín, Karolínka, Zlín, Rožnov pod Radhoštěm, Frenštát pod Radhoštěm,

Valašská dědina – skanzen⁵⁶

---

⁵⁶ VIŠŇA, Jakub. Valašský skanzen: Valašská dědina – VMvP Rožnov pod Radhoštěm. In: *Fotografický a cestovatelský blog Jakuba Višni* [on-line]. 24. 3. 2012 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.fotocesty.estranky.cz/fotoalbum/cestovani/valassky-skanzen/16.html>

Frýdek-Místek, Jablunkov, Horní Bečva, Dolní Bečva, Hutisko-Solanec, Kelč či Trojanovice. Do Beskyd zavítají každý rok tisíce turistů. Beskydy jsou mírumilovnými horami, kde nenajdeme příkré svahy ani špičaté vrcholy, ale krásné a klidné panorama s voňavými loukami. Ojediněle můžeme v krajině narazit na již vzácná zvířata, jako je medvěd, vlk nebo rys, ale spíše jsme svědky, kdy tyto šelmy napadají stáda ovcí, krav...

V Beskydech leží jedno z neznámějších horských sedel, bájná posvátná hora Radhošť. Stojí tam socha Radegasta⁵⁷, kterou vytvořil Albín Polášek z umělého kamene, železné vložky s přísadou žulové drti. Socha však nepříznivým podmínkám odolávala velmi špatně, a proto byla nahrazena kopií z pevné žuly. Na originál se ovšem můžeme podívat ve frenštátské radnici. Socha má býčí hlavu, na nohách valašské krpce a v pravé ruce drží roh hojnosti, na kterém sedí kačenka. V historii byl Radegast uctíván jako pohanský bůh stád, úrody a také pohostinnosti. Naši předkové k němu přicházeli a přinášeli mu dary, mezi které patřily úlovky zvěře, dobytek a úroda. I v dnešní době se každým rokem v létě pořádají poutě k této soše. Také údolní přehrada Bystřička, která byla postavena v letech 1908–1912, je velmi krásným místem. Nachází se v západním okraji vsetínských vrchů. Sloužila jako vodní nádrž, která měla zajišťovat vodu k zásobování průplavu Labe–Odra–Dunaj, dnes ovšem slouží jako ochrana proti povodním, k rekreaci a sportovním aktivitám.

Radegast⁵⁷

---

⁵⁷ Socha Radegast. In: *Profimedia* [on-line]. 1.9.2006 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.profimedia.si/picture/socha-radegast-hora-radhost-pustevny-beskydy-ceska/0004952658/>

Jezdím sem každý rok v létě a kochám se okolní krajinou. S půjčenou loďkou pluji nedaleko břehu okolo celé přehrady. Je to moc krásný pohled. Přehrada leží v obci stejného názvu, tedy Bystřička, která vznikla v 17. století. V této typicky zemědělské obci se později rozšířila domácí výroba charakteristická pro Valašsko, výroba křiváků, zemědělského nářadí, domácího nádobí (tzv. valašský porcelán) a loučí ze dřeva.

Další pěkné místo se nachází ve Valašském Meziříčí, je to soutok Vsetínské a Rožnovské Bečvy u parku Abácie. Město, jehož „*historické jádro bylo vyhlášeno památkovou zónou*“, ⁵⁸ je vstupní bránou do Beskyd Moravy a Slezska. Vzniklo roku 1924 spojením dvou samostatných měst – Meziříčí a Krásna nad Bečvou a bylo pojmenováno právě díky tomuto umístění mezi řekami. Přezdívalo se mu však také Valašské Athény, tento název získalo díky zdobné architektuře, řadě spolků, muzeí a také prvním středním školám, které sídlily na severo-východní Moravě. Spatřujeme zde krásnou krajinu, kterou protékají řeky. Jako dítě jsem k soutoku Bečev velmi často chodila se svou rodinou, převážně v létě. Koupání v řece jsme si užívali pro její různorodost, snadnou přístupnost a pláž naplavených kamínků a kamenů z řeky. Voda zde nebyla moc hluboká a byla čistá. Kromě této krásné přírody se zde nacházejí i zajímavé kulturní památky v městské krajině, které jsou dominantami tohoto města.

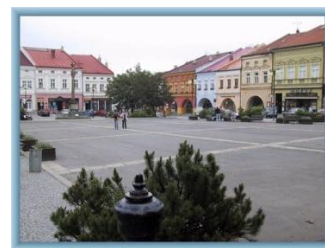
⁵⁸ Dvojměstí nad soutokem. In: *Geocaching: OpenCaching* [on-line]. 24.06.2007 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.opencaching.cz/viewcache.php?cacheid=198>

Patří mezi ně „renesanční zámek Žerotínů z poloviny 16. století, který je součástí městské památkové zóny a zároveň centrem kulturního života ve městě. K městské památkové zóně náleží 45 měšťanských domů, vesměs ze 16. a 17. století, z nichž k nejhodnotnějším patří dům U Dvanácti apoštolů, budova radnice a farní kostel Nanebevzetí Panny Marie. Muzeum v budově zámku Kinských patří k nejstarším českým muzeím na Moravě, jeho součástí je i kostel sv. Trojice. Za návštěvu určitě stojí i Moravská gobelínová manufaktura, barokní Sýpka s galerií, hvězdárna, bývalá věžeňská kaple, a další.“⁵⁹

Valašské Meziříčí prošlo od svého založení řadou změn. Převážně pak v 19. století a hlavně ve 20. století, kdy se začaly stavět vysoké panelové domy, cesty a tím ubylo zeleně. Nedávno jsem narazila na řadu historických fotografií tohoto města ze sbírky V. Besedy a J. Zetě, kde jsem současnou městskou krajinu stěží poznávala. Uvedla bych zde například železniční most s okolní krajinou. Původní most byl dřevěný, bylo zde daleko více zeleně a pouze jedna malá budova, později byl tento most vyměněn za betonový a zeleně začalo ubývat kvůli nově postaveným stavbám okolo^{60, 61}

Město, začátek 20. století⁶²

Město, současnost⁶³

Původní dřevěný železniční most⁶⁰

Betonový železniční most⁶¹

⁵⁹ Valašské Meziříčí – Valašské Athény: Okres Vsetín, Zlínský kraj. In: *Majovyhonzik – obyčejné neobyčejným pohledem* [on-line]. 1. 5. 2011 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://majovyhonzik.wordpress.com/2011/05/01/valasske-mezirici-valasske-atheny/>

^{60, 61} MIKUŠ, František. Valmez v zrcadle času II. In: *František Mikuš* [on line]. 15. 12. 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.frami55.estranky.cz/fotoalbum/valmez-v-zrcadle-casu-ii/>

⁶² MIKUŠ, František. Valmez v zrcadle času II. In: *František Mikuš* [on-line]. 15. 12. 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.frami55.estranky.cz/fotoalbum/valmez-v-zrcadle-casu-ii/>

⁶³ Valašské Meziříčí – náměstí. In: *Ceskehory.cz: Beskydy, Javorníky, Bílé Karpaty* [on-line]. neznámo [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceskehory.cz/beskydy/img-valasske-mezirici-1.html>

Naopak v některých městských částech, jako například v Masarykově ulici, zeleně přibýlo, můžeme to vidět ze srovnání dvou fotografií Krásenské radnice.^{64, 65} Tato budova je hodnotnou renesanční architekturou z roku 1580. Do roku 1924, kdy bylo spojeno Krásno nad Bečvou s Meziříčím, sloužila jako městská radnice, nyní se v ní nachází městská knihovna.

*Historická
Krásenská radnice⁶⁴*

Z tohoto kraje pocházelo také mnoho umělců, jako například Josef Hapka, který byl především krajinářem. Narodil se 12. března 1912 v Podolí u Valašského Meziříčí. Tento rok tomu bylo 100 let. V zámku Kinských ve Valašském Meziříčí se k jeho výročí pořádá výstava jeho děl s názvem Malebnost Valaška. Často maloval v plenéru, kde se snažil zachytit pohled na okolní krajinu. Náměty však čerpal z nejbližšího okolí. Přestože rád experimentoval, charakteristické pro všechna jeho díla jsou harmonická, lomená barevnost, kvašovitý charakter malby s trochou nostalgie v námětech.

*Současná
Krásenská radnice⁶⁵*

Také Libor Kovář se narodil ve Valašském Meziříčí, roku 1967. Své obrazy maluje temperovými barvami na lepenku různých velikostí. Valašská krajina je nosným motivem pro všechna jeho díla, poskytuje mu velké množství námětů po všechna roční období. Autor se však snaží vycházet také z tradice tohoto kraje a lidové tvořivosti.

*Josef Hapka:
Valašská krajina⁶⁶*

⁶⁴ MIKUŠ, František. Valmez v zrcadle času II. In: *František Mikuš* [on line]. 15. 12. 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z:

<http://www.frami55.estranky.cz/fotoalbum/valmez-v-zrcadle-casu-ii/>

⁶⁵ Krásenská radnice. In: *Informační centrum* [on-line]. neznámo [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.info-vm.cz/katalog/krasenska-radnice/>

⁶⁶ Ve Valašském Meziříčí chystají výstavu k 100. výročí akademického malíře Josefa Hapky. In: KMENT, PhDr. Zdeněk. *ECHO Valaška: Valašské noviny* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.echovalasska.cz/echo-zive/Ve-Valasskem-Mezirici-chystaji-vystavau-k-100-vyroci-akademického-malire-Josefa-Hapky/>

Miroslav Bílek se narodil roku 1937 v Bobrové na Českomoravské vrchovině. Pracoval však v Rožnově pod Radhoštěm, kde se začátkem 60. let začal věnovat tvůrčí fotografii. Nejprve vytvářel abstraktní fotografie, poté přešel na akty a následně se zabýval krajinou fotografií. Z jeho barevných fotografií Beskyd vznikla roku 1997 kniha s názvem *Beskydy*.

Z tohoto kraje pochází také Josef Brož, jehož krajiny mají rovněž symbolický význam.

Josef František Karas vyznal lásku k Valašsku slovy: „*Miluji Valašsko až náruživě pro jeho trpkou historii, a že jsou tu hory, jsem horal a horal nevykne jinde než v horách.*“⁶⁷

*Josef Brož:
Jaro v Doubí (1973)*⁶⁸

⁶⁷ MIKULCOVÁ, Marie a GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek: Alpress, 2001, s. 368. ISBN 80-7218-649-3.

⁶⁸ PROCHÁZKA, Jaromír a PROCHÁZKOVÁ, Světlana. Aukční katalog: 14. aukce. In: *Galerie Procházka: Aukční síň Procházka* [on-line]. neznámo [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.transars.cz/aukcni/katalogy/katalog14/strana8.html>

4 VZNIK A PROMĚNY ZOBRAZENÍ KRAJINY VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ

Již ve starověku nalezneme vyobrazení krajiny na nástěnných malbách a reliéfech. Na počátku se však krajina zobrazovala pouze jako nutná část okolí, která byla okolo vyobrazeného objektu. Neměla na obraze důležitou funkci.

Malby s vyobrazenou krajinou, která celému obrazu dominovala, jsou však v té době výjimkou. Můžeme je nalézt například v Pompejích, kde jsou nástěnné malby, ale také u egyptských pohřebišť. Postupem času se začal na obrazech zobrazovat větší úsek krajiny.

Ve středověku se krajina zpodobňovala stejně jako ve starověku, tedy jen nutná část okolo vyobrazeného objektu. Dějinami středověkého malířství prochází symbolické chápání barevnosti.

Ve 13. století, v pozdní gotice, však toto chápání bylo narušeno Giottem, který malbě vyznačil zcela nový způsob zobrazování. Prosadil zájem o zobrazování krajiny místo tradičního zlatého pozadí. V jeho obraze Oplakávání Ježíše Krista nejenom namaloval krajinu, ale můžeme v něm vidět náznaky perspektivy, která překonala tehdejší středověkou tradici v zobrazování plošné a hierarchické perspektivy, na které byla založena kompozice obrazu.

Malby z egyptských pohřebišť⁶⁹

Nástěnné malby v Pompejích⁷⁰

⁶⁹ 7. nástěnná malba – lov na kachny (hrobka v Thébách, Egypt). In: *Třídí stránky* [online]. neznámo [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://fm3b.blog.cz/galerie/dejiny-vytvarne-kultury/nejstarsi-civilizace-egypt-mezopotanie/obrazek/80301678>

⁷⁰ JINÁ KRAJINA: Doprovodný program k velké retrospektivní výstavě česko-německého krajináře Wilhelma Riedela. In: *Oblastní galerie v Liberci* [online]. 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://www.ogl.cz/dokumenty/doprovodne-programy/jina_krajina_prezentace.pdf

„Svou snahou věrně napodobit okolní přírodu v prostorové souvislosti a kompoziční závislosti zobrazovaných postav, typově i dějově odlišných, zahájil proces hmotného zpředmětnění a zvěcnění barvy.“⁷¹

V renesančním umění se malovaly idealizované krajiny, ovšem byla tu snaha vyjadřovat vnější skutečnost fyzického světa. Tyto krajiny však vznikaly stále v ateliérech a byly zobrazovány pouze vnější krajiny, bez nálad, pocitů... K důležitému obratu od středověkého malířství přispěl Jan van Eyck, který je typickým představitelem nového stylu. Začal používat olejové barvy, které nahradily, do té doby používané, temperové barvy. Usiloval o iluzivnost prostoru dalekých krajin a plastickou modelaci tvarů pomocí světla, šerosvitu. Dokázal s přesností zachytit povrch věci. Ovšem jeho obrazy, které se zdají být na první pohled zobrazením skutečnosti – reality, nerozlišují přední a zadní plán. Malíř kladl značný důraz na detaily, které jsou v obou plánech stejně propracované. Nesnažil se vyobrazit celek, ale naturalistickou podobu jednotlivých objektů. V jeho obrazech se nejedná o reálnou krajinu, ale o konkrétní objekty, které utvářejí nereálnou krajinu. V této době se malíři snažili co nejvěrněji napodobit skutečnost, pracovali také s centrální, lineární perspektivou. Tato perspektiva znamenala „organizaci prostorové hloubky na podkladě sbíhavosti pohledových úhlů do jednoho společného zrakového ohniska.“⁷²

⁷¹ HLAVÁČEK, Luboš. *Řeč tvarů: Umění vnímat umění*. 1. vydání. Praha: Horizont, s. 59.

⁷² HLAVÁČEK, Luboš. *Řeč tvarů: Umění vnímat umění*. Praha: Horizont, 1984, s. 46.

Giotto di Bondone,
Oplakávání Ježíše Krista
(kolem r. 1304–1306)⁷³

Jan van Eyck: *Madona kancléře Nicholase Rolina Paula* (1435)⁷⁴

⁷³ Velký pátek. In: *Očima oslika* [on-line]. 11. 4. 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://oslik.wordpress.com/2009/04/11/velky-patek/>

⁷⁴ Jan van Eyck – Madona kancléře Nicholase Rolina Paula. In: *Galerie Umění Archiv* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.artchiv.info/GALERIE/OBRAZ/10847--Jan-van-Eyck--Madona-kanclere-Nicholase-Rolina-Paula.html>

Renesanční malíři benátské školy 15. století milují barvy, a proto jim věnují největší pozornost. Používají lomené a lokální barvy. To se později objevuje v jejich dílech, kde můžeme vidět kvalitu pestrosti zářivých barev. Giorgione, představitel této benátské školy, jako první v renesanci maluje krajiny, které nejsou pouhým pozadím obrazu, ale tvoří samostatný námět. Když se podíváme na jeho obraz *Spící Venuše*, která je jeho nejznámějším dílem, vidíme zde velkou podobnost s obrazem *Venuše a Cupid* od Tiziana, jenž byl žákem Giorgionovým a tento jeho obraz dokončil. Velmi se jím také inspiroval pro svou tvorbu.

*Giorgione:
Spící Venuše (1510)*⁷⁵

Tizian však ovlivnil další vývoj benátské školy a barokního malířství. Rozvinul malířské výrazové prostředky a techniku malby, díky níž měl obraz větší prostorovost a plastičnost. Začíná používat vyváženou barevnou kompozici, která je postavená převážně na monochromatické barvě, poněkud červenohnědé. Tyto barvy posilovaly celkový řád jeho díla.

*Tizian: Venuše a
Cupid, (kolem r. 1550)*⁷⁶

---

⁷⁵ TARČINEC, Petr. *Spící Venuše: Giorgione + Tizian, 1508–1510*. In: *Petr Tarčinec* [on-line]. 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z:

<http://tarcinec.cz/alba/136b/9/>

⁷⁶ GLENN, Martina. *Venuše a Cupid*. In: *ARTMUSEUM.CZ* [on-line]. 17. 4. 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z:

http://www.artmuseum.cz/reprodukcce2_pohled.php?dilo_id=7964

Do této doby se zobrazovala pouze vnější krajina. Jiné pojetí nastává v obrazech El Greca, který krajinu, jež byla do té doby pouze doplňkem figurálního obrazu,

pozadím a prostředím, pozvedl k samostatnosti a promítl do ní také vnitřní krajinu. Když se zaměříme na jeho obraz, *Pohled na Toledo*⁷⁷, vnímáme napětí, veliké drama, které se v krajině odehrává. Jeho expresionistickým a také dramatickým stylem, který ve své době neměl moc obdivovatelů, se inspiroval romantismus, poté ve 20. století expresionismus a kubismus.

Od této doby se začíná krajina formovat jako samostatné téma – krajina, krajinomalba.

El Greco: Pohled na Toledo (1597)⁷⁷

4.1 Krajinomalba, vznik a proměny jejího zobrazení po současnost

V této kapitole bych chtěla krátce nastínit problematiku krajiny a proměny jejího zobrazení v umění od počátku vzniku krajinomalby po současnost. Vytvořila jsem si myšlenkovou mapu, ve které jsem se zaměřila na dva přístupy, tedy krajinu vnější a vnitřní.

Pod pojmem krajina vnitřní se rozumí přepis pocitů, prožitků, nálad, snů, představ a fantazie, je to krajina imaginární neboli vymyšlená. Ovšem krajina vnitřní se může prolínat s vnější, ve které jsou vyobrazeny nálady umělce a krajiny. František Kaván napsal: „*Umělec, abych k tomu závěru dospěl, nikdy motiv*

---

⁷⁷ GLENN, Martina. *Pohled na Toledo*. In: ARTMUSEUM.CZ [online]. 16. 6. 2008 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/reprodukce2_pohled.php?dilo_id=396

*nevybírám pouze pro motiv. V mysli má přichystanou náladu, která se stále soustřeďuje, a hledá jen jeviště, kde se projádrít. To je zatím hlavní ráz jeho tvorby.*⁷⁸

Pojem krajina vnější znamená přepis realistické krajiny, tedy krajiny, která je okolo nás. Nemusí to být však přesný popis této krajiny, ale může být stylizován geometricky a estetizován.

Pokud umělec ovlivnil vývoj nebo byl inspirací pro další umělce nebo směry, zvýraznila jsem jeho jméno, popřípadě směr, který ovlivnil, stejným odstínem barvy. A také pokud dílo spadá do obou těchto přístupů, vnitřní a vnější krajiny, naznačila jsem to u jména umělce šipkou.

---

⁷⁸ F. Kaván, *Antonín Slavíček*, Rozhledy 6, 1897. In: WITTLICH, Petr. *Horizonty umění*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2010, s. 124. ISBN 978-80-246-1607-0.

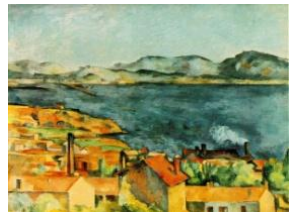

4.2 Myšlenková mapa

	KRAJINA VNITŘNÍ Imaginární, vymyšlená krajina. Není realistická. Fantazie, představy, sny, nálady a pocity. Jde o vnitřní formu a obsah ⁷⁹ . Symbolický obsah.	KRAJINA VNĚJŠÍ Reálná krajina, jde o vnější formu a obsah. Naturalistická, realistická, stylizovaná.
17.–18. století	←	<p>PETER PAUL RUBENS FOREST AT DAWN WITH A DEER HUNT (1635) ^[1] BAROKO</p> <p>JAN VAN GOYEN ŘÍČNÍ KRAJINA S VĚTRNÝM MLÝNEM (1644) ^[2]</p> <p>JACOB VAN RUISDAEL VODOPÁD V HORNATÉ HORSKÉ KRAJINĚ (1665) ^[3] BAROKO</p>

⁷⁹ „**Forma a obsah** – obsah (sdělení) je to, co dokážeme vyčíst nebo pocítit při vnímání výtvarného díla. Obsah se vyjadřuje prostřednictvím formy. Forma je tvořena výtvarnými vyjadřovacími prostředky. Forma a obsah spolu úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují.“ (BLÁHA, Jaroslav a ŠAMŠULA, Pavel. *Průvodce výtvarným uměním III*. 1. vydání. Praha: Práce, s.r.o., 1996, s. 8. ISBN 80-208-0386-6.)

19. století	<p>CASPAR DAVID FRIEDRICH SUNSET (1835) ^[5] ROMANTISMUS</p> <p>WILLIAM TURNER BOÛRE (1842) ^[7] ROMANTISMUS</p> 	<p>JOHN CONSTABLE DEDHAM LOCK AND MILL (1818) ^[4]</p> <p>THEODORE ROUSSEAU MARCH IN THE LANDES (1853) ^[6]</p> <p>JEAN – BAPTISTE CAMILLE COROT GOAT – HERDS (1866) ^[8]</p>
-------------	--	--

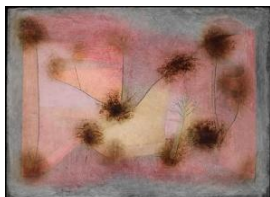

19. století		<div data-bbox="979 255 1238 365"> <p>GUSTAVE COURBET CALM SEAS (1873) ^[9] REALISMUS</p> </div> <div data-bbox="963 378 1252 595"> </div> <div data-bbox="960 654 1254 745"> <p>PAUL CEZANNE MARSEILLESKÝ ZÁLIV (1886) ^[10]</p> </div> <div data-bbox="963 757 1252 967"> </div> <div data-bbox="967 987 1246 1097"> <p>VINCENT VAN GOGH STATEK V PROVENCI (1888) ^[11] POSTIMPRESIONISMUS</p> </div> <div data-bbox="919 1099 1295 1274"> </div> <div data-bbox="973 1375 1238 1469"> <p>PAUL GAUGUIN MONTAIN TAHITIEN (1893) ^[13]</p> </div> <div data-bbox="968 1480 1257 1688"> </div>
	<div data-bbox="432 1173 663 1281"> <p>EDWARD MUNCH VÝKŘIK (1893) ^[12] EXPRESIONISMUS</p> </div>	←
	<div data-bbox="458 1308 643 1547"> </div>	←
	<div data-bbox="419 1570 675 1664"> <p>FRANTIŠEK KAVÁN ZOUFALSTVÍ (1898) ^[14]</p> </div>	
	<div data-bbox="389 1677 697 1872"> </div>	

20. století	<p>HENRI MATISSE LOUCEMBOURG GARDENS (1901) ^[36] FAUVISMUS</p> <p>HENRI ROUSSEAU SEN (1910) ^[16]</p> <p>VASSILY KANDINSKÝ IMPRESE V. (Park) 1911 ^[17]</p> <p>EGON SCHIELE SETTING SUN (1913) ^[18] EXPRESIONISMUS</p> 	<p>PABLO PICASSO FACTORY, HORTA DE EBRO (1909) ^[15] KUBISMUS</p> <p>BOHUMIL KUBIŠTA LOM (1911)</p> <p>CLAUDE MONET LEKNÍNY ZRÁNA (1917–1919) ^[19] IMPRESIONISMUS</p>
-------------	--	---

PAUL KLEE
HARDY PLANTS
(1934) ^[21]

JEAN DUBUFFET
FILOZOFICKÁ KRAJINA
(1952) ^[22]
ABSTRAKCE – INFORMÁLNÍ MALBA

JOSEF ŠÍMA
LES OMBRES
(1960) ^[23]

KAREL APPEL
FACE IN A LANDSCAPE
(1961) ^[24]
ABSTRAKTNÍ EXPRESIONISMUS, INFORMEL

LYONEL FEINIGER

SUNSET
(1930) ^[20]

ROY LICHTENSTEIN
SUNRICE
(1965) ^[37]
POP ART

20. století	<p>RENÉ MAGRITTE LA FLECHA DE ZENÓN (1964) ^[25] SURREALISMUS</p> <p>CHRISTO ÚDOLNÍ OPONA (1970–1972) ^[27] LAND ART</p> <p>IVAN OUHEL KRAJINA – NADHLED (1975) ^[28]</p> <p>ANDY GOLDSWORTHY FINE DRY SAND (1989) ^[29] ENVIRONMENTAL ART</p> 	<p>ALAIN JACQUET MOTHER AND CHILD (1966)</p> <p>MICHAEL HEIZER ODSTRANĚNÁ A PŘEMÍSTĚNÁ HMOTA (1966) ^[26] LAND ART</p> <p>GERHARD RICHTER SUMMER DAY (1999) ^[30] HYPERREALISMUS</p>
-------------	--	---

21. století	<p>FRANTIŠEK HODONSKÝ V BAŽINÁCH (2001) ^[31]</p> <p>GEORG BASELITZ FOREST ON ITS HEAD (2006) ^[33] NEOEXPRESIONISMUS</p> <p>ANSELM KEIFER THE TREE OF JESSE (2008) ^[34] NEOEXPRESIONISMUS</p> <p>IVAN OUHEL KRAJINA (2009) ^[35]</p> 	<p>THOMAS FLORIAN TRANSGABUN (2002) ^[32]</p> <p>DAVID HOCKNEY WHEAT FIELD NEAR FRIDAYTHORPE (2005) ^[38]</p>
-------------	---	---

Do 19. století, částečně i v 19. století, převažoval v umění tzv. ikonologický obsah, tudíž předem daný příběh, který se vyjádřil prostřednictvím díla. Velký rozmach krajinomalby nastal v 16. století, kdy došlo k první buržoazní revoluci. Výsledkem byl rozkvět nizozemského barokního umění a začala se vyvíjet samostatná krajinomalba, která se prosadila v 17. století, v období barokního holandského malířství, kdy si v plenéru malíři skicovali krajiny a následně je malovali v ateliéru. Jejich cílem bylo dosáhnout přirozeného osvětlení a vystihnout přírodní ovzduší v krajině. Krajina vnitřní se začala zobrazovat později než tato krajina vnější. Samozřejmě se často tyto dvě krajiny prolínaly, což můžeme vidět i na těchto barokních obrazech, kde se kladl značný důraz na citlivost a výraznost v dramaticky stupňovaných kompozicích.

*„Avšak malířům krajiny šlo samozřejmě především o zobrazení své vlasti, o jejíž nezávislost Holanďané tak urputně bojovali.“*⁸⁰ Malovala se realistická až naturalistická krajina, která zachycovala nezkreslený, přirozený děj, který líčil náladu krajiny, ale také dynamiku – pohyb a napětí.

---

⁸⁰ KRAUSOVÁ, Anna-Carola. *Dějiny malířství: Od renesance po současnost*. 1. vydání. Praha: Slovart, 2008, s. 44. ISBN 978-80-7391-056-3.

Jako zakladatel krajinomalby je často uváděn Esaias van de Velde; vycházející z pozdně gotických ilustrovaných rukopisů vlámského malířství, „*které předznamenaly zájem o přírodní detaily*“, ⁸¹ spolu s malíři S. van Ruisdaelem a J. van Goyenem, který byl významným krajinářem této doby. Mezi představitele holandských krajinářů se řadí také malíři Jacob van Ruisdael a Peter Paul Rubens.

Jan van Goyen se jako jeden z prvních průkopníků naturalistické krajiny 17. století zaměřil na zachycení světla ve vlivech atmosféry. Velkou roli u jeho obrazů hraje právě nebe, které je dramatické. Jeho obrazy holandských krajin měly veliký vliv na krajinářství 17. a 18. století. Maloval převážně jednobarevně, v tónech zelené a šedé. Jeho nízké horizonty působí klidnějším dojmem.

Peter Paul Rubens navázal na techniku Tiziana. Byl označován za jednoho z největších mistrů barokního realismu. Pracoval s barvou, dlouhými a rychlými tahy štětce, které po sobě zanechaly výrazné stopy, a s hlubokou emocionální kompozicí. V jeho obrazech jde vidět dynamika – pohyb.

Krajinářský styl Jacoba van Ruisdaela byl dramatický, velmi citlivě pracoval s přírodními barvami a kompozicemi. Používal pastózní barvu, která v jeho obrazech vytváří plastičnost a hloubku. Jeho díla se vyznačují otevřeným prostorem nebo

*Esaias van de Velde:
Krajina (1622)*⁸²

Jan van Goyen: Říční krajina s větrným mlýnem a zříceninou (1644)

*Peter Paul Rubens:
Forest at dawn with a deer hunt (1635)*

*Jacob van Ruisdael:
Vodopád v hornaté severské krajině (1665)*

⁸¹ HRON, Václav. *Jak namalovat krajinu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 42.

⁸² Landscape. In: *Friends of Art* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.friendsofart.net/en/art/esaias-van-de-velde/landscape>

nízkým horizontem, nad kterým se nesou rozbouřená oblaka. Svou tvorbou a používáním nevšedních barev ovlivnil nastupující holandské krajináře. Byl také velkou inspirací pro Johna Constabla, členy Barbizonské školy a romantismus.

V 18. století byl odmítán tento způsob zobrazování krajin – vzdušná krajinomalba, která udává heroická témata, a začíná se malovat podle skutečnosti.

Teprve až v období romantismu se malíři snažili zachytit sblížení člověka s krajinou. Díla byla plná vášně a děj byl maximálně vyhrocen pomocí prudkých tahů štětce, světla a stínu. Důraz byl kladen převážně na dosažení efektu dynamiky a dramatu.

„Malovat znamená cítit“. ⁸³

Josef Hron (1989) ve své knize *Jak namalovat krajinu* popsal typické znaky romantické krajiny. „*Je to krajina dramatická, plná napětí, ponurá a tajemná. Tento výraz je v ní zpravidla podřízen silným světlostním kontrastem. Mezi »romantické rekvizity« patří tajuplné předměty, jako zříceniny, hřbitov, divoký les, prales neuspořádaný lidskou rukou, loď, luna atp.*“

Uvedla bych zde malíře Caspara Davida Friedricha, který ve svém díle *Sunset*, zobrazil postavy, které jsou k nám otočeny zády – pohled do krajiny, je symbolem propojení člověka s přírodou.

Caspar David Friedrich:
Sunset (1835)

---

⁸³ KRAUSOVÁ, Anna-Carola. *Dějiny malířství: Od renesance po současnost*. Praha: Slovart, 2008, s. 63. ISBN 978-80-7391-056-3.

Za předchůdce impresionismu je považován malíř John Constable, který se snažil zachytit dojem z přírody a odvracel se od tradičních kompozic. V jeho obrazech cítíme drama, napětí a děj. Pomocí harmonické stupnice barev vystihuje prchavé dojmy, které jsou spojeny s proměnami světla v různou denní dobu.

*John Constable:
Dedham lock and mild
(1818)*

V 19. století členové Barbizonské školy, které vedl Theodore Rousseau, jenž usiloval o osobitější výrazový styl v krajinářství, měli zájem především o krajinomalbu.

Patřili sem umělci, jako je Jean-Baptiste Camille Corrot, Jean-Francois Millet. Byli ovlivněni holandským krajinářstvím období barokního umění a jeho vzdušnou krajinomalbou ze 17. století, především pak tvorbou Jacoba van Ruisdaela. Snažili se však o zachycení světla, které se mění v závislosti na ročních obdobích, čase, a také o hlubokou věrnost přírodě. Tu spatřovali přímo v plenéru, kam si nosili své malířské potřeby, a usilovali o vystihnout konkrétní atmosféry a nálady určitého místa. Krajiny malovali nepřikrášlené, podle skutečnosti. K realistickému postoji je přivedlo poznávání přírodního prostředí a poučení, které získali ze studia děl Johna Constabla. I když se hlásili spíše k realismu, stali se také inspirací pro impresionismus, který v této době nově vznikl.

*Theodore Rousseau:
March in the landes
(1853)*

Velký zlom v zobrazování krajiny nastolil až William Turner, který je taktéž považován za předchůdce impresionismu. Začal malovat krajinu, tak, jak na něj působila. „Nemaloval jsem jej pro to, aby mu lidé rozuměli, ale chtěl jsem ukázat, jak taková scéna vypadá;

*William Turner: Bouře
(1842)*

přiměl jsem námořníky, aby mne přivázali ke stěžni, abych ji mohl pozorovat; byl jsem přivázán čtyři hodiny a nečekal jsem, že vyvážnu, ale cítil jsem se povinen to zachytit, kdyby se mi to podařilo.“⁸⁴

Realismus maluje námět v ateliérech, ale usiluje o konstrukci fyzické skutečnosti. Vytváří si schémata pro tvar a kompozici. Za zakladatele tohoto směru je považován Gustav Courbet, jenž maluje nepřikrášlené krajiny čistými a jasnými tóny. Tím ovlivnil Edouarda Maneta a další představitele impresionistického směru, jehož výrok „maluj, co vidíš, co cítíš a co chceš“⁸⁵ převzali za vlastní.

Impresionismus, jehož název byl odvozen od obrazu Impresion malíře Clauda Moneta, jako první porušil formální schémata a osvobodil výrazové prostředky, které byly používány od renesance dál. Ruší vizuální schéma a maluje to, co vidí. Začínají se používat čisté spektrální barvy, které se kladou blízko vedle sebe uvolněným rukopisem. Nesnažili se zobrazit obsah, ale námět, jehož změny můžeme pozorovat ve snaze o zachycení proměnlivosti světla v krajině.

V období postimpresionismu nastal zlom – proces osvobozování od schémat a obsahu. Malíři tvořili velmi odlišným způsobem, ovšem nevytvářeli kopii skutečnosti, ale hledali v krajině řád, nebo do ní promítali své pocity, nálady i myšlenky.

*Gustav Courbet:
Calm Seas (1873)*

*Claude Monet: Lékničky
zrána (1917–1919)*

⁸⁴ J. M. W. Turner. In: BOCKEMÜHL, Michael. *Turner*. Praha: Slovart, 2008, s. 69. ISBN 978-80-7391-045-7.

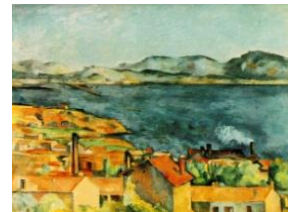
⁸⁵ GLENN, Martina. Gustave Courbet. In: *ARTMUSEUM.CZ* [online]. 6. 1. 2008 [cit. 2012-04-05]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=232

Paul Cezanne, který je považován za předchůdce kubismu, pracoval s barvou, tvarem a s prostorem. Řešil modelaci geometrických tvarů čistými barvami a jejich stupňováním. „Teprve van Gogh drsně a násilně začal vnucovat krajině své vlastní duševní stavy a začal každou krajinu nazírat zrakem svého zmučeného, osamělého a hledajícího nitra. Sám sebe promítal do každé své krajiny. (...) Zobrazoval ji pak »deformovanou« pocity, které bouřily jeho nitrem.“⁸⁶ Do svých obrazů promítal vnitřní pocity, které zobrazoval, pomocí prudkých tahů štětce, ve vnějších krajinách. Vincentem van Goghem se inspirovali expresionisté v čele s Edwardem Munchem a Emilem Noldem.

Tahitská krajina od malíře Paula Gauguina byla dalším stupněm osvobození výrazových prostředků, barevnost tohoto obrazu totiž neodpovídá realitě.

Na přelomu 19. a 20. století umění odmítalo kopii konkrétní fyzické skutečnosti neboli přesný popis.

V moderním umění, které vzniklo v první polovině 20. století, šlo však o to, aby se lidé naučili nové citlivosti k barvám, dějům a předmětům. Umělci vědomě směřovali k budoucnosti a snažili se překonat minulost. Obdivovali moderní civilizaci a odmítali dosavadní umění, tradice a hodnoty. Přehodnocují se tradice – tvary, barvy, kompozice, ale záměr zůstává stejný, tedy zachytit danou skutečnost.

Paul Cezanne:
Marseilleský záliv (1886)

Vincent van Gogh:
Havrani nad obilným polem (1890)

Paul Gauguin:
Montain Tahities (1893)

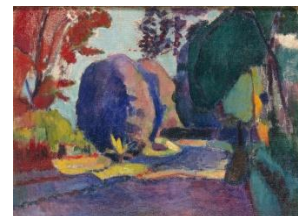
⁸⁶ HRON, Josef. *Jak namalovat Krajinu*. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 180.

V průběhu 20. století vystupuje do popředí stále víc umění jako poznání světa.

Fauvismus, osobitý malířský směr 20. století, který byl ovlivněn barevností Paula Gauguina. Tento nekonvenční styl malby je charakteristický uspořádáním velkých čistých barevných ploch vedle sebe, popírá barevnou realitu. Velká emocionální výrazová síla má vycházet z barevné plochy, která je dekorativně cítěná, již vidí divák „ve svém nitru“.

Henri Matisse, v jehož obrazech pokročila míra emancipace malby, vylíčil podstatu tohoto směru svým prohlášením: „*Barvy mají vyjadřovat »šok«, jímž velkolepé divadlo přírody působí na naše smysly.*“⁸⁷ Jeho barevnost obrazů se neztotožňuje se skutečností.

Expresionismus vznikl před první světovou válkou. V názvu nese expresi – vyjádření pocitů a poznatků, které vycházejí z duše umělce. Jejich díla v sobě znázorňují strach před osamělostí, nemocemi a smrtí. Pracují s novými výrazovými prostředky a novým námětem. „*Formy a barvy jsou krásné teprve tehdy, stanou-li se posly niterných psychických dění.*“⁸⁸ To je vyjádřeno v obraze Výkřik od Edvarda Muncha, který vylíčil svůj vlastní prožitek hrůzy a zděšení, jež zažil při procházce, kde zaslechl nekonečný výkřik zdevastované krajiny, který v něm vyvolal melancholické psychické rozplození. Své pocity zhmotnil a zobrazil ve svém díle,

*Henri Matisse:
Luxembourg Gardens
(1901)*

*Edward Munch:
Výkřik (1893)*

---

⁸⁷ HLAVÁČEK, Luboš. *Řeč tvarů: Umění vnímat umění*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1984, s. 195.

⁸⁸ HLAVÁČEK, Luboš. *Řeč tvarů: Umění vnímat umění*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1984, s. 197.

umělecky transformoval a přeměnil ono místo na děsivý zážitek.

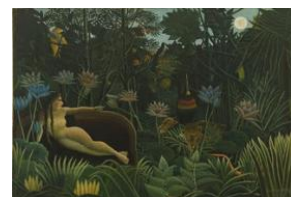
V období kubismu se řeší problém převedení trojrozměrného tvaru do plochy. „*Sám Picasso dokonce uváděl díla El Greca jako přímou inspiraci pro vznik kubismu.*“⁸⁹ Zaměřil se na jeho práci s barvou a jeho typické rysy, mezi něž patří kontrasty, kterými řešil vyplnění prostoru, převedl do jiné techniky, kubismu.

Pablo Picasso: Factory, Horta de Ebro (1909)

Symbolismus objevoval fantaskní, snové krajiny, které byly plné symbolů a metafor. Koncem 19. století byly vypracovány estetické zásady pro tento směr: „*Kladla důraz na myšlenkově naléhavý obsah, tlumočený osobitě pojatým tvarem v syntetické podobě malířského nebo grafického znaku, který akcentoval subjektivnost výrazu dekorativně vypjatou formou.*“⁹⁰ Ovlivnil nadcházející směry expresionismus a surrealismus.

Naivní umění, tedy tvorba umělců samouků, mělo odpoutat od každodenních povinností a starostí. A stejně jako symbolismus objevovalo snové krajiny. Jako to vidíme u Henriho Rousseaua.

Henri Rousseau: Sen (1910)

Po první světové válce vznikl směr surrealismus, který zprvu navázal na dadaistický směr; byl reakcí na společenskou situaci, kdy převládal pocit lhostejnosti a na první světovou válku. Tehdejší společnost usilovala o nové hodnoty.

---

⁸⁹ GLENN, Martina. El Greco. In: *ARTMUSEUM.CZ* [on-line]. 16. 6. 2008 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=120

⁹⁰ HLAVÁČEK, Luboš. *Řeč tvarů: Umění vnímat umění*. Praha: Horizont, 1984, s. 194. ISBN 80-7204-211-4.

„Umělci začali zkoumat i své nitro, začali se zajímat o podvědomé sny...“⁹¹

Toto hnutí se inspirovalo psychoanalýzou Sigmunda Freuda. Umělec se snaží zachytit své představy a fantazie a zobrazit je realisticky tak, aby tomu divák rozuměl, jak to vidíme u Reného Magritta, jehož díla působí jednoduše, avšak jsou plná mystiky.

„Surrealismus je destruktivní, ale ničí pouze to, o čem se domnívá, že omezuje naše vnímání.“⁹²

Jedním z českých představitelů tohoto směru a významným umělcem evropského moderního umění byl Josef Šíma, který své snové představy vložil do motivu krajiny, již stylizoval do jednotlivých geometrických tvarů symbolizující přírodní prvky jako tráva, voda, ...

V období abstrakce nastala další razantní změna z hlediska chápání obsahu, který nebyl dán předem a vznikal během procesu tvorby. Díla neměla žádný námět a začala se více vyobrazovat krajina vnitřní. Wasilly Kandinský, jehož obraz vznikl na základně vnitřní nutnosti, odmítl zobrazovat povrch přírody nebo konkrétní výsek, ale vyobrazoval dojmy a pocity, které se v něm sčítaly při pohledu na krajinu.

Abstraktní malířství – „*Informel* je opět založen na spontánním projevu.“⁹³

René Magritte:
La Flecha de Zenón
(1964)

Josef Šíma:
Les Ombres (1960)

Wasily Kandinský:
Imprese V (Park), (1911)

⁹¹ BECKETOVÁ, Wendy. *Toulky světem malířství*. Praha: Slovart, 2001, s. 361. ISBN 80-86144-62-3.

⁹² BECKETOVÁ, Wendy. *Toulky světem malířství*. Praha: Slovart, 2001, s. 361. ISBN 80-86144-62-3.

⁹³ ODEHNALOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století*. Brno: CERM, 2001, s. 120. ISBN 80-7204-211-4.

Malíři nanášeli silné vrstvy barev pomocí štěrku, písku nebo sádry. Bourali koncepty tradičního umění a kompozice. Zařadila bych zde umělce Jeana Dubuffeta s dílem Filozofická krajina, kde vyjadřuje své vnitřní nutkání vyzdvihnout tuto krajinu, kterou lidé pohrdají. Mění filozofii krajiny, již chce vidět očima živočichů, kteří

žijí pod zemí. Zde bych uvedla také umělce Karla Appela, který ve svých dílech objevuje určité osvobození při nanášení barev pomocí prudkých tahů štětce a pastózních barev. Přirovnala bych jej také k abstraktnímu expresionismu.

Abstraktní expresionismus, jehož název vznikl po druhé válce, používal jakousi podvědomou spontánní energii, která pomáhala utvářet dynamicky působivé dílo. Popíral v sobě tradice předchozího umění a prosazoval hluboké, formující emoce umělce, které vycházely z nitra osobnosti a nikoliv z konkrétních inspirací v přírodě.

Postmoderna nastupuje na přelomu 50. a 60. let. 20. století, během nichž se odehrály velmi důležité události, např. Pražské jaro, hnutí hippies v USA, studentské bouře v Paříži roku 1968, které měly vliv na umění.

Land Art (zemní umění) je úzce spojen s prostředím, ve kterém vytváří a zároveň vystavuje svá díla, jež podléhají různým klimatickým změnám. U tohoto umění se můžeme setkat s více přístupy, a to buď estetizujícím, který zkrášluje danou oblast okolo výtvaru, nebo vnitřním, ve kterém jde o vložení vlastních pocitů a

*Jean Dubuffet:
Filozofická krajina
(1952)*

*Karl Appel:
Face in Landscape
(1961)*

nálad z pohledu na krajinu do díla. Do tohoto směru spadá environmentální umění, jež se zabývá problémy ekologie.

Umělci pracují pouze s přírodními materiály. Díla upevňující vztah přírody s člověkem vidíme u Andyho Goldsworthyho, který vkládá do svých výtvorů energii, již cítí z přírody. Ovšem existuje řada umělců používajících pro tvorbu svých děl anorganické materiály. Zde bych vyjmenovala Christa, hlavního představitele Land Artu, jehož dílo Údolní opona navozuje určitou dramatičnost, pocit neklidu, napětí, jelikož nevidíme, co se za oponou odehrává. Michael Heizer, v jehož objektech spatřujeme geometrii, se díky racionálnímu přístupu řadí k vnějšimu postoji pohledu na krajinu.

Hyperrealismus – fotorealismus zobrazuje přesnou realitu díky fotografické projekci přímo na plátno. Obrazy na první pohled nelze rozeznat od fotografie. Gerhard Richter se snaží ve svých fotografických malbách o co nejvěrnější způsob zobrazení skutečnosti do nejmenších detailů.

Neoexpresionismus, který vychází z německého a abstraktního expresionismu, reaguje na stav společnosti, jež neidealizuje. Pomocí tahů štětce a barevných kontrastů tvůrci zobrazují spontánní pocity, stavy a hodnoty člověka, na které kladou zvláštní důraz.

*Andy Goldsworthy:
Fine Dry Sand (1989)*

*Christo: Údolní
Opona (1970–1972)*

*Michael Heizer:
Odstraněná a přemístěná
hmota (1966)*

*Gerhard Richter:
Summer day (1999)*

Anselm Kiefer, který je považován za jednoho z nejkontroverznějších umělců Německa, reaguje na 2. světovou válku. S těmito jizvami a historií se vyrovnává pomocí textury na rozměrná plátna. Georg Baselitz se proslavil díky svému osobitému stylu, převrácení obrazu „vzhůru nohama“, ze kterého číší agresivita, drzost, energie, jistota a brutalita. Pomocí prudkých tahů štětců, barevných kontrastů přechází k jednodušším tvarům, až k sérii černobílých obrazů.

Anselm Kiefer: The Tree of Jesse (2008)

Georg Baselitz: Forest on its head (2006)

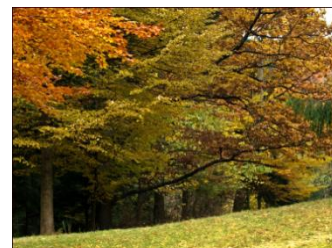
II. VÝTVARNÁ ČÁST

Výtvarná část bakalářské práce představuje cyklus obrazů, ve kterých se prolíná vnitřní a vnější krajina. Zvolila jsem valašskou krajinu, protože – jak jsem se již zmínila – mám k této zemi velmi silný citový vztah. Prožila jsem zde své dětství a s tímto krajem mě pojí velmi mnoho vzpomínek. Téma krajiny mě zaujalo jako velmi silný námět při vytváření výtvarných řad s dětmi (viz didaktická část).

I když je mým nejoblíbenějším ročním obdobím léto, velmi mě uchvacuje jarní období na Valašku, kdy se příroda probouzí ze zimního spánku. Opadané stromy se začínají zelenat a kvést, vysvitne sluníčko a krásně hřeje, kvetou rostliny, ptáci zpívají a vánek větru mě hladí po tváři. Celá krajina provoní jarem. Velmi ráda se v ní procházím a snažím se ji vnímat všemi smysly.

Nejkrásnější je však na Valašsku dlouhý podzim⁹⁴, kdy krajina hýří pestrou barevností. V tuto dobu ještě kvete polní kvítí. Na stránkách můžeme vidět rudé jeřabiny, cihlově červené šípky, modré trnky a také černé bezinky. Sady voní ovocem. Krajina se však pomalu chystá ke spánku. Jakmile přijde na Valašsko dlouhá, tuhá zima, celý kraj pokryje bílá peřina. Sněhu tady bývá velmi mnoho...

*Podzimní Valašsko*⁹⁴

---

⁹⁴ PECHA, Jirí. Podzim ve Valašských Kloboukách. In: *Krajinná fotografie* [on-line]. 31. 10. 2011 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://jiripecha.webnode.cz/>

5 HORIZONT VALAŠSKÉ KRAJINY

„Žijeme v určité krajině, která má své charakteristické rysy, své vztahy svých horizontů. Podobně žijeme v určité vrstvě společnosti. Struktury horizontů si v běžné všednosti téměř neuvědomujeme, dávají se nám spíše v jakémsi životním pocitu obvyklého řádu. Ve všedním vnímání se nesoustředíme na struktury horizontů, ale spíše na typické věci a události. Svět, který nás obklopuje, je charakterizován jednou řekou nebo potokem a několika kopci; krajina prachem nebo blátem a několika druhy zvířat a rostlin, kterých si všímáme; společnost zase několika přáteli a nepřáteli, spolupracovníky nebo sousedy.“⁹⁵

Ve své práci jsem se zaměřila převážně na horizonty ve valašské krajině, které si v běžném životě mnohdy ani neuvědomujeme. Vytvářela jsem horizont viditelný, tedy krajinu složenou z lesů, kopců, polí a hor. Tato krajina mě fascinuje, je velmi členitá, rozmanitá a krásná. Zvolila jsem malbu a kombinovanou techniku, s kterou se mi pracovalo velmi dobře.

Vytvořila jsem několik výtvarných cyklů obrazů s názvy: Horizont Valašska, Světlo za obzorem valašských vrchů, Horizonty Beskyd.

---

⁹⁵ KRATOCHVÍL, Zdeněk. *Filozofie živé přírody*. 1. vydání. Praha: Hermann a synové, 1994, s. 57.

Nevytvářela jsem však pouze obrazy pomocí malby a kombinované techniky, vyzkoušela jsem si také mnoho dalších technik, jak pracovat s tímto tématem – krajinou. Patří mezi ně cyklus fotografií krajiny vnější, která se objevuje ve všech třech částech bakalářské práce, a krajina vnitřní, která doprovází podkapitulu s názvem Krajina mé duše (další fotografie dále, v příloze). Uvádím také prostorovou koláž složenou z médií a také webovou stránku s názvem „KRAJINA vnitřní a vnější“, kterou jsem si zkoušela vytvořit a na níž budu i nadále pracovat. Naleznete ji na webových stránkách <http://www.krajina.unas.cz/>.

V sérii obrazů s názvem Horizonty Beskyd jsem se snažila zachytit členitou krajinu Beskyd, která se nachází nedaleko místa, kde jsem vyrůstala. Zapojila jsem do ní také krajinu vnitřní, tedy svůj vztah k ní. K tvorbě jsem zvolila kombinovanou techniku, s kterou se velmi dobře pracuje, na plátno a kartón formátu A3. Použila jsem malířské válečky různých velikostí, špachtle a štětce rozdílných rozměrů, pastely, akrylové barvy, šablony, frotáž, houbičku na nádobí – obtisk struktury.

Tato technika by byla velmi vhodná pro děti. Ze zkušenosti již vím, že rády pracují s netradičními materiály a pomůckami. Navíc se při tomto způsobu práce nemusejí stresovat s detaily, kterých se často obávají, že se jim nepovedou.

5.1 HORIZONTY VALAŠSKA

„V klidné krajině a zvláště ve vzdálené linii obzoru člověk postihuje něco tak krásného, jako je jeho vlastní bytost.“⁹⁶

V tomto cyklu, který se skládá ze tří obrazů – pláten o rozměrech 100 x 40 cm, jsem se zaměřila převážně na svou vnitřní krajinu, kterou jsem propojila s krajinou vnější. Vytvářela jsem horizonty v okolí Valašského Meziříčí, kde jsem vyrůstala. Horizonty jsem si vybrala, protože v sobě nesou určitý prvek tajemství. Vidíme, co se děje a nachází před obzorem, ale už nevíme, co se děje za ním. A právě to působí velmi dramaticky, jako například v Land Artu, kde umělec Christo vytvořil Údolní oponu. Byla to látka, která vedla mezi dvěma skalami a zakrývala pohled na zadní krajinu, který si můžeme domyslet nebo představit. A právě to neviděné v nás vyvolává jakési napětí. V mých dílech jsem chtěla vyjádřit právě tyto pocity z jednotlivých horizontů, jak jsem již zmiňovala, každý na nás působí jiným dojmem. Otevřený horizont klidněji než uzavřený, který je tvořen horami, lesy a kopci.

⁹⁶ Ralph Waldo Emerson In: CÍLEK, Václav, MUDRA, Pavel, LOŽEK, Volen a kol. O knize a aplikaci. In: *O přírodě a paměti středních Čech* [on-line]. 2004 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://krajina.kr-stredocesky.cz/article.asp?id=53>

Použila jsem akrylové barvy, které jsem sladila do odstínů šedi a okru. S těmito odstíny se mi velmi dobře pracovalo. Při malbě jsem kombinovala výtvarné pomůcky. Použila jsem štětce různých velikostí, špachtle, malířský váleček rozdílných rozměrů a také houbičku na nádobí.

Tato technika by se velmi úspěšně uplatnila také ve výtvarné výchově s dětmi a žáky různého věku, protože by byly donuceny pomocí válečku nebo špachtle dělat pouze větší celky a nezaměřovaly by se na detaily. Po zkušenostech s dětmi jsem zjistila, že děti rady pracují jinými technikami než štětcem, rády používají dřívka, vroubkovaný nůž, špachtle, prsty... Je to pro ně zajímavá práce, ze které mají radost, a nebojí se neúspěchu, jako např. v kresbě nebo malbě.

Podnětem k tvoření byl podlouhlý, tedy panoramatický formát. Zde bych uvedla jako inspiraci Jana Milera⁹⁷, který je vynikajícím fotografem panoramat Českého středohoří. Tyto celkové podledy na hory zdůrazňují nejenom jejich monumentalitu, ale také zde vznikají neskutečné barevné a světelné situace.

*Jan Miler:
Z Dlouhé hory⁹⁷*

Také Josef Středa⁹⁸ se zabývá tímto celkovým pohledem na krajinu. Zachycuje ji přirozeně jako celek. Vytváří nejen panoramatický horizontální pohled na okolní přírodu, ale také vertikální pohled, například na skálu apod... Nyní můžeme vidět jeho výstavu fotografií s názvem „Česko panoramaticky“ v jazykové škole Threshold Training Associates na Barrandově. U obou těchto fotografií se na snímcích objevují také horizonty.

Josef Středa⁹⁸

Ve fotografii se samozřejmě používal tento podlouhlý formát již dříve, pracoval s ním Josef Sudek⁹⁹, který byl jednou ze světově nejproslulejších osobností kulturního života a výjimečným avantgardním fotografem v Evropě, vytvořil řadu fotografií krajin tohoto podlouhlého formátu.

*Josef Sudek:
Stromy – svědci⁹⁹*

⁹⁷ MILER, Jan. Fotografie z Českého středohoří. In: *Oblik* [on-line]. neznámo [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.oblik.cz/files/naruc.jpg>

⁹⁸ BŘEZINA, Petr. Pepa Středa: panorama je můj život. In: *Živě cz* [on-line]. 1. 6. 2011 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://milujemefotografii.blog.zive.cz/2011/06/pepa-streda-panorama-je-muj-zivot/>

⁹⁹ STEJSKAL, Jan. Smutný Sudek. In: *Ekolist.cz* [on-line]. 1. 3. 2005 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/kultura/clanky/smutny-sudek>

Jmenujme také Josefa Koudelku, jednoho z nejvýznamnějších fotografů 20. století a jediného českého člena proslulé skupiny fotografů Magnum Photos. Začal fotit panoramatické formáty snímků krajin v roce 1980 při dokumentaci krajiny ve Francii. Roku 1990 po návratu do České republiky vypracoval na zakázku studii české krajiny, která byla zdevastovaná v důsledku přírodních katastrof a také rozvojem průmyslu¹⁰⁰.

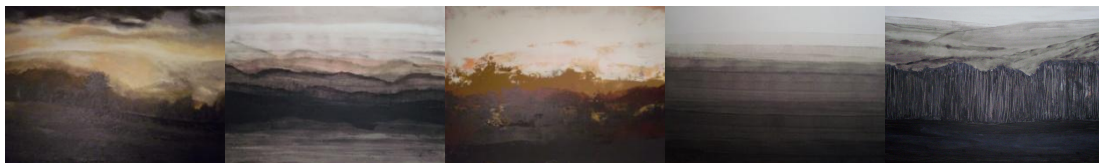

*Josef Koudelka:
Černý trojúhelník,
Podkrušnohoří
(1990–1994)¹⁰⁰*

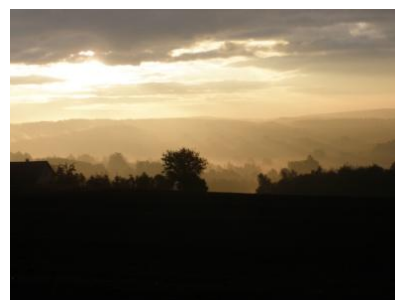
¹⁰⁰ Koudelka Josef (*1938): Černý trojúhelník – Podkrušnohoří (Fotografie 1990–1994). In: *Greisen* [on-line]. 21. 9. 2008 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.greisen.cz/cd51/html-cs/item99.html>

5.2 SVĚTLO ZA OBZOREM VALAŠSKÝCH VRCHŮ

U tohoto cyklu s názvem „Světlo za obzorem Valašských vrchů“, který se skládá z pěti obrazů – pláten o rozměrech 70 x 50 cm, jsem se inspirovala západem slunce na Valašsku, který jsem si také zdokumentovala. Velmi ráda jej pozoruji, je romantický, uklidňující a usínám s dobrým pocitem, že ráno slunce zase vyjde. Samozřejmě západy slunce jsou rozdílné, podle toho, kde je sledujeme. Pokud jsme ve velkoměstě, kde jsou samé vysoké budovy, panelové domy, mosty a velmi málo zeleně, nebudeme mít takový prožitek jako právě na Valašsku, kde je tak nádherná krajina.

Existuje i láska mezi místem a člověkem, stejně tak jako mezi lidmi. A právě k tomuto místu se budu stále vracet a pozorovat jej. Je však nutné přicházet pouze v určitou denní dobu, neboť tohoto neopakovatelného zázraku jsme svědky pouze dvakrát denně, a to při východu a při západu slunce. Velmi mě také fascinuje barevnost krajiny, jež se při západu mění a kterou jsem se v prvním obraze, z něhož vycházím, snažila zachytit.

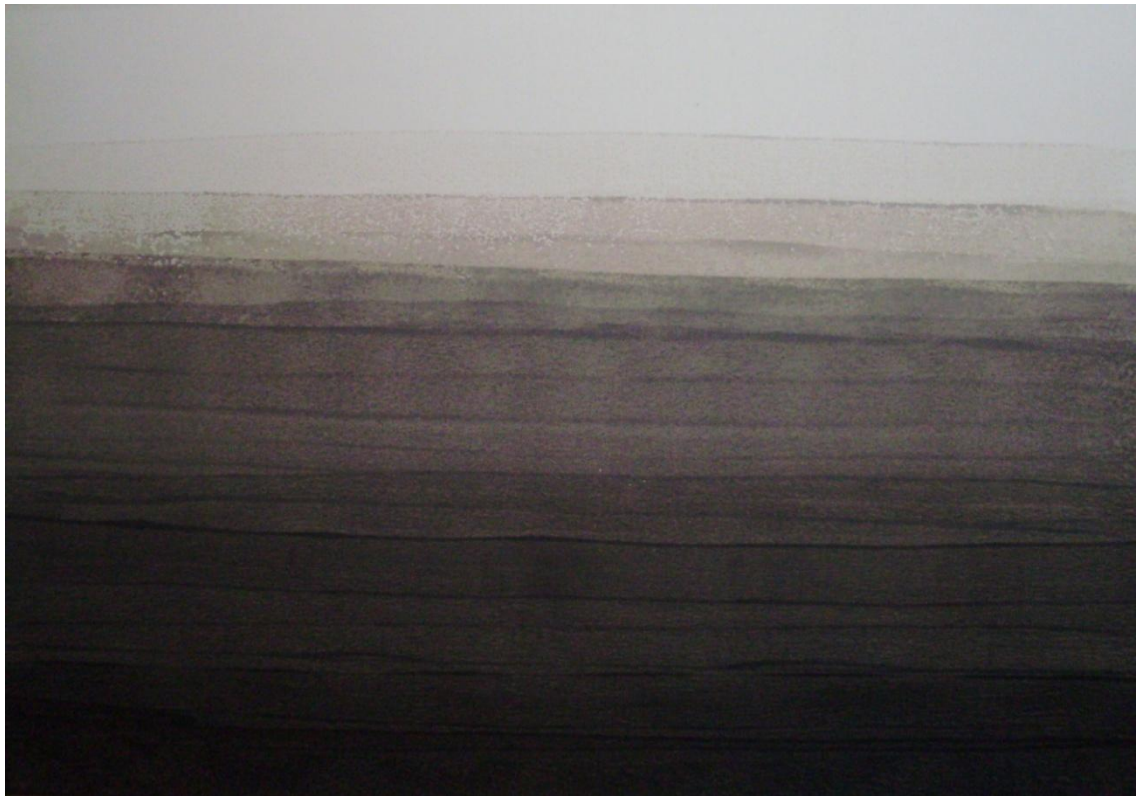
V tomto cyklu jsem velmi experimentovala s technikami, ve kterých bych nejlépe vyjádřila také krajinu vnitřní – své pocity, city, nálady a hlavně vztah k valašské krajině.

Každý obraz jsem vytvářela odlišnou technikou – malba pomocí špachtlí různých velikostí, malířských válečků jiných rozměrů, ale také kombinovanou technikou, ve které jsem propojila všechny tyto techniky s pastely, frotáží, obtisky a také šablonami. Tuto sérii obrazů jsem postupně stylizovala.

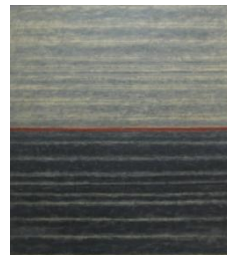

Těmito horizonty se již zabývalo mnoho umělců. Zmínila bych Radana Wagnera, který je členem skupiny Letci, k níž patřil také významný malíř Sýkora Zdeněk. Uvedla bych jeho dílo z roku 2007 Červená kompozice¹⁰¹.

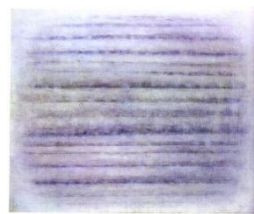
Václav Boštík¹⁰², český malíř, založil uměleckou skupinu UB 12, jež výrazně přispěla k rozvoji výtvarného umění. „*Co se týče jeho uměleckého projevu, zaznamenal v průběhu století výrazný vývoj. Boštík neustále hledal, jak by se co nejpřesněji vyjádřil. Od realistického pojetí maleb a zátiší postupně, v rámci desetiletí, přecházel stále zřetelněji, přes Picassovy zjednodušené postavy (Panna Marie s Ježíškem, 1941), k svému typickému abstraktnímu vyjádření umění prostřednictvím jednoduchých geometrických tvarů a hry světla a barev.*“¹⁰³

Také Jiří John, český malíř a ilustrátor 20. století, se věnoval od 60. let i grafické tvorbě. Jeho dílo vychází z tradice moderního umění, zejména tedy z podnětů Josefa Šímy a Maxe Ernsta. Mezi jeho náměty patří krajina, která vypovídá o stálém koloběhu přírody. Uvedla bych jeho dílo z roku 1966 s názvem Klíčení¹⁰⁴.

Ale i v dílech Marka Rothka, představitele geometrické abstrakce, který usiluje o umožnění prožit prostor prostřednictvím barvy bez vztahu k realitě, můžeme vidět tyto horizonty.

Radan Wagner: Červená kompozice, 2007¹⁰¹

Václav Boštík:
Rýhující se pole
(1967)¹⁰²

Jiří John:
Klíčení (1966)¹⁰⁴

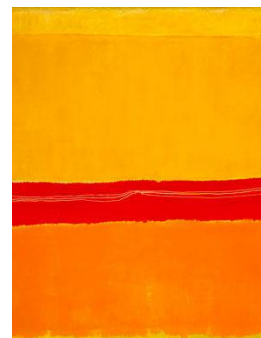
¹⁰¹ Radan Wagner v galerii Dolmen. In: *Hančí blog* [on-line]. 5. 12. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://hanci.blog.cz/1012/r-wagner-v-galerii-dolmen>

^{102, 103} Václav Bostik (1913–2005). In: *CREATIVO* [on-line]. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.creativoas.cz/vaclav-bostik.php>

¹⁰⁴ John Jiří (1923–1972): abstraktní kompozice 1971. In: *Greisen* [on-line]. neznámo [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.greisen.cz/au71/str8.html>

Tento jeho cit pro prostor vyšel z jeho konkrétního prožitku z rozsáhlé krajiny v Americe, která byla nezastavěná. Tuto dálku a nekonečnost prostoru zažil při pohledu na prázdnou krajinu. V tu chvíli se ho zmocnil pocit nicotnosti. Zajímal se o vyjádření lidských emocí.

*„Zajímám se jenom o vyjádření základních lidských citů a fakt, že mnoho lidí se hroutí a pláče, když se setkají s mými obrazy, ukazuje, že já opravdu s těmito základními lidskými city komunikuji.“*¹⁰⁵

*Mark Rothko:
No. 5/No. 22. (1950)*¹⁰⁶

*Mark Rothko: Untitled
(1969)*¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Mark Rothko. In: BLÁHA, Jaroslav a Jan SLAVÍK. *Průvodce výtvarným uměním V*. Praha: Práce, 1997, s. 19. ISBN 80-208-0432-3.

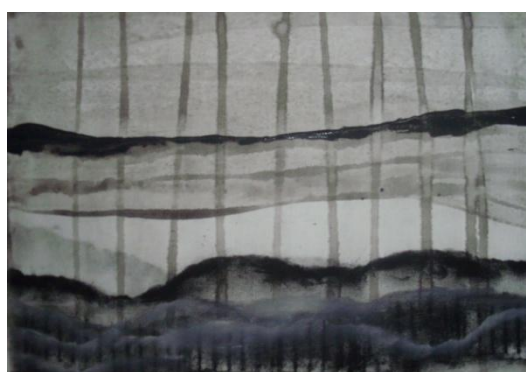
---

¹⁰⁶ No.5/No.22. In: *Wikipaintings: Encyklopedia of painting* [on-line]. neznámo [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://www.dailyartfixx.com/2011/09/25/mark-rothko-1903-1970/u-ntitledmark-rothko-1969/>

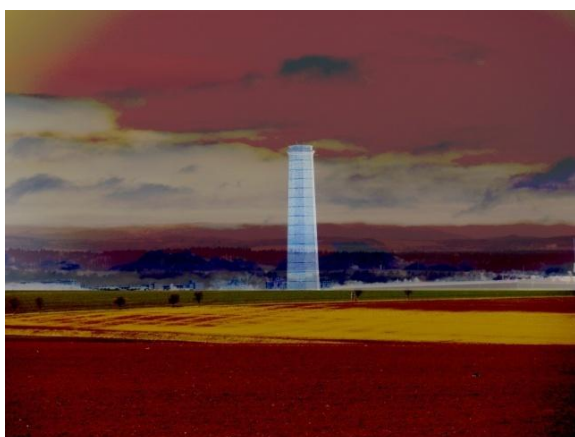
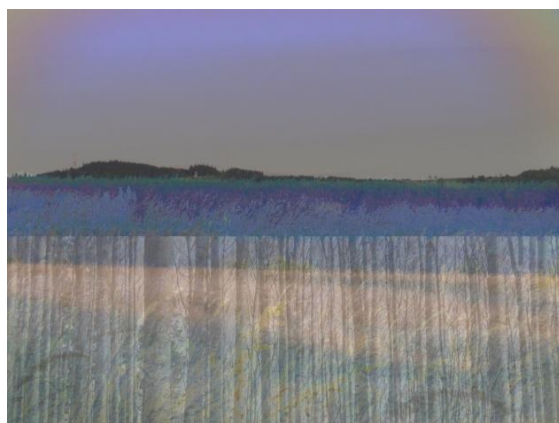
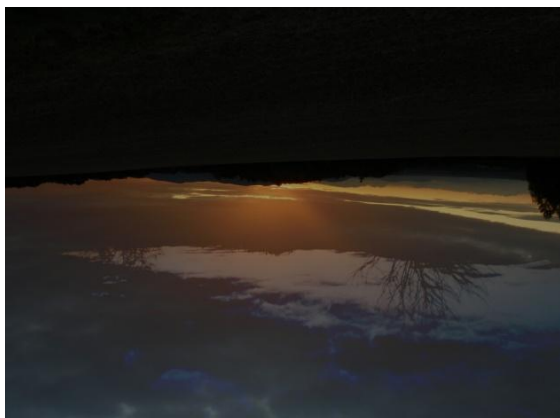
¹⁰⁷ CAMPBELL, Wendy. *Untitled-Mark Rothko-1969*. In: *Dailyartfixx: ...a little art every day* [on-line]. 25. 9. 2009 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://www.dailyartfixx.com/2011/09/25/mark-rothko-1903-1970/u-ntitledmark-rothko-1969/>

5.3 HORIZONTY BESKYD

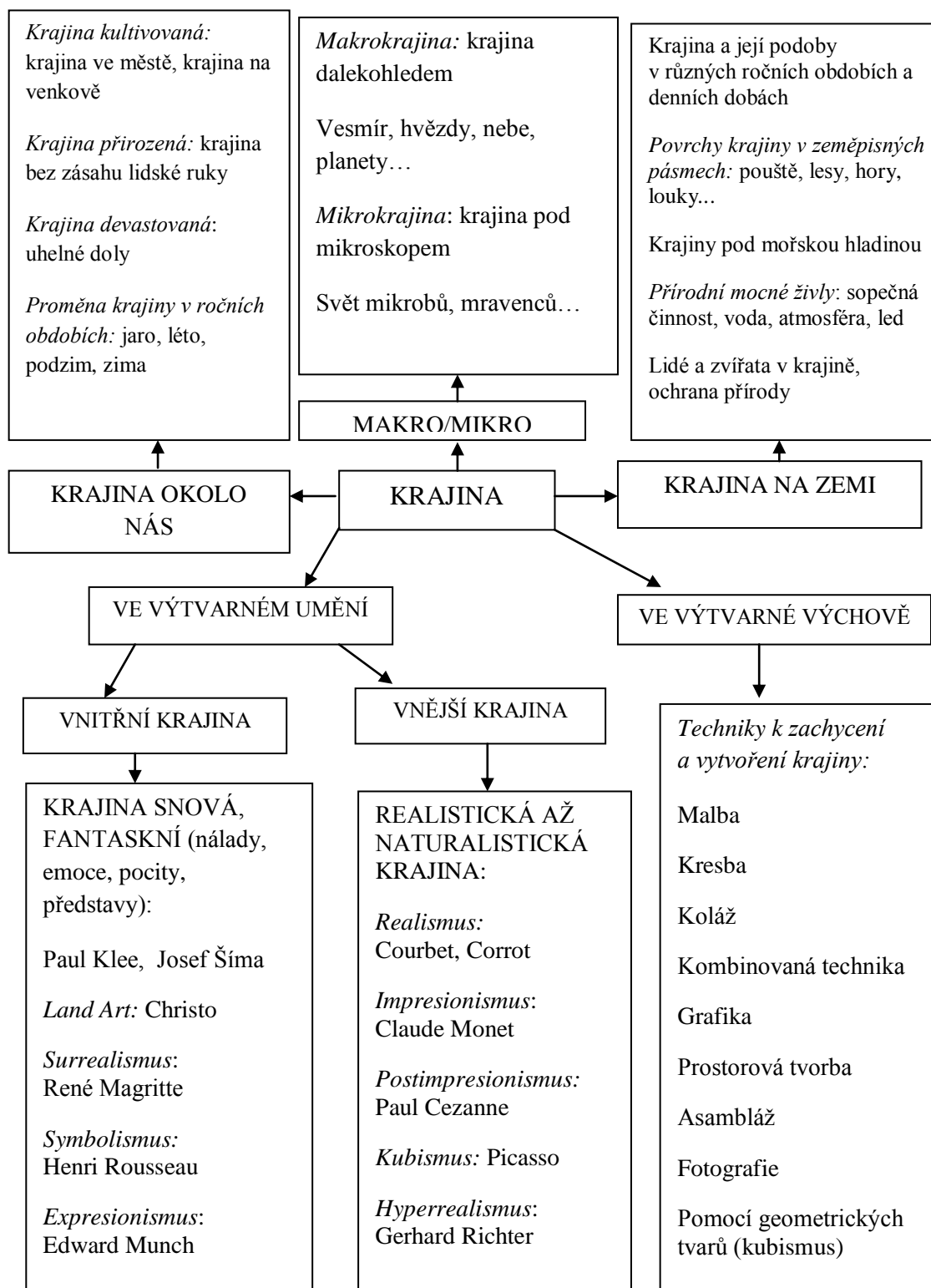

5.4 CYKLUS FOTOGRAFIÍ „KRAJINA VNITŘNÍ“

III. Myšlenková mapa – téma „Krajiny v pedagogické praxi z výtvarné výchovy“

IV. PEDAGOGICKÁ ČÁST

Místo pedagogické praxe z výtvarné výchovy:

ZŠ Žerotínova, Valašské Meziříčí, kroužek výtvarné výchovy na ZŠ

Vyučující: Monika Kuchynková

Věk dětí: 7–12 let

Vedoucí učitelka praxe: Mgr. Petra Ešlerová

Téma realizované výtvarné řady: Krajina

Čtyři realizované výtvarné náměty:

1. „Krajiny polí, zahrad, luk a lesů“ (kontrastní malba lineárními tahy štětce)
2. „Krajina z mého snu“ (malba, interakce s fantaskními uměleckými díly)
3. „Jak vytvořit různý typ krajiny“ (koláž, inspirace barvou a strukturou textilu)
4. „Kam putuje voda Bečvy?“ (prostorová tvorba, reliéf dna pod vodou)

Osnova přípravy na vyučování:

Datum:

1. a) Výtvarný námět
b) Výtvarný námět (popisný název)
c) Cíle jednotky výtvarné výchovy
d) Klíčová slova
2. Výtvarný projekt zpracován pro věk žáků
a) Počet žáků ve třídě
b) Čas vyučovací jednotky
3. Charakteristika třídy (žáků)
4. Připravené motivační materiály
5. Připravené pomůcky pro zpracování výtvarného námětu
6. Východiska (motivace 1)
7. Formulace výtvarného úkolu ve třídě (motivace 2)
8. Formulace výtvarného problému – výtvarného cíle (motivace 3)
9. Kritéria hodnocení výsledku výtvarné činnosti
10. Samostatná práce žáků
11. Fáze jednotky výtvarné výchovy

12. Způsob hodnocení výtvarných prací se žáky

13. Prezentace

14. Reflexe

6 Příprava na jednotku výuky výtvarné výchovy v zájmovém kroužku:
--

Datum realizace: 12. a 19. 10. 2011

1. a) Výtvarný námět: „Krajiny polí, zahrad, luk a lesů“ (kontrastní malba lineárními tahy štětce)
b) Výtvarný námět (popisný název): Horizonty, skladba krajiny v našem regionu v porovnání se snímky podobných a odlišných krajín
c) Cíle jednotky výtvarné výchovy:
  - Rozvíjení pozitivního vztahu ke krajině
  - Ochrana přírody, zdroje života
  - Poznávání různých podob krajín
  - Rozvíjení výtvarně estetického vnímání
  - Objevování výtvarných kvalit a hodnot ve světě přírody
  - Seznámení s horizontem krajiny, typem krajiny
  - Vnímání a pojmenování tvarového a barevného uspořádání – kompozice krajiny a barevných kontrastů
  - Interakce s uměleckými díly
d) Klíčová slova: krajina, ochrana přírody, typy krajiny, horizont, vzdušná perspektiva, barvy základní a doplňkové, světlostní kontrast, teplotní kontrast, pestrůstní kontrast, temperové barvy, akrylové barvy, vodové barvy, krajinomalba, krajináři
2. Výtvarný námět realizovaný se žáky ve věku 7–9 let
  - a) Počet žáků ve třídě: 14
  - b) Čas vyučovací jednotky: 2x 100 minut
3. Charakteristika skupiny žáků:

Chlapci i děvčata se vzájemně znají z výtvarného kroužku. Některé děti spolu chodí do třídy, společným zájmem je malování, kreslení a modelování, zájem o kulturu. Ve výtvarném kroužku jsou děti aktivní, rády výtvarně tvoří.

4. Připravené motivační materiály:

fotografie členitých krajin, krajiny z Valašska, můj obraz ze střední školy, vzorníky základních a doplňkových barev, obálky formátu A4 s fotografiemi krajin a proužky barevných odstínů papírů, publikace *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*, ukázky krajinomalby

5. Připravené pomůcky pro zpracování výtvarného námětu:

tužky, štětce různých šířek, temperové barvy, palety, kelímky na vodu, hadříky, kartóny velikosti A3, fólie na krytí stolů.

6. Východiska (motivace 1):

Realizace formou rozhovoru a hry ve třídě

Utvořte skupinky po pěti (jedna po čtyřech). Každá skupina dostane obálku s fotografií a barevnými proužky papíru (viz příloha 2). Obálku otevřete a na zemi vyskládejte. Pozorně se podívejte na fotografii. Kolik vidíte zelených odstínů? (Žáci reagují slovně.) Vyskládejte barevné odstíny proužků na fotografii. Kolika barvami vaše krajina „hýří“? Žáci počítají a odpovídají.

Společně si vyprávíme své zážitky, dojmy a pocity, které v nás krajina vyvolala. Když jste v přírodě a pozorujete krajinu, nacházíte v ní mnoho barev. I odstíny polí jsou různorodé. Proč? Uhodnete, co se na polích pěstuje? Vypadá to, jako když spojíte obdélníky, čtverce v jeden celek. (Ukázka fotografií, viz příloha 1.) Kdo z vás už viděl takovou krajinu? A kde? Popiš nám ji. (Popisujeme své krajiny a ukázku fotografie – barevnost, odstíny, které vidíme.)

7. Formulace výtvarného úkolu (motivace 2):

Zavřete na chvíli oči a představte si krajinu barevných polí a zahrad, jak byste ji namalovali vy? (Např. jste na poli plném tulipánů? Před sebou vidíte pruhy červených, žlutých, růžových, oranžových, jejich různých druhů v barevných variantách. Na jiném obraze krajiny podle ročního období převažují pole různě zlatě okrové pšenice, modrého lnu, bílého máku, žluté řepky či hořčice, zelené řádky řepy. V jiné krajině je zřejmé, že pole a lesy vystřídaly zahrady.)

Představovali jste si krajiny plné barevných polí či zahrad, luk či lesů. Které barvy jste rozpoznali? Která barva je vaše oblíbená?

Budeme malovat obraz pomocí barevných kontrastů – protikladů základních, doplňkových, studených či teplých barev. Víte, které barvy jsou základní? (Ukázka modelu) Studené? Teplé? Tmavé? Světlé? Děti odpovídají na otázky.

Barvy, které člověk vědomě používal, můžeme vidět už v pravěku na stěnách jeskyní. Získával je a mísil z přírodních pigmentů, jako je například oker a mangan. Na stěnách jeskyně můžeme vidět až tři různé barevné odstíny na jedné malbě. Nyní už máme více barev a nemísíme je z přírodních pigmentů, jako to bylo před mnoha tisíci lety. Nyní můžeme malovat akvarelovými barvami, akrylovými, temperovými, olejovými barvami. Liší se pojidlem pigmentu a schopností krýt (krycími barvami jsou např. tempery).

Barvy dělíme v jednoduchém barevném kruhu na 3 základní (červenou, modrou a žlutou) a pak na 3 doplňkové (zelenou, oranžovou a fialovou). Základní barvy nelze namísit. Víte už od mateřské školky, ze kterých barev ale vznikly zelená, oranžová a fialová barva. Podívejte se na barevný kruh. Fialová barva (někdy říkáme podvojná) vznikla smísením dvou základních barev – červené a modré, zelená barva zase žluté a modré a oranžová barva vznikla z červené a žluté barvy. (Všimli jste si? Vynechali jsme z našeho vyprávění o barvách černou a bílou barvu. Proč asi?)

Kontrastní barvy leží vždy v kruhu naproti sobě, jsou od sebe nejdále. Jsou to opačné barvy v doplňkovém, tzv. komplementárním kontrastu, který si můžete snadno ověřit na negativu fotografie. (Příklady: Víte, jaká je opačná barva zelené čepice na negativu? Je to ta červená čepice na pozitivu. Anebo: Když se budete dívat do červeného zapadajícího sluníčka a pak zavřete oči, uvidíte zelený kruh – zelenou doplňkovou barvu k červené.) Oranžová barva je kontrastní k modré a fialová zase žluté. Ukažme si je znovu na barevném kruhu.

Barvy podle pocitu, který vyvolávají, dělíme na teplé a studené. Studené barvy jsou odvozené od modré. Patří sem barva modrá, modrozelená, modrofialová, jsou chladné, vzbuzují dojem dálky. V barevném kruhu tyto tóny naleznete ve spodní části. Naopak v horní části barevného kruhu jsou barvy veselé, teplé.

Nejsvětlejší barva je samozřejmě žlutá. A ještě jeden kontrast? Jsou barvy syté (nasycené barvou z tuby, hovoříme o pastózní malbě, a proti nim barvy bledé – světlejší, častěji i ředěné vodou.)

Barvy ovlivňují náladu. Které a jakou?

Teplé barvy – žlutou, červenou a oranžovou obvykle používali malíři – krajináři v přední části obrazu. Jde o tzv. vzdušnou perspektivu. Barvy teplé používali krajináři v popředí obrazu, barvy studené v pozadí. Sami víte a vidíte, jak ke vzdálenému horizontu „ubývá“ pestré barevnosti a také les a louky získávají modrý nádech. Je to způsobeno přibývajícimi vodními parami.

A jistě víte, že jinak vypadá krajina za slunečného nebo podmráčeného počasí a v různou denní či roční dobu (viz příloha 1).

Shrňme si: Co je to vlastně malba? Je to výtvarná technika, při níž rozhoduje malíř o barevných vztazích – kontrastech. Za „otce“ moderní malby je považován francouzský malíř Paul Cézanne.

8. Formulace výtvarného problému – výtvarného cíle (motivace 3):

Naše zážitky přetvoříme ve výtvarné sdělení pomocí barevných linií – spíše pruhů. Ale pozor, musíme odlišovat to, co je typické pro kresbu, a co pro malbu. Přece víte, co jsou to linie? Jsou to čáry, kterými zaznamenává kreslíř nějakým hrotem obrysy tvaru nebo jeho struktury. Pomocí linií vzniká kresba, ale já jsem využila různě silné lineární pruhy k malbě, musela jsem také rozhodovat o barevných kontrastech mezi různě širokými pruhy. (Ukázka mé práce, viz příloha 3.)

Při malbě krajiny je třeba se zaměřit na horizont. Víte, co je to horizont? Horizont znamená *obzor*, hraniční čáru mezi povrchem krajiny, mořem a *oblohou*. Rozlišují se dva typy horizontu, horizont pravý a viditelný. Horizont, který můžeme vidět na moři, je tvořen pouze hladinou moře a oblohou. Je to vodorovná linie, které se říká pravý horizont. Horizont, který vidíme na souši, je tvořen polem, lesy, horami, oblohou. Tomuto horizontu se také říká horizont viditelný. Víte, jaký je mezi těmito horizonty rozdíl? Viditelný horizont není tvořen pouze vodorovnou linií, jako horizont pravý (viz přílohy 1, 3).

Naše výtvarné dílo, krajinu členěnou poli, zahradami či lesy, budeme malovat na papír formátu A3 temperovými barvami. Namísíme si různé barevné odstíny na paletu a budeme je nanášet pomocí tahů štětce na papír. Vzniknou barevné různě široké pruhy, ty je potřeba jako malíři odlišit barevností – kontrastem (světlostním či teplotním, komplementárním, sytostním). Nezapomeňte na vyváženost, zajímavou kompozici směrem k horizontu a na světlostní a teplotní kontrasty barev. Nečekejte, až vám barva pruhu uschne, můžete zatím malovat na jiném místě formátu.

9. Kritéria slovního hodnocení výsledku výtvarné činnosti:

Obsah díla: Odpovídá obrázek názvu, který mu dal autor? Čím je obrázek zajímavý? Co na něm nejvíce upoutá?

Výtvarný výraz, forma: Jak bychom charakterizovali kompozici, rozložení a napětí tvarů a barev? Co nejvíce vytváří v obrázku napětí, co ho uklidňuje? Kterých odstínů určité barvy je v něm nejvíce? Je barevně i tvarově chudý?

10. Samostatná práce:

Děti rozhodují o postavení horizontu, dělí obraz na kompoziční plány. Pracují pomocí barevných linií, pruhů tažených různě širokými štětci. (Mohou si různě široké štětce navzájem vyměňovat.) Řeší svůj výtvarný problém individuálně s učitelkou.

11. Fáze jednotky výtvarné výchovy:

Motivace 1: 15 minut.

Motivace 2: 30 minut.

Motivace 3: 10 minut.

Samostatná práce: 135 minut.

Hodnocení: 10 minut.

12. Způsob hodnocení výtvarných prací se žáky:

Jaký název obrázku dal autor a jaké další názvy vás ještě napadají? (Např. „Zelené barvy jara“ či „Z čeho si ušil březek kabát?“) Slovně hodnotíme podle kritérií. Přeskupujeme rozložené práce podle podobnosti (jaro – podzim, kopcovité krajiny, šachovnicové uspořádání, detail – hrad či rozhledna na

horizontu aj.) Postihujeme nápaditost, originalitu, barevnou vyváženost, kompozici, schopnost výtvarného vyjádření, spolupráci.

Otázky učitele: Který obrázek je nejvíce podobný tomu, co o některé krajině víte a krajinu sami znáte? Jakou náladu určitý obrázek vyvolává díky použitým barvám? Vyhledejte základní barvy na vašem obraze. Ukažte studené odstíny barev – či škálu teplých odstínů.

13. Prezentace: Výstavka prací a jejich fotodokumentace

14. Reflexe 1. realizovaného námětu „Krajiny polí, zahrad, luk a lesů“:

Motivace pomocí volby a přiřazováním odstínů barevných proužků papírů byla kreativní. Navodila příjemnou tvůrčí atmosféru a umožnila rychlejší určování barevnosti krajiny. Děti se s teorií barev setkaly už v minulosti, byly při odpovědích aktivní, upevnily si své znalosti a doplnily je o nové poznatky. Bylo možné se při rozhovoru o teorii barvy opřít o jejich znalosti a aktivní správné reakce. Terminologická sousloví týkající se horizontu byla pro mnohé děti nová, ale ukázky přispěly k rychlému pochopení (viz přílohy). Druhá motivace proběhla s dětmi tohoto věku bez problému, dokázaly se ihned uklidnit a posléze se zapojit do rozhovoru. Malba pomocí tahů štětce byla zdoluhavější mísením barev, ale děti neodradila. Jejich výtvarné zpracování bylo mnohdy originální, kompozičně vyvážené. Technika malby děti upoutala. Dokázaly podle předem zadaných kritérií rozlišovat mezi výtvarnými pracemi jejich odlišné obsahy (krajiny s různými horizonty – vrch s hradem, podzimní pole, jarní krajina apod.) a také individuální výtvarný výraz s využitou formou (spíše konstruktivní malby či malby s více expresivním výrazem v kontrastech barev a tvarů). Výtvarné práce byly vystaveny a zdokumentovány.

6.1 Přílohy k námětu „Krajiny polí, zahrad, luk a lesů“

MODEL: Barvy základní a lomené¹⁰⁸

Krajina jiného světa¹⁰⁹

Krajina v Kanadě¹¹⁰

Tulipánové pole¹¹¹

Pole s tulipány¹¹²

¹⁰⁸ Teorie založená na kruhu barev: RYB model. In: *Rahunta* [on-line]. 13.12.2010 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.rahunta.cz/news/teorie-i-praxe-barev/>

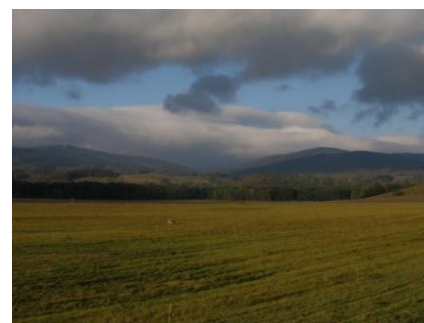
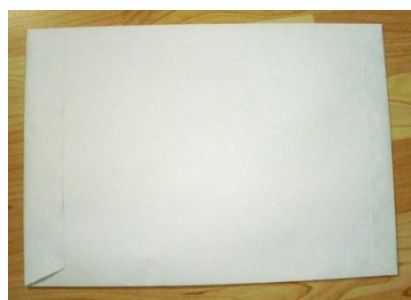
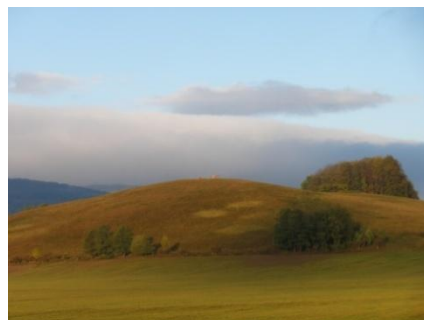
¹⁰⁹ Altipláno: krajina jiného světa. In: *Janmiklin.cz* [on-line]. 2009 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.janmiklin.cz/clanek-altiplano-krajina-jineho-sveta/>

¹¹⁰ Kaleidoscope: Tens of thousands of tourists have flocked to catch a glimpse of these spectacular quilted farmlands before they are cut and sold to florists and supermarkets around the world. In: *MailOnline* [on-line]. 25.5.2011 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1380218/When-spring--The-Dutch-tulip-fields-spectacular-tourist-attraction.html>

¹¹¹ Earth: Dutch Tulip Fields. In: *Cupboards Kitchen and Bath* [on-line]. 22.5.2011 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.cupboardson-line.com/2011/04/earth-day-inspiration-dutch-tulip.html>

¹¹² Photo of fields of golden colored wheat ready for harvesting across the farming landscape in Alberta, Canada. In: *Alaska - in - Pictures.com: your visual guide to Alaska* [on-line]. [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.alaska-in-pictures.com/golden-wheat-fields-harvesting-alberta-canada-5661-pictures.htm>

Fotografie krajín a pruhy barevných papírů v obálkách:

Ukázka mé práce ze střední školy:

Horizont:

*Pravý horizont*¹¹³

*Viditelný horizont*¹¹⁴

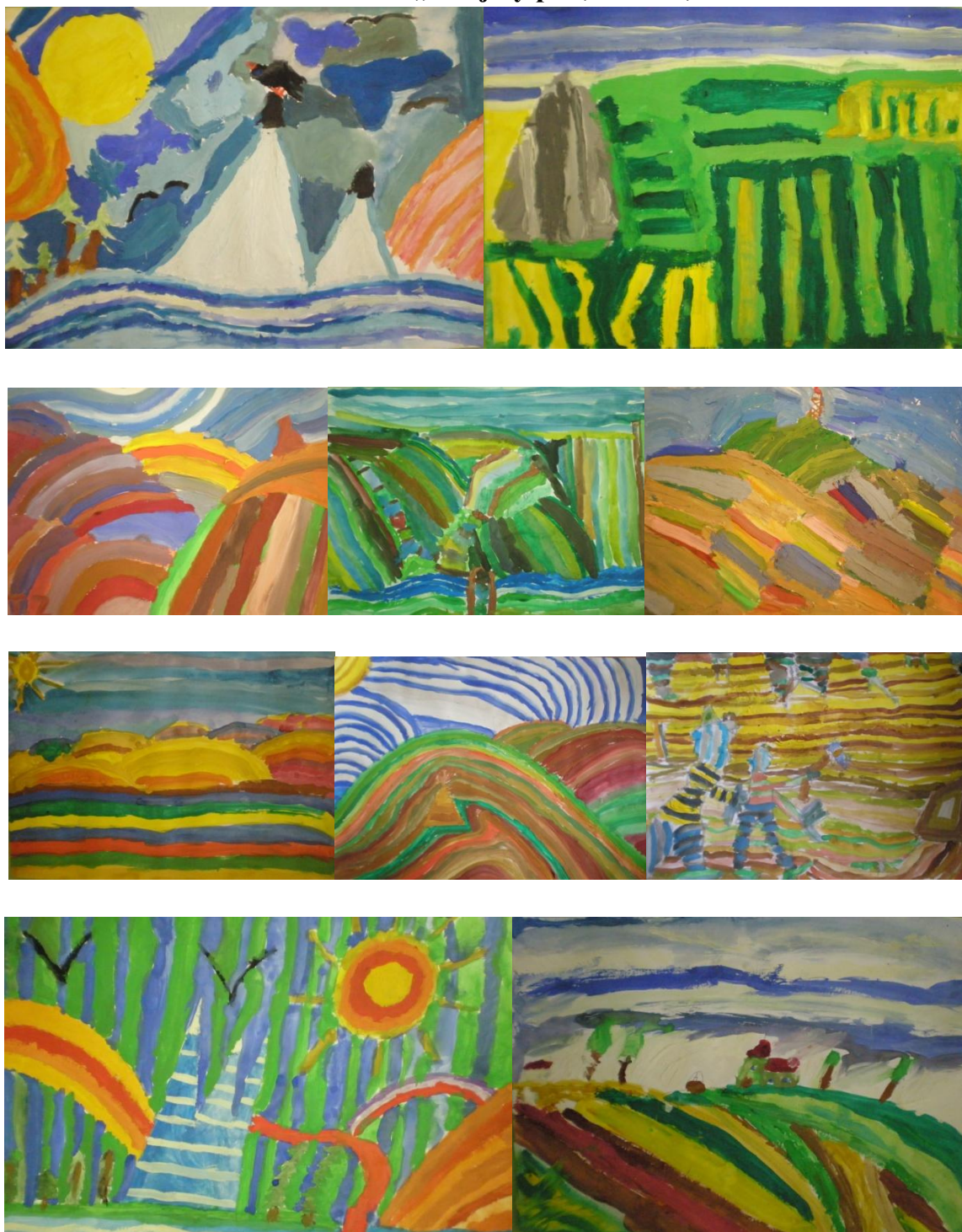
---

¹¹³ Horizont. In: [Vetvim.alescermak.info](http://vetvim.alescermak.info) [on-line]. [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://vetvim.alescermak.info/?p=2244>

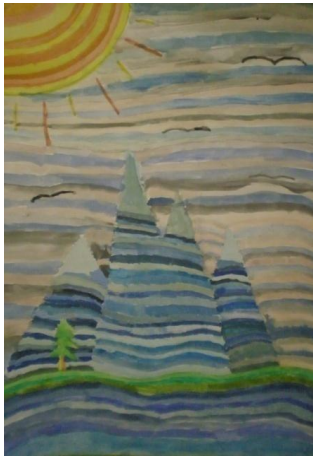
¹¹⁴ Horizont mit Wolkenwalzen. In: [Fotocommunity](http://www.fotocommunity.de) [on-line]. 30.11.2009 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.fotocommunity.de/pc/pc/display/19411002>

6.2 Fotodokumentace k námětu „Krajiny polí, zahrad, luk a lesů“

7 Příprava na jednotku výuky výtvarné výchovy v zájmovém kroužku:

Datum realizace: 7. a 14. 11. 2011

1. a) Výtvarný námět: „Krajina z mého snu“
b) Výtvarný námět (popisný název): Malba fantaskní (vnitřní) krajiny, kterou si představuji, chtěl bych v ní prožít dobrodružství. Lze parafrázovat obdobnou fantaskní krajinu, kterou vytvářeli malíři a tvůrci filmů.
c) Cíle jednotky výtvarné výchovy:
  - Rozvíjení představivosti, fantazie
  - Rozvoj výtvarně estetického vnímání
  - Výtvarný přepis fantazie
  - Kreativita, originalita v experimentování s výtvarnými prostředky a nástroji
  - Osvojování malby při pojednání plochy pomocí prstů, špachtle a štětce, prohlubování zkušeností práce s pastózními barvami, volba barevné kompozice ve formátu
  - Interakce s uměleckými díly – Paul Klee, Henri Rousseau
  - Tolerance mezi spolužáky, vzájemné porozumění v tvůrčí atmosféře
d) Klíčová slova: Fantazie, sny, představy, fantaskní krajina, snová krajina, surrealismus, Paul Klee, Henri Rousseau aj., filmová fantaskní tvorba – film *Avatar*, pastózní malba špachtlí, barevná kompozice
2. Výtvarný námět realizovaný se žáky ve věku 7–9 let
  - a) Počet žáků ve třídě: 11
  - b) Čas vyučovací jednotky: 2x 100 minut
3. Charakteristika třídy (žáků):

Chlapci i dívky se v kroužku navzájem znají, některé děti spolu chodí do třídy.
4. Připravené motivační materiály:

Reprodukce obrazů – Paul Klee, „Krajina se žlutými ptáky“, Henri Rousseau „Tygr v tropické bouři“. Ukázka filmu *Avatar*, fotografie z filmu
5. Připravené pomůcky pro zpracování výtvarného námětu:

Dataproyektor, notebook, kartón formátu A2, temperové barvy, akrylové barvy, štětce, kelímky na vodu, palety, špachtle, hadříky, fólie na krytí stolů.

6. Východiska (motivace 1):

Formou hry ve třídě: (rozvoj představivosti a fantazie)

Vytvoříme si dvojici. Každá dvojice dostane měkký papír. Pokyny: Najděte si své místo, sedněte si naproti sobě, chytněte rohy ležícího papíru oběma rukama a zavřete oči. Představte si, že držíte v rukou planetu Zemi. Je zranitelná, mohla by se jednoduše zničit. Záleží na vás, jestli ji ochráníte, držte ji pevně a nepusťte. Pravou rukou ohmatejte povrch vaší Země. Je hladký, nebo jaký?

Nyní si na svém papíru – na povrchu planety najděte své místo a vytvořte ohýbáním, trháním svůj prostor – vlastní domov, kde se cítíte bezpečně a příjemně. Pak pozvěte svého kamaráda z dvojice na návštěvu. Uchopte jeho ruku a proved'te ho svým domovem. Návštěva si představuje, jak vaše bezpečné místo vypadá, a popisuje vám ho. Po výměně návštěv otevřete oči a objasněte svému kamarádovi, jaký domov jste vytvořili a proč. Čím se vaše představy liší od skutečnosti? Jsou vaše domovy ve dvojici stejné? Čím se liší? Proč jste si představovali takové bezpečné zázemí – domov?

Společně si vyprávíme své zážitky, dojmy a pocity, které v nás planeta Země (motivace) vyvolala.

Na planetě Zemi je mnoho odlišných míst. Lidé žijí ve zděných betonových domech, ale také ve stanech, ve skalách, v korunách stromů (Korovayové), v jeskyních. Kde a jak ještě? Ne každý se v prostředí cítí bezpečně a spokojeně. Proč?

Je život na jiných planetách takový, jaký si ho představují tvůrci filmů? Proč si taková prostředí a mimozemšťany filmoví tvůrci představují? Vypravujeme si své fantazijní představy opřené o zážitky z četby či fantaskního filmu.

7. Formulace výtvarného úkolu (motivace 2):

Pohodlně se usad'te, podívejte se na ukázkou z filmu, který jistě znáte. Kdo bude znát odpověď, nechá si ji pro sebe a bude pozorně sledovat, v jakém prostředí se bytosti pohybují.

Ukázka filmu *Avatar* (viz příloha)

Kdo poznal ukázkou z filmu? V jakém prostředí lidé žili? Jaké jsou tam rostliny. Popište krajinu, jako byste se jí sami procházeli. Čím je vám krajina sympatická,

v čem nikoli? Čím se liší od naší? Myslíte, že tato krajina může být skutečná? Nebo je jen vymyšlená? Dnes si vytvoříme také takovou vymyšlenou krajinu, místo, kde byste mohli být ve své fantazii „doma“. Představte si, že krajinu třeba navrhujete jako jeden obraz do svého filmu.

8. Formulace výtvarného problému – výtvarného cíle (motivace 3):

Slyšeli jste někdy slovo fantaskní a imaginární? Víte, co to znamená? Žáci sdělují své názory. (Vymyšlená.) Tuto vymyšlenou – fantaskní krajinu malovali malíři Henri Rousseau a Paul Klee. (Ukázka obrazů umělců, viz příloha.) Připomíná vám krajinu z *Avataru*? Sdělte důvody, čím vás zaujala, kde byste v obraze chtěli být? Řekněte příběh krajiny (ukázky Paul Klee, Henri Rousseau). Žáci vyprávějí příběhy. Pokusíme se také zapojit svou fantazii a vymyslet si svůj příběh ve fantaskní krajině. Pomocí akrylových barev budeme tvořit prsty, štětcem a špachtlí.

9. Kritéria hodnocení výsledku výtvarné činnosti:

Obsah fantaskní krajiny: Sděluje namalovaná krajina nějaký příběh? Je příjemná, nebo spíše z hororového snu? Využil autor práce originální překvapivou fantazii? O čem by byl jeho fantaskní film?

Výtvarný výraz, forma: Jaké tvary, kontrasty barvy, linie autor využil, aby byla malba výrazná, veselá až divoká či mírná, uklidňující.

10. Samostatná práce:

Žáci malují pomocí prstů, štětců a špachtlí akrylovými barvami. Zapojují fantazii, vyprávějí si navzájem své příběhy a řeší svůj výtvarný problém individuálně v dialogu s učitelem.

11. Fáze jednotky výtvarné výchovy:

Motivace 1: 20 minut.

Motivace 2: 15 minut.

Motivace 3: 10 minut.

Samostatná práce: 145 minut.

Hodnocení: 10 minut.

12. Způsob hodnocení výtvarných prací se žáky:

Hodnotíme slovně podle předem zadaných kritérií – porovnáváme podobné a rozdílné práce, postihujeme představivost, práci s pastózní barvou, zajímavé zvládnutí a řešení barevné plochy pomocí prstů, špachtle a štětce, rozdílné kompozice, ale i spolupráci, chuť pracovat, kritičnost k sobě samému i k ostatním dětem.

Otázky učitele: Jak se vám malovalo prsty? Bylo to příjemné? Která technika vám více vyhovovala? (malba špachtlí, štětcem, prsty). Jakou krajinu jste malovali? Chtěli byste v takovéto krajině žít? Vyprávějte svůj příběh.

13. Prezentace: výstavka prací, fotodokumentace

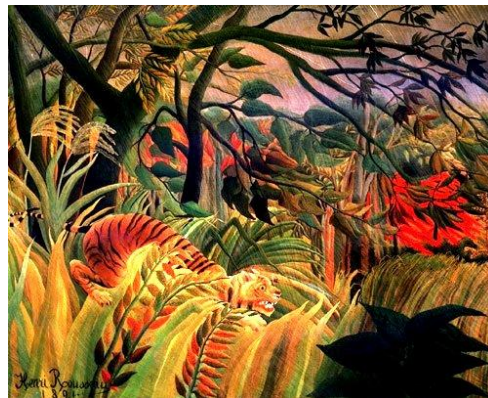
14. Reflexe 2. realizovaného námětu „Krajina z mého snu“ – fantaskní malba

Děti byly zpočátku z motivace při tvarování papíru – povrchu planety rozpačité a tiché. Pomalu se zapojovaly do hry a vytvářely zajímavé povrchy. Posléze se atmosféra uvolnila a děti tato motivace tvarování papíru začala velmi bavit. Stimulací hmatu rozvíjely svou představivost. Děti se radovaly, když jsem jim řekla, že se podíváme na ukázkou filmu a ihned začaly přemýšlet nad tím, jaký film bude puštěn. Zhlédnutí ukázky z filmu Avatar rovněž aktivizovalo dětskou fantazii. Z reakcí dětí bylo pak patrné nadšení, mohly si sdělovat navzájem své postřehy, vymýšlet příběhy ve fantaskní krajině. Děti se s termíny fantaskní a imaginární ještě nesetkaly, a proto bylo složitější některým dětem vysvětlit zadání této výtvarné řady. Pomocí filmu a ukázek obrazů však toto téma pochopily. Malba pomocí prstů se jevila jako přirozený způsob malby, ten některé děti poznaly v mateřské školce, pracovaly bez problémů i pomocí špachtle a štětce. V jejich dílech se objevila výtvarně nosná tvarová i barevná kompozice a využití barevných kontrastů.

7.1 Přílohy k námětu „Krajina z mého snu“

Paul Klee: Krajina se žlutými ptáky (1923)¹¹⁵

Henri Rousseau: Tygr v tropické bouři (1891)¹¹⁶

Fotografie z filmu Avatar:

117

118

119

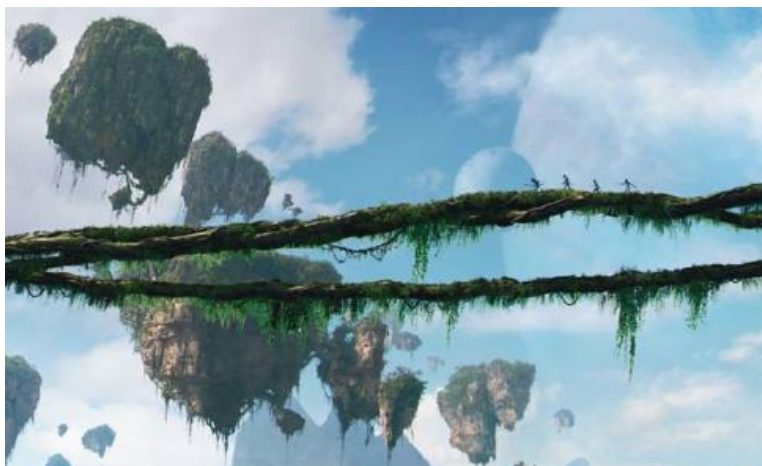
¹¹⁵ Paul Klee: Swiss 1879–1940 Landscape with Yellow Birds. In: Bert Christensen's Cyberspace Home [on-line]. 2012 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://bertc.com/subfive/g145/klee21.htm>

¹¹⁶ Tiger in Tropical Storm (Surprised!), 1891. In: Best of all Worlds [on-line]. 5.11.2011 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://irenajurek.blogspot.com/2011/11/henri-rousseau.html>

¹¹⁷ Pandora bioluminescent. In: DeviantArt [on-line]. 19. 9. 2010 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://tymiann.deviantart.com/art/Pandora-bioluminescent-179769539>

¹¹⁸ Kdo by neměl rád procházky zářící přírodou?: Avatar 4. In: Červený koberec: Avatar - recenze [on-line]. 5.1.2010 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.cervenykoberec.cz/1050/recenze-avatar-3/>

¹¹⁹ Pandora: Avatar. In: DeviantArt [on-line]. 9. 1. 2010 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://eneada.deviantart.com/art/Pandora-Avatar-149807367>

120

121

---

¹²⁰ Avatar Movie. In: *MoviePostersHut*:
http://trikkiworld.com/images/bg/bg_avatar_movie/15012011/15012011_ff_avatar_movie2b_f.jpg [online]. 15. 1. 2011 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: http://www.moviepostershut.com/avatar-movie/trikkiworld.com/images/bg/bg_avatar_movie/15012011/15012011_ff_avatar_movie2b_f.jpg/pJalm56ipZmem5egrA.html

¹²¹ Jake Sully. In: *Avatar Wiki* [online]. neznámo [cit. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://james-camerons-avatar.wikia.com/wiki/Neytiri>

7.2 Fotodokumentace k námětu „Krajina z mého snu“

8 Příprava na jednotku výuky výtvarné výchovy v zájmovém kroužku:

Datum realizace: 9. a 16. 5. 2011

1. a) Výtvarný námět: Jak vytvořit různý typ krajiny z nezvyklého materiálu.

b) Výtvarný námět (popisný název): Vytváření textilních koláží krajin, inspirace strukturou a barvou textilních ústřížků.

c) Cíle jednotky výtvarné výchovy:
  - rozvíjení citového vztahu ke krajině
  - seznámení se s krajinnými typy (přírodní, kulturní)
    - hmatový přepis textury krajiny pomocí ústřížků látek, nabuzení smyslových vjemů
    - rozvíjení výtvarně estetického vnímání, barevného citění a kreativity
  - seznámení s historií a technikou koláže
  - chápání esteticko-kulturních hodnot dadaismu a pop-artu
  - pěstování fantazie a představivosti
  - rozvoj spolupráce, schopnosti tvořit v kolektivu, respekt a porozumění
d) Klíčová slova: krajina, koláž, textilní koláž, textilní aplikace, textura, vyváženost, barevnost, Milan Knížák, Věra Boudníková, Pablo Picasso
2. Výtvarný námět realizovaný se žáky ve věku 10–12 let
  - a) Počet žáků ve třídě: 14
  - b) Čas vyučovací jednotky: 2x 100 minut
3. Charakteristika třídy (žáků):

Chlapci i dívky se navzájem se znají z kroužku, některé děti spolu chodí do třídy. Hodiny kroužku výtvarné výchovy volí děti z vlastního hlubšího zájmu, rády zkoušejí nové techniky.
4. Připravené motivační materiály:

Ukázky z díla výtvarných umělců, kteří využívali koláž. Šátky, různé druhy látek.

5. Připravené pomůcky pro zpracování výtvarného námětu:

Různé druhy látek, bavlnky, kartóny různých velikostí, tužky, fixy, barevné tuše, štětce, akrylové barvy, nůžky, řezací nože, lepidla.

6. Východiska (motivace 1):

Formou her na zahradě (prohloubení společného zážitku a prožitku)

Vyberte si část zahrady a snažte se stát její součástí. Lehněte si na trávník, zavřete oči a utište se. Roztáhněte paže, rozevřete dlaně a pomalu hladěte prostor kolem vás. Co cítíte v dlaních? Je vám to příjemné? A slyšíte nějaké zvuky? Cítíte nějakou vůni? Jakou? Vybavila se vám nějaká vzpomínka?

Utvořte kruh, vezměte si šátek a zavažte si oči. Každému podám látku, kterou budete zkoumat hmatem. Žáci sdělují své dojmy.

Pomocí palců a ukazováčků si vytvoříme okénko, kterým budeme pozorovat krajinu. Budeme hledat krajinu na výšku nebo na šířku (panoramatickou krajinu). Najděte si výřez ze svého okolí, který považujete za zajímavý, a ukažte ho svým kamarádům. Co se vám na vaší krajině líbí? Proč jste si ji vybrali?

Společně si vyprávíme své zážitky, dojmy a pocity, které v nás krajina (motivace) vyvolala.

Souvislosti k motivačnímu rozhovoru: Jak se mění krajina od dob, kdy ji začal obývat a využívat člověk? Člověk proměňoval krajinu svou činností pozvolna, kdy nejrychleji a jak? Často si ani neuvědomujeme, že místo původních lesních porostů, solitérních stromů, luk, polních cest, ale také zemědělské půdy vznikly asfaltové chodníky, supermarkety, skladovací haly, sídliště bez zeleně. Porovnejme snímky přírodní krajiny s kulturní krajinou a pokusme se odůvodnit, která z nich je harmonická, uklidňující. Čím se liší? Kterou krajinu necitlivě přetvořili lidé, a přesto jí říkáme kulturní? Člověk jistě zasahuje do krajiny od nepaměti, ale pokuste se uvést příklady, kdy přestává člověk krajině rozumět. Kdy ji považuje za prostředí třeba k neúnosné sportovní zábavě a kdy i za zboží, kterým se sám pouze obohacuje. Čím za to platí další generace?

7. Formulace výtvarného úkolu na zahradě (motivace 2):

Najděte si na trávě své místo. Zavřete oči, nehýbejte se, pohodlně se usadte. Představte si svůj zážitek na zahradě. Sluníčko vás hladí po vlasech, ležíte na

louce a cítíte vůni květin. Kolem teče potok. Kývají se větve stromů. V dálce, na kopci, si hrají děti. Slyšíte, jak se smějí? Sluníčko vás pošimralo a probudilo. Jste odpočatí, otevřete oči.

Viděli jste hebký zelený trávník, tančící větve v korunách stromů, vyhrátou lavičku, záhon s květinami...

I druhy textilu, ústřížky látek vám strukturou i texturou, kontrastní barevností, vzorem mohou připomenout přírodní povrchy.

8. Formulace výtvarného problému – výtvarného cíle (motivace 3):

Zkusíme tvořit pomocí ústřížků textilií svou část zahrady na tvrdý kartón. Všechny kartóny pak spojíme do jedné velké textilní koláže. Každý z vás si vybere formát, na který bude vytvářet textilní koláž. Slovo koláž znamená lepení, je to výtvarná technika, kdy vlepováním různých *materiálů* vytvoří umělec obraz. Za objevitele koláží ve 20. století je považován Max Ernst. Existuje více druhů koláží, mohou být z fotografií, textilu, papíru. Kubistická koláž od Pabla Picassa vznikla spojováním papírů, novin, dokreslením uhlím a domalováním akrylovými (vodovými) barvami (viz příloha). Koláže mohou být i různě deformované, například tato koláž, fotografie budovy s chodníkem. Je rozstříhaná a pak slepovaná, různě překrývaná přes sebe. Z textilu se již také tvořily koláže. Podívejte se na koláž od pana Knížáka a na koláž paní Boudníkové (viz příloha). Vidíte mezi těmito kolážemi nějaký rozdíl? Paní Boudníková pracuje pouze s textilem, kdežto pan Knížák používá i barvu a papír.

Pomocí textilní koláže si vytvořte svůj příběh krajiny. Vystříhněte různé tvary látek (stromy, květiny, kopce, ...), využijte i vzorovanou látku. Rozmístěte je v mnoha různých kompozičních variantách na kartón a teprve pak nalepte. Nezapomeňte na barevnou vyváženost, kontrasty a akcenty. Pokud chcete vytvořit dojem reálné krajiny, volte pro spodní část obrazu tmavší odstíny. Na dotvoření koláže můžete použít také barvy, fixy a barevné tuše. Na práci máte dostatek času i v další dvouhodinové lekci.

9. Kritéria hodnocení výsledku výtvarné činnosti:

Obsah: Obsahuje koláž nějaký příběh. Co sděluje, jakou náladu vyvolává.

Výtvarný výraz, forma: Jaké napětí ve velikostech tvarů, kontrasty barev autor využil, aby byla koláž výrazná, veselá až divoká či mírná, uklidňující

10. Samostatná práce:

Žáci vybírají a upravují stříháním textilie, rozmisťují je po ploše kartónu a lepí. Problém řeší pomocí dialogu s učitelem.

11. Fáze jednotky výtvarné výchovy podle charakteru úkolu v průběhu konkrétní výtvarné činnosti:

Motivace 1: 30 minut.

Motivace 2: 10 minut.

Motivace 3: 15 minut.

Samostatná práce: 125 minut.

Hodnocení: 10 minut.

Prezentace: 10 minut.

12. Způsob hodnocení výtvarných prací se žáky:

Hodnotíme podle kritérií slovně nápaditost, originalitu

Otázky učitele: Jak se ti pracovalo při vytváření koláže? Které textilie jsi použil a proč? Jakou technikou ses zabýval, co ses o ní dozvěděl? (název uměleckého směru, 2–3 jména umělců)

13. Prezentace:

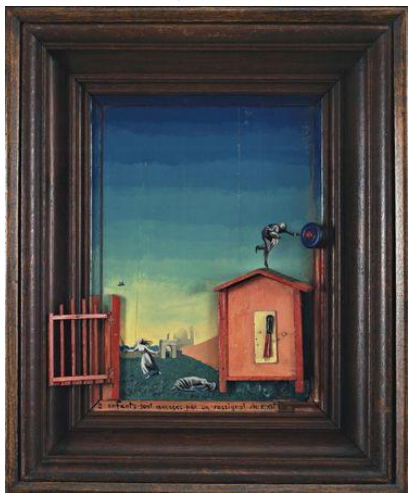
Spojení koláží do jedné výsledné krajiny – zahrady, nástěnka, fotodokumentace

14. *Reflexe 3. výtvarného námětu „Jak vytvořit různý typ krajiny z nezvyklého materiálu“ (textilní koláž)*

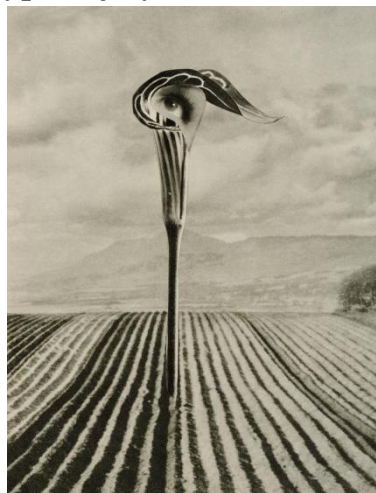
Zprvu měly některé děti, převážně děvčata, problém lehnout si na zem. Ale postupně se začaly zapojovat. Děti byly spontánní, při pobytu v zahradě zkoumaly různost přírodních i umělých struktur. Motivace znaly již z předchozích hodin, proto neměly problém se uklidnit a bezesporu se zapojit. Při výkladu byly některé děti pozorné a zapisovaly si poznámky do svých sešitů, ale některé děti vyrušovaly, povídaly si. Velmi kladně reagovaly na techniku koláže. Při rozmisťování textilií po ploše poněkud spěchaly – textilie chtěly lepit hned, bez delší úvahy o rozvržení v ploše. Proto jsem musela zasahovat a znovu

jím vysvětlovat tuto techniku. Snažily se navzájem spolupracovat, nacházely vhodné struktury látek a volily tvarové a barevné kontrasty. Podařilo se vytvořit nápaditá díla, která vyzněla i při spojení v komponované velké koláži.

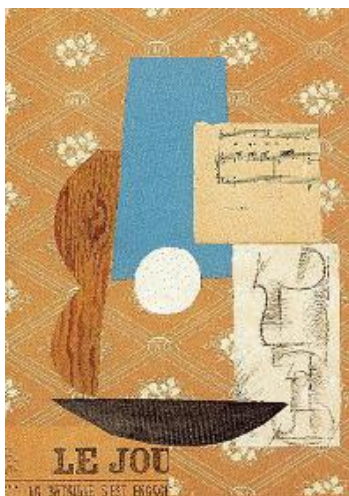
8.1 Přílohy k námětu „Jak vytvořit různý typ krajiny“

Max Ernst: *Děti ohrožované slavíkem* 1924¹²²

Karel Teige: *Koláž č. 325*, 1947¹²³

Pablo Picasso¹²⁴

Radek Doupovec¹²⁵

¹²² Two Children are Threatened by a Nightingale (1924) by Max Erns. In: *BeckSearleScott's Weblog: DADA* [on-line]. 7.1.2009 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://becksearlescott.wordpress.com/2009/01/07/dada/>

¹²³ KUL, Red. Roky ve dnech, kdy doba a umění byly vymknuté z kloubů: Karel Teige, Koláž č. 325, 1947 koláž, papír Památník národního písemnictví. In: *Aktuálně.cz* [on-line]. 27. 7. 2010 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.etoday.ru/2008/06/bernhard-edmaier-earthsong.php>

^{124, 125} LENCZ, Imrich. Koláž – fotomontáž. In: *Senior tip: Internetový magazín nejen pro seniory* [on-line]. 27. 7. 2010 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://www.seniortip.cz/?module=article&id_article=3153

Milan Knížák: Žena s kvetoucí rukou, 1985–1987¹²⁶

Milan Knížák: Akvárium, 1987¹²⁷

Věra Boudníková-Špánová, Zahrada - pocta Jiřímu Kolářovi, textilní aplikace 80 x 90 cm, www.bienaleprodiakonii.cz/index.php?level=04...

Zahrada: Věra Boudníková-Špánová¹²⁸

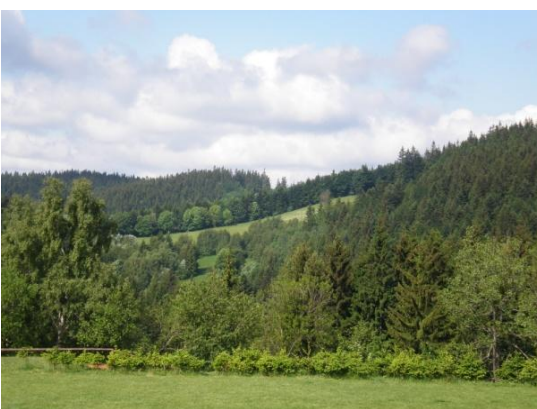
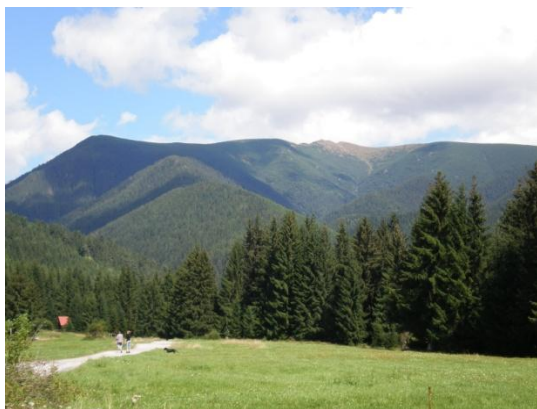
¹²⁶ Obrazy, sochy, objekty. In: *Milan Knížák* [on-line]. 2009 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.milanknizak.com/193-obrazy-sochy-objekty/>

¹²⁷ Obrazy. In: *Milan Knížák* [on-line]. 2009 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.milanknizak.com/193-obrazy-sochy-objekty/198-obrazy/>

¹²⁸ Věra BOUDNÍKOVÁ-ŠPÁNOVÁ: Zahrada – Pocta J. Kolářovi. In: *Bienále pro diakonii: Dejte nám místo ve svém srdci* [on-line]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.milanknizak.com/193-obrazy-sochy-objekty/198-obrazy/>

Fotografie Valašské krajiny:

Fotografie městské krajiny:

8.2 Nástěnka k námětu „Jak vytvořit různý typ krajiny“

8.3 Fotodokumentace k námětu „Jak vytvořit různý typ krajiny“

9 Příprava na jednotku výuky výtvarné výchovy v zájmovém kroužku:

Datum realizace: 13. a 20. 6. 2011

1. a) Výtvarný námět: Kam doputuje voda naší Bečvy?“
b) Výtvarný námět (popisný název): Příběh řeky, která putuje do moře. Reliéf dna pod vodou.
c) Cíle jednotky výtvarné výchovy:
  - Obohacování citových a racionálně reflektovaných vztahu k okolnímu světu při rozvíjení citového vztahu ke krajině
  - Environmentální výchova, ochrana vody – zdroje života krajiny
  - Rozvíjení a kultivování hmatového smyslu, rozvoj senzibility pomocí objevování tvarů, povrchů v podnětném prostředí
  - Rozvíjení fantazie, představivosti
  - Pochopení výtvarného pojmu - reliéf
  - Rozvoj výtvarných dovedností a schopností, rozvržení v ploše, kompozice, kontrast, objevování vlastností barev, originalita
  - Vzájemný respekt, tolerance, kritičnost, spolupráce
d) Klíčová slova:
Reliéf, povrch, křivka, moře, škrobová technika, noviny, tapetové lepidlo, temperové barvy, akrylové barvy, štětec, kompozice, barevnost, vyváženost
2. Výtvarný námět realizovaný se žáky ve věku 10–12 let
Počet žáků v kroužku: 15
Čas vyučovací jednotky: 2x 120 minut
3. Charakteristika třídy (žáků):
Chlapci i dívky se navzájem znají z kroužku, některé děti spolu chodí do třídy. Hodiny kroužku výtvarné výchovy volí děti z vlastního hlubšího zájmu, rády zkoušejí nové techniky.
4. Připravené motivační materiály:
Mapa povodí řeky Bečvy, snímky krajiny kolem řeky. Fotografie reliéfu povrchu Země, reliéfu skály. Publikace *Život pod hladinou, Moře & oceány*,

Podmořské divy světa. Fotografie podmořské krajiny, mořských živočichů a rostlin. (Reprodukce uměleckých děl – reliéfů.)

5. Připravené pomůcky k zpracování výtvarného námětu v hodině kroužku:

Dataprojektor, notebook. Temperové barvy, akrylové barvy, tapetové lepidlo, noviny, štětce, překližka 60 x 50 cm, kelímky, nůžky.

6. Východiska (motivace 1):

Formou her – vycházka k řece Bečvě, nedaleko školy je vhodné a bezpečné místo (prohloubení společného prožitku)

Sedněte si na břeh řeky, vložte ruce do vody, zavřete oči a vnímejte povrchy kamínků, řas a proud vody. Jaký povrch má kámen? Je vám to příjemné? Co cítíte? Vnímáte, jak vás proud vody hladí po rukou? Zhluboka se nadechněte, co cítíte? Slyšíte nějaké zvuky?

Otevřete oči a pozorujte vodní hladinu. Popište ji vhodnými přídavnými jmény, vyjádřete se přirovnáním. Děti sdělují své zážitky a prožitky.

Najděte v okolí řeky jednu přírodninu, která vás nejvíce zaujala. Napište na papír, co ve vás vyvolává, čemu se podobá. Společně si vyprávíme své zážitky, dojmy a pocity, které ve vás řeka Bečva (motivace) vyvolala.

Širší souvislosti k rozhovorům: Myslíte, že je pro nás voda důležitá, a proč? Je zdrojem života, potřebují ji k životu všechny rostliny a živé bytosti. My jsme dnes pozorovali prostředí na břehu Bečvy, rostliny a živočichy. Znáte některé? Kdo z vás někdy rybařil? Voda je zdrojem života, a proto bychom ji měli chránit. Jak?

Čím jsou ale důležité oceány a moře? Jak je na nich celá planeta závislá? (Koloběh vod, mořské proudy, mořská fauna a flóra, potravní řetězec.) Kolik procent zemského povrchu pokrývá voda? (moře, oceány, řeky, jezera, ...). Je to 70 % zemského povrchu.

7. Formulace výtvarného úkolu ve třídě (motivace 1):

Přírodninu a písemné záznamy jste si od řeky vzali s sebou. Posad'te se do kruhu a doprostřed dejte vaše nasbírané přírodniny. Zavřete oči a každý dostanete jeden předmět. Tento předmět ohmatejte, pokuste se jej popsat a poznat, co

držíte v rukou. Děti postupně popisují daný předmět a otevírají oči. Dívají se i na předměty ostatních, zaznamenávají si je, charakterizují je.

(motivace 2) Najděte si ve třídě své místo. Zavřete oči, nehýbejte se, pohodlně se usadíte. Představte si své zážitky u Bečvy. Vyzuli jste si boty, vkročili jste do vody, zebou vás palce a voda vás příjemně omývá. Voda začíná být teplejší, Najednou se vám chce plavat, skočíte do vody a jste pod hladinou, putujete s vodou řeky až do moře. Svět dna známé řeky se proměnil. Kolem vás plavou rybky, které hrají všemi barvami. Podíváte se napravo a vidíte krásný korálový útes a na něm rostou barevné mořské rostliny. Tu se před vámi objeví želva, které se chytíte, a ona vás odnese zpět nad hladinu. Oči se vám otevírají a jste zpět.

Voda Bečvy, která vás omývala, je už daleko, kde asi? Co znamená citát „Nikdy nevstoupíš dvakrát do stejné řeky.“ ? Právě v tom je poslání a význam koloběhu vody, v jejím neustálém proudění a proměnách. Pokuste si vybavit příběh vody, která doputovala k moři, má oči, pozoruje proměny dna, pozdravuje se s novými živočichy na korálových útesech a vypráví jim, že kdysi byla vodou z české řeky Bečvy.

8. Formulace výtvarného problému – výtvarného cíle (motivace 3):

Pokusíme se ztvárnit plasticky (reliéfem) to, co zajímavého na mořském dně uviděla voda Bečvy. Inspirovat se můžeme ukázkami snímků podmořské krajiny v publikacích.

Zkusíme na podložce modelovat papírovou hmotu, zpevnit ji škrobem, lze pak kolorovat tvary temperovými barvami do podob podmořské krajiny. Rozhodněte se, zda budete pracovat individuálně, či ve skupině.

Reliéf je plastické zobrazení, plastický obraz. I krajina má svůj reliéf, tvar povrchu. Je vytvářen přírodními živly, které na krajinu neustále působí a přeměňují ji. Je to vítr, voda, led, které vymodelovaly horu (viz příloha). Reliéf jako umělecké dílo vytvářeli sochaři již ve starověku. V Řecku a Římě byl součástí staveb, zobrazoval činy bohů nebo císařů na branách nebo pomnicích. Tzv. vysoký reliéf je sousoší nebo socha, která téměř nebo částečně vystupuje z plochého pozadí, je zde náznak prostoru (viz příloha). Již v Mezopotámii,

Mykénách a Egyptě nalezneme reliéfy. V Egyptě se tesaly reliéfy v pásech pod sebou. Byly kolorované a zobrazovaly život panovníka, ale také obyčejných obyvatel. V Mezopotámii zobrazovaly život bohů a králů. V Mykénách není sochařská výzdoba častá, ale máme zde například Lví Bránu (viz příloha).

Tzv. nízký reliéf najdete například na medailích a mincích, tvář je plošně redukována, nevystupuje z pozadí jako u vysokého reliéfu.

Pro inspiraci si prohlédněte publikace *Moře & oceány*, *Život pod hladinou*, *Podmořské divy světa*. A fotografie podmořské krajiny, mořských živočichů a rostlin.

9. Kritéria hodnocení výsledku výtvarné práce:

Obsah: Čím upoutává vytvořená krajina, zajímavý detail podmořské krajiny, jaký má krajina či její detail příběh? Co vzkazuje o životě pod vodou?

Výtvarný výraz, forma: Vyváženost kompozice ve formátu podložky, tvarový a barevný kontrast, způsob modelace hmoty.

10. Samostatná práce:

Žáci vytvářejí podmořský svět – reliéf pomocí papírové hmoty, novin namočených v tapetovém lepidle. Po zaschnutí tvary kolorují temperovými nebo akrylovými barvami. Individuální výtvarné problémy řeší v dialogu s učitelem.

11. Fáze jednotky výtvarné výchovy:

Motivace 1: 45 minut.

Motivace 2: 15 minut.

Motivace 3: 15 minut.

Samostatná práce: 145 minut.

Hodnocení: 10 minut.

Prezentace: 10 minut.

12. Způsob hodnocení výtvarných prací se žáky:

Hodnotíme slovně podle stanovených kritérií. Čím nás zaujala práce? Jak jsme zvládli materiál pro vytvoření reliéfu? Samostatnost a spolu-práce, problémy při řešení práce ve skupině.

Otázky učitele: Jaké zajímavé tvary a barvy jsi objevil v podmořské krajině? Která barva v tvé práci převažuje? Proč jsi zvolil právě tento námět? V čem je

zajímavý? Jaká byla spolupráce ve skupině? Domluvili jste se hned napoprvé na zvoleném tématu?

13. Presentace: fotodokumentace, nástěnka

14. *Reflexe 4 výtvarného námětu „Kam doputuje voda naší Bečvy?“ – reliéf*

Motivace v přírodním prostředí řeky Bečvy byla velmi pozitivní, děti byly aktivní a spontánní, nacházely mnoho dalších podnětů, aktivně se zapojovaly do zážitkových situací vyvolaných řekou. Snažily se vyjádřit své stavy, pocity, nálady, zkušenosti a vzpomínky ve spojení s řekou a následně s mořským světem. Základem bylo smyslové vnímání řeky a okolí. Děti neměly problém s objevováním vodního světa pomocí hmatu. Při této motivaci se zavřenýma očima převážně chlapci vyrušovali a vykřikovali různá slova, která rozesmívala ostatní děti. Děti se po chvíli však uklidnily a dávaly pozor. Tuto motivaci bych příště vyzkoušela spíše s mladšími dětmi. Zadané téma pochopily. Výtvarné vyjadřování bylo nápadité, probíhaly vzájemné diskuse o společném řešení. Děti objevovaly nový výtvarný výraz v plastickém vyjádření a možnosti kolorování celé kompozice. Spolupráce skupinek byla bezproblémová. Děti si po předchozích motivacích uvědomovaly význam řeky i moře - vody jako zdroje života, výtvarná práce nebyla samoučelná.

9.1 Přílohy k námětu „Kam doputuje voda naší Bečvy?“

129

130

131

132

133

Knihy: *Podmořské divy světa*¹³⁴, *Život pod hladinou*¹³⁵, *Moře & Oceány*¹³⁶

^{129, 130, 131} Pestrobarevný svět Rudého moře. In: *People.cz* [on-line]. 29.06.2007 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.people.cz/gallery/cs/gallery-detail/aid-10864>

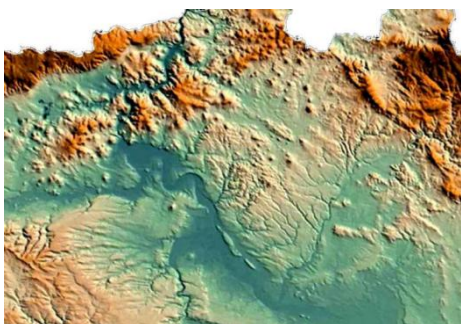
^{132, 133} Podmořský svět. In: *Mix-funblog* [on-line]. 8. 3. 2010 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://mix-funblog.blog.cz/1003/podmorsky-svet>

¹³⁴ MULLER, Domitilla a TRAINITO, Egidio. *Podmořské divy světa: Nejlepší místa k potápění*. 1. vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004. ISBN 80-7181-126-2.

¹³⁵ *Život pod hladinou: 1001 fotografií*. 1. vydání. Čestlice: Rebo Production, 2010. ISBN 978-80-255-0243-3.

¹³⁶ HUTCHINSON, Stephen a HAWKINS, Lawrence E.. *Moře & oceány: velký obrazový průvodce*. 1. vydání. Čestlice: Rebo Production, 2007. ISBN 978-80-7234-738-4.

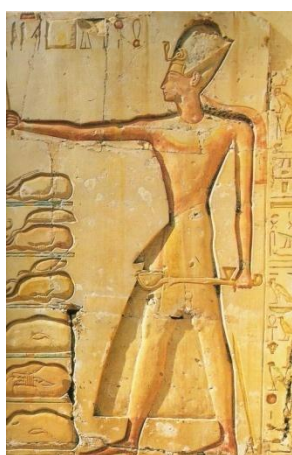

Reliéf povrchu Země¹³⁷

Skála opracovávaná větrem a pískem¹³⁸

Reliéf v Egyptě¹³⁹

Reliéf v Mezopotámii¹⁴⁰

Lví brána v Mykénách¹⁴¹

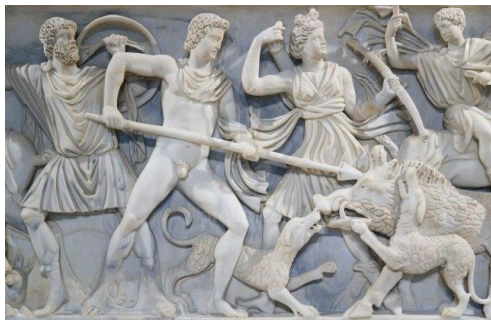
¹³⁷ Obr.6.3 Typický vulkanický georeliéf Českého středohoří vyznačující se převahou kónických tvarů reliéfu: Digitální model reliéfu nasvícený od SV sestavený na základě DVD v programu Surfer 8.2. Original. In: GRYGAR, Radomír a JELÍNEK, Jan. *Geomorfologie pro technické obory* [on-line]. 22. února 2006 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

¹³⁸ Zvlněná krajina: skalní útvar v Arizoně. In: *Mocné síly planety Země: Atmosféra*, BBC, 2008.

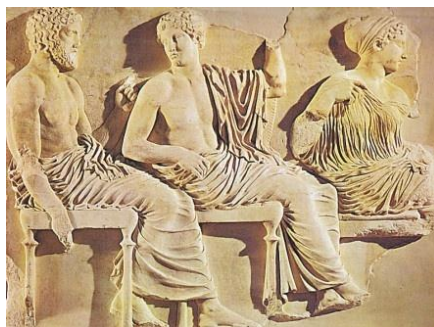
¹³⁹ EŠLEROVÁ, Mgr. Petra. *Egypt* [PowerPoint]. 10. 1. 2012 [cit. 6. 3. 2012].

¹⁴⁰ EŠLEROVÁ, Mgr. Petra. *Mezopotámie* [PowerPoint]. 10. 1. 2012 [cit. 6. 3. 2012].

¹⁴¹ EŠLEROVÁ, Mgr. Petra. *Kréta a Mykény* [PowerPoint]. 10. 1. 2012 [cit. 6. 3. 2012].

Reliéf V Římě¹⁴²

Reliéf v Řecku¹⁴³

Řeka Bečva¹⁴⁴

Soutok vsetínské a rožnovské Bečvy¹⁴⁵

Řeka Bečva¹⁴⁶

¹⁴² Itálie, Řím, Vatikán, Palazzo dei Conservatori. In: *Profimedia* [on-line]. 30.7.2009 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.profimedia.cz/fotografie/italie-rim-vatikan-palazzo-dei-conservatori-mramorovy/0036793724/>

¹⁴³ Fragment řeckého reliéfu znázorňující bohy Poseidona, Apolla a Artemis na dobových stoličkách. In: *Svět bydlení: internetový magazín o moderním bydlení* [on-line]. 26.03.2007 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.svet-bydleni.cz/bydleni-1/historie-nabytku-4-dil-sedaci-nabytek-recky-a-rimsky.aspx>

¹⁴⁴ Čekání na jaro: řeka Bečva, Hranice na Moravě. In: *POK-BLOK* [on-line]. 1. 12. 2010 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: http://fotonec.blogspot.com/2010_12_01_archive.html

¹⁴⁵ Soutok Bečvy u Valašského Meziříčí. In: *Rekreace v pohodě: Hotely, penziony, kempy, zájezdy* [on-line]. 2008 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.rekreace.jannemec.com/tips/164.php>

¹⁴⁶ Obec v létě. In: *Dolní Bečva: Informační portál obce* [on-line]. datum nenalezeno [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.dolnibecva.cz/fotogalerie/obec-v-lete>

9.2 Nástěnka k námětu „Kam doputuje voda naší Bečvy?“

9.3 Fotodokumentace k námětu „Kam doputuje voda naší Bečvy?“

ZÁVĚR

Krajina je velmi zajímavé a úchvatné téma, ve kterém došlo k mnoha proměnám, ať už zásahem přírodních mocných sil nebo člověka.

V didaktické části se podařilo pomocí motivace a tvorby prohloubit zájem dětí o krajinu i jejich vztah k ní. Děti na krajinu začaly pohlížet novým pohledem, začaly chápat přírodu jako důležitou součást našeho života.

Panu doc. akad. mal. Kornatovskému jsem vděčná za vypracované zadání tohoto tématu, protože během zpracování této bakalářské práce jsem se dozvěděla mnoho užitečných a zajímavých věcí. Také jsem si vyzkoušela odučit hodiny ve výtvarném kroužku. Jsou pro mne cennou zkušeností, kterou nepochybně využiji i v budoucnu.

Na závěr bych podotkla, že krajina je velmi široké téma, jež by se dalo rozebírat z mnoha hledisek. Je nevyčerpatelným námětem, a proto bych se mu ráda věnovala i nadále v navazujícím magisterském studiu.

Seznam použité literatury

BECKETTOVÁ, Wendy. *Toulky světem malířství: Základní průvodce dějinami výtvarného umění*. Praha: Fortuna Print, 2001. ISBN 80-86144-62-3.

BLÁHA, Jaroslav a ŠAMŠULA, Pavel. *Průvodce výtvarným uměním III*. 1. vydání. Praha: Práce, 1996. ISBN 80-208-0386-6.

BLÁHA, Jaroslav a SLAVÍK, Jan. *Průvodce výtvarným uměním V*. 1. vydání. Praha: Práce, 1997. ISBN 80-208-0432-3.

BOCKEMÜHL, Michael. *J. M. Turner 1775–1851: Svět světél a barvy*. 1. Vydání. Praha: Slovart, 2008. ISBN 978-3-8365-0689-2.

BRANIŠ, Martin. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí: učebnice pro střední školy*. Praha: Informatorium, 1997.

CIKÁNOVÁ, Karla. *Malujte si s námi*. Praha: Aventinum, 1996. ISBN 80-85277-84-0.

CIKÁNOVÁ, Karla. *Objevte s námi textil*. Praha: Aventinum, 1996. ISBN 20-85277-85-9.

CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější: druhé, doplněné vydání*. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 80-7363-042-7.

FOSTER, Hal, KRAUSOVÁ, Rosalind, BORIS, Yve-Alain a BUCHLO, Benjamin H. D.. *Umění po roce 1900: modernismus, antimodernismus, postmodernismus*. Praha: Slovart, 2007. ISBN 970-80-7209-952-8.

HAZUKOVÁ, Helena. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1994, 36 s.

HAZUKOVÁ, Helena a ŠAMŠULA, Pavel. *Didaktika výtvarné výchovy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005, 129 s. ISBN 80-7290-237-7.

HLAVÁČEK, Luboš. *Řeč tvarů: Umění vnímat umění*. Praha: Horizont, 1984.

HIRSCHOVÁ, Jarmila a ŠAMŠULA, Pavel. *Průvodce výtvarným uměním IV*. 1. vydání. Praha: Práce, 1994. ISBN 80-208-0008-5.

HRON, Josef. *Jak namalovat krajinu*. Praha: státní pedagogické nakladatelství, 1978.

KOTALÍK, Jiří. *Sbírka Bohuslava Duška: Dar Národní Galerie v Praze*. Praha: Národní Galerie v Praze, 1989. ISBN 80-7035-007-5.

KRATOCHVÍL, Zdeněk. *Filozofie živé přírody*. Praha: Hermann a synové, 1994.

KRAUSOVÁ, Anna-Carola. *Dějiny malířství: Od renesance po současnost*. 2. vydání. Praha: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-056-3.

LUHR, James F. *ZEMĚ: počasí lesy ledovce pouště hory řeky oceány sopky*. 2. vydání. Praha: Euromédia Group, k. s., 2007, s. 59. ISBN 978-80-242-1901-1.

MRÁZOVÁ, Marcela. *Současná krajinomalba: soudobé české umění*. Praha: Odeon, 1977.

ODEHNALOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století*. 1. vydání. Brno: CERM, 2001. ISBN 80-208-0432-3.

PIJOAN, José. *DĚJINY UMĚNÍ 9*. Praha: Odeon, 1983.

PIJOAN, José. *DĚJINY UMĚNÍ 10*. Praha: Odeon, 1984.

ROESELOVÁ, Věra. *Námět ve výtvarné výchově*. 2. upr. vyd., Praha, Sarah, 2002. ISBN: 80-902267-4-4

ROESELOVÁ, Věra. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1997. ISBN: 80-902267-2-8.

RUHRBERG, SCHNECKENBURGER, FRICKEOVÁ a HONNEF. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-521-8.

SCHAMA, Simon. *Krajina a paměť*. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-071-3.

SCHRÖDER, Klaus Albrecht a METZGER, Rainer. *MasterPieces of Modernism: from the Albertins*. Vienna: Albertina, 2009. ISBN 3-902403-26-8.

Internetové zdroje:

KRÉN, Emil a MARX, Daniel. Web Gallery of Art: image collection and database of European fine arts (painting, sculpture). *Web Gallery of Art* [on-line]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.wga.hu/frames-e.html?/html>

GLENN, Martina. *Artmuseum.cz* [on-line]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.artmuseum.cz/>

Surrealismus: Od Hieronyma Bosche k digitálním kouzelníkům. In: *Surrealismus: Od Hieronyma Bosche k digitálním kouzelníkům* [on-line]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://surrealismus.webgarden.cz/>

WELTER, Johannes M. Das Verhalten zu abstrakten Bildern. [on-line]. [cit. 2012-01-19]. Dostupné z: <http://www.johannes-welter.de/dieGedanken/Verhalten.htm>

PsychedeliK. [on-line]. 2009 [cit. 2012-01-19]. Dostupné z: <http://psychedelik.ic.cz/index.php?kategorie=mnml&id=2>

Art et musique Krakatit: Surrealismus, dada, futurismus, kubismus, expresionismus, fauvismus, acid jazz... a já. [on-line]. 2009 [cit. 2012-01-19]. Dostupné z: <http://artetmusiquekrakatit.blogspot.com/>

Impresionismus.cz: Impresionismus.cz Hledat: Impresionismus je uchopením okamžiku, je to otázka instinktu. -- Claude Monet. [on-line]. [cit. 2012-01-19]. Dostupné z: <http://www.impresionismus.cz/>

Christo and Jeanne-Claude [on-line]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://www.christojeanneclaude.net/>

Galerie hlavního města Prahy [on-line]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://ghmp.cz/cs/>

Artlist: databáze současného umění. [on-line]. [cit. 2012-01-21]. Dostupné z: <http://artlist.cz/>

Expresionismus, Fauvismus. [on-line]. [cit. 2012-01-21]. Dostupné z: <http://udu.ff.cuni.cz/soubory/Expresionismus,%20fauvismus.pdf>

CÍLEK, Václav, MUDRA, Pavel, LOŽEK, Volen a kol. Co je krajina? In: *O přírodě a paměti středních Čech* [on-line]. 2004 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://krajina.kr-stredocesky.cz/article.asp?id=53>

Dokumenty:

Edvard Munch-The scream: Prorocká vize norského malířského génia. Dokumentární cyklus BBC Soukromí mistrovského díla [on-line]. Česká televize, 2006 [cit. 2012-01-18].

BERTRAND, Yann Arthus. *HOME*. Francie, 2009, 120 minut.

Mocné síly planety Země: Atmosféra. BBC, 2008, 50 minut.

Mocné síly planety Země: Sopky. BBC, 2008, 51 minut.

Mocné síly planety Země: Led. BBC, 2008, 50 minut.

Mocné síly planety Země: Oceány. BBC, 2008, 51 minut.

Obrazy myšlenková mapa:

- [1] Peter Paul Rubens. In: *ArtXart* [on-line]. 6. 10. 2011 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://artxart.com/peter-paul-rubens/>
- [2] GLENN, Martina. Jan van Goyen: Říční krajina s větrným mlýnem a zříceninou. In: *ARTMUSEUM.CZ* [on-line]. 16. 6. 2008 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/reprodukce2_pohled.php?dilo_id=5702
- [3] GLENN, Martina. Jacob van Ruisdael. In: *ARTMUSEUM.CZ* [on-line]. 14. 2. 2009 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/reprodukce2_pohled.php?dilo_id=7301
- [4] KRÉN, Emil a MARX. Daniel. CONSTABLE, John. In: *Web Gallery of Art* [on-line]. 30. 8. 2004 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.wga.hu/frames-e.html?/html>
- [5] MARX, Daniel a KRÉN. Emil. FRIEDRICH, Caspar David. In: *Web Gallery of Art* [on-line]. 30. 7. 2004 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.wga.hu/frames-e.html?/html>
- [6] MARX, Daniel a KRÉN. Emil. ROUSSEAU, Théodore. In: *Web Gallery of Art* [on-line]. 30. 7. 2004 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.wga.hu/frames-e.html?/html>
- [7] MARX, Daniel a KRÉN. Emil. TURNER, Joseph Mallord William. In: *Web Gallery of Art* [on-line]. 30. 7. 2004 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.wga.hu/frames-e.html?/html>
- [8] MARX, Daniel a KRÉN. Emil. COROT, Jean-Baptiste Camille. In: *Web Gallery of Art* [on-line]. 30. 7. 2004 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.wga.hu/frames-e.html?/html>
- [9] Calm Seas. In: *Wikipaintings: Encyklopedia of Paintings* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.wikipaintings.org/en/gustave-courbet/calm-seas-1873>
- [10] PIOCH, Nicolas. Cézanne, Paul: Image The Bay from L'Estaque. In: *WebMuseum: Paris* [on-line]. 19. 9. 2002 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/cezanne/land/bay-estaque/>

- [11] Vincent van Gogh – Havrani nad obilným polem. In: *Galerie umění Artchiv* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.artchiv.info/galerie/_large.php?workID=10830
- [12] CLIVE, Hamilton. The powerful coalition that wants to engineer the world's climate. In: *Ecosocialism Canada* [on-line]. 13. 9. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://ecosocialismcanada.blogspot.com/2010_09_01_archive.html
- [13] LEAL, JR. M. ED., Arthur. Paul Gauguin: Tahitian Landscape. In: *Leal International Art Gallery* [on-line]. 2. 6. 2004 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://gallery.artleal.com/gauguin.html>
- [14] František Kaván – symbolistní, dekadentní. In: *GO OUT* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://goout.cz/cs/umeni/praha/frantisek-kavan-symbolistni-dekadentni/xnbc/p/picasso>
- [15] /p/picasso. In: *Archive of ador.net* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://ardor.net/artlia/index.htm?path=/p/picasso&page=5>
- [16] ZAMMIT-LUCIA, Joe. Henri Rousseau for The Year of the Tiger. In: *The Third Ray* [on-line]. 21. 11. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.thethirdray.com/painting/henri-rousseau-year-of-the-tiger/>
- [17] RAHMAN, Sukanya. Spiraling High on Kandinsky. In: *Sukania rahman* [on-line]. 19. 10. 2009 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://sukanyarahman.com/2011/04/23/spiraling-high-on-kandinsky/>
- [18] Setting Sun: Egon Schiele. In: *Egon Schiele: The Complete Works* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.egon-schiele.net/Setting-Sun.html>
- [19] My second Meet. In: *Mag's book* [on-line]. 30. 11. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://magsbook.blogspot.com/2010_11_01_archive.html
- [20] Lyonel Feininger. In: *ART CLON* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.artclon.com/artist/lyonel-feininger/>
- [21] Blewis slide show. In: *ArtsConnectEd* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.artsconnected.org/collection/105113/blewis-slide-show?print=true#%281%29>

- [22] Jean Dubuffet- Filozofická krajina.jpg. In: 82.114.195.35 - */ProjektModerniUmeni/2.pol.20.stol/Umění po 2. světové válce/Art brut/* [on-line]. 21. 2. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://82.114.195.35:90/ProjektModerniUmeni/2.pol.20.stol/Um%C4%9Bn%C3%AD%20po%202.%20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lce/Art%20brut/>
- [23] SKŘIVÁNEK, Jan. Josef Šíma v Paříži. In: *Art+: Databáze aukčních výdělků* [on-line]. 07. 06. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/josef-sima-v-parizi>
- [24] Karel Appel. In: *Albertina* [on-line]. 2011 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.albertina.at/jart/prj3/albertina/main.jart?rel=en&content-id=1202307119458&images_id=1210000619981
- [25] VERJÁN, Lorena Vera. OBRAS DE RENÉ MAGRITTE. In: *Mi Región Letras* [on-line]. 27. 12. 2011 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://miregionletras.blogspot.com/2011/12/mi-ultimo-suspiro-por-lorena-vera.html>
- [26] DOUGLASS, Arcy. The Black Square. In: *PORT: Portland Art* [on-line]. 17. 3. 2009 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.portlandart.net/archives/2009/03/the_black_squar.html
- [27] MOHAN, Marc. Christo Almighty. In: *Far From Hollywood Film Society* [on-line]. 19. 4. 2011 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://farfromhollywood.org/news/christo-almighty>
- [28] Ivan Ouhel. In: *CREATIVO* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.creativoas.cz/ivan-ouhel.php>
- [29] Andy Goldsworthy: Seven Elements of Visual Art. In: *WriteDesign* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.writedesignon-line.com/history-culture/AndyGoldsworthy/overview.htm>
- [30] RICHTER, Gerhard. Exhibition. In: *Gerhard Richter* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.gerhard-richter.com/exhibitions/detail.php?exID=59&paintID=10499&show_per_page=32&page_selected=1

- [31] František Hodonský - Galerie Dolmen. In: *Hančí blog* [on-line]. 12. 8. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://hanci.blog.cz/1008/frantisek-hodonsky-galerie-dolmen>
- [32] Transgabun. In: *Staatliche Kunstsammlungen Dresden* [on-line]. 7. 11. 2011 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://skd-on-line-collection.skd.museum/de/contents/show?id=325535>
- [33] SCHRÖDER, Klaus Albrecht a METZGER, Rainer. *MasterPieces os Modernism: from the Albertins*. Vienna: Albertina, 2009. ISBN 3-902403-26-8.
- [34] ALBERTINA CONTEMPORARY: FROM GERHARD RICHTER TO MARIA LASSNIG. In: *ALBERTINA* [on-line]. neznámo [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.albertina.at/jart/prj3/albertina/main.jart?rel=en&content-id=1290780430791&reserve-mode=active&ausstellungen_id=1313041138474&images_id=1240983578414
- [35] Aktuální prodejní nabídka: Ivan Ouhel. In: *Chagall* [on-line]. neznámo, 26.03.2012 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.chagall.cz/prodej/prodej-graf.htm>
- [36] Henri Matisse Talks, Paints, and Makes Collages. In: *Worry Later: Enjoying the Performing Arts, and so forth* [on-line]. 28. 7. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.artchiv.info/GALERIE/OBRAZ/10847--Jan-van-Eyck--Madona-kanclere-Nicholase-Rolina-Paula.html>
- [37] . Sunrise 1965, Roy Lichtenstein. In: *Nouvelles images* [online]. neznámo [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://shop.nouvellesimages.com/en/art-prints/255-sunrise-1965-roy-lichtenstein-3661928032084.html>
- [38] TRISTRAM. David Hockney RA: A Bigger Picture. In: *Abstrack Art blog* [online]. neznámo [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://www.art2arts.co.uk/blog/2012/01/david-hockney-ra-a-bigger-picture>